

Matica

broj
no.

12

prosinac
december

2019.

MJESEČNA REVIJU HRVATSKE MATICE ISELJENIKA MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

SRETAN BOŽIĆ I NOVA GODINA!

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr

Naslovnica: Sveta obitelj izrađena u
maslinovom drvetu iz Dalmacije
(Foto: Ljerka Galic)

Dragi iseljenici i pripadnici hrvatskih manjinskih zajednica!

Doba božićnih i novogodišnjih blagdana vrijeme je povratka, uglavnom privremenog, u mjesta i krajeve iz kojih potječemo, gdje smo proveli djetinjstvo, gdje su se rodili naši roditelji, gdje su živjeli naši preci. Milijuni ljudi diljem svijeta pakiraju torbe, kupuju vozne karte, zamotavaju darove spremajući se provesti ovo doba godine ondje gdje su nekad bili sretni. Među njima Hrvati su osobito brojni.

Ako to i ne rade svladavajući udaljenosti, koje se ponekad mjere i tisućama kilometara, to sigurno čine u svojim mislima, u razgovorima s prijateljima, druženjem u obitelji. Ponekad je dostatan požutjeli recept za kolaĉe iz "staroga kraja", titravi zvuk tambure i priĉa djeda ili bake i ono što je prostorno jako daleko odjednom postaje nešto ako ne nadohvat ruke, onda vrlo blizu srca. Hrvatska matica iseljenika već sedamdeset godina nastoji hrvatske krajeve, kulturu i ljude približiti srcima mnoštva Hrvata izvan Hrvatske. Nastojeći biti barem mali dio blagdanske topline koja vas grije u grudima, želim vam u ime Hrvatske matice iseljenika blagoslovljen Božić i sretnu Novu godinu.

Mijo Marić, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika

Kolumne

- 28**
Povjestice
(Željko Holjevac)
- 31**
Jezični podsjetnik
(Sanja Vulić)
- 32**
Endemi u Hrvatskoj
(Darko Mihelj)
- 36**
Jadranski otoci
(Marjana Kremer)
- 39**
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)
- 40**
Klikni – idem doma
(Vesna Kukavica)
- 60**
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić)

- 4** Fokus: Vijesti iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH
- 6** Branding Hrvatske
- 8** Druga večer povratnika
- 10** Nagrade C. Spivak i I. Hrvoiću
- 12** Odlikovanje V. Miluniću
- 13** Priznanje K. M. Turini
- 14** Dvije priče Siniše Glavaševića
- 15** Fra Ivica Jagodić
- 16** Promocija monografije o Varešu
- 18** Manifestacija Kulturno-vjerska baština u Jajcu
- 20** Popratni ekološki projekti EPK Rijeka 2020
- 22** Dan Hrvata u Baji (Mađarska)
- 24** Natječaj za XXIII. Rešetarački susret pjesnika u iseljeništvu
- 26** Sa(n)jam knjige u Istri
- 27** Koncert na otoku Silbi
- 34** Silba – otok vrijedan kralja
- 42** Forum hrvatskih manjina u HMI
- 44** Pjesnikinja iz Kanade
- 47** Međunarodni znanstveni skup HIDIS
- 48** Konferencija o reemigraciji i kružnoj migraciji u HMI
- 50** Interliber
- 52** Čileanski književnici Mimica
- 54** Najava izložbe V. P. Luketić
- 55** Intervju: Mario Grčević
- 58** In memoriam: Boris Ivica Kuzmanović
- 59** Bunjevačka baština iz Subotice u HMI
- 62** Novi blagdani u RH
- 64** Crorama
- 66** Vijesti iz sporta

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION

Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države /
other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države /
other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /

FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:

IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA / DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):

IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju Maticu jer Matica je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Donosimo vijesti iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Priredio: **Željko Rupić**

 <https://hrvatiizvanrh.gov.hr>

3. sjednica drugog saziva Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH

Preokret u odnosima s iseljeništvom

Današnja Hrvatska politikom jedinstva domovinske i iseljene Hrvatske želi raditi korake naprijed. U protekle tri godine financirali smo 1.537 projekata diljem svijeta u vrijednosti od 115 milijuna kuna, rekao je predsjednik Vlade.

koji se žele vratiti u Hrvatsku i dati doprinos svojoj domovini, poručio je premijer i dodao da je u mandatu ove Vlade potpora projektima Hrvata u Bosni i Hercegovini povećana za više od 50 posto, a udvostručena je i potpora hrvatskim nacionalnim manjinama u susjednim zemljama. Proširen je pristup financijskoj potpori hrvatskom iseljeništvu, osobito u Sjevernoj Americi, Australiji i Europi. U protekle tri godine financirali smo 1.537 projekata diljem svijeta u vrijednosti od 115 milijuna kuna, istaknuo je uz ostalo predsjednik Vlade.

Članovima Savjeta službeno dobrodošlicu poželio je domaćin sjednice, dr-

Detalj sa sjednice Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH u Varaždinu

U Varaždinu je, 9. i 10. studenoga ove godine, održana sjednica Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Članovi Savjeta – izabrani predstavnici hrvatskih zajednica diljem svijeta i predstavnici nadležnih državnih institucija, uz konstruktivni dijalog raspravljali su o izazovima na kojima je potrebno zajednički raditi, identificirali

pitanja koja je potrebno rješavati kako bi se poboljšao status Hrvata koji žive u inozemstvu, ali i učvrstio njihov odnos s domovinom. Početku sjednice nazočio je i predsjednik Vlade Andrej Plenković sa suradnicima koji je naglasio da današnja Hrvatska politikom jedinstva domovinske i iseljene Hrvatske želi raditi korake naprijed. Naš je cilj da svojim aktivnostima stvorimo poticajne uvjete i za povratak dijela iseljenika, onih

Predsjednik Savjeta Ivan Grbešić pozdravio je nedavne izmjene i dopune Zakona o hrvatskom državljanstvu dodavši kako je to značajan korak u pravom smjeru koji pridonosi povjerenju između Hrvata izvan Hrvatske i službenoga Zagreba.

Predsjednik Savjeta Vlade Ivan Grbešić, predstavnik hrvatskih zajednica Kanade

žavni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas, koji je istaknuo da u Hrvatsku dolaze pripadnici druge i treće generacije iseljenika i nalaze prostor u kojem se vide te uzimaju hrvatsko državljanstvo. "Nazire se novi val povratka u Hrvatsku na kojem svi zajedno trebamo raditi, koji trebamo poticati. Na istoj smo strani, imamo isti cilj i svi zajedno moramo raditi da taj cilj bude što ostvariviji", naglasio je državni tajnik.

ODNOSI NIKAD BOLJI

Predsjednik Savjeta Ivan Grbešić rekao je kako Središnji državni Ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske daje svoj značajan doprinos raznim programima, a posebno Hrvatima u Bosni i Hercegovini, istaknuvši Registar Hrvata te programe *Domovina i Korijeni* kao pozitivne primjere. Pozdravio je nedavne izmjene i dopune Zakona o hrvatskom državljanstvu dodavši kako je to značajan korak u pravom smjeru koji pridonosi povjerenju između Hrvata izvan Hrvatske i službenoga Zagreba jer, kako

je rekao, teško je povjerovati da u 2019. godini tako mali broj Hrvata posjeduje državljanstvo zemlje koju su toliko sanjali.

Članovi Savjeta sudjelovali su u četiri panel-rasprave na temu glasanja Hrvata izvan Republike Hrvatske, temu očuvanja hrvatskoga jezika i kulture u iseljenuštvu, na temu Hrvatske radiotelevizije i programa za Hrvate izvan Republike Hrvatske te na temu položaja i statusa Hrvata u Bosni i Hercegovini. U raspravi je izraženo stajalište predstavnika svih zajednica Hrvata koji žive izvan granica matične zemlje da odnosi između Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Savjeta Vlade za Hrvate izvan Republike Hrvatske nikad nisu bili bolji. Mnogobrojni članovi Savjeta zahvalili su Vladi predsjednika Plenkovića na sluhu i razumijevanju za njih, što je dovelo do prekreta u odnosima s iseljenuštvom i osjetnih pozitivnih pomaka.

Na kraju 3. sjednice drugoga saziva Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH predsjednik Ivan Grbešić poručio je članovima Savjeta da u sljedeće dvije godine treba u svojim zajednicama što više promovirati važnost stjecanja državljanstva koje je sada bitno olakšano izmjenama Zakona, ali i da treba dati svu potporu Vladi da se konačno stvori konsenzus na hrvatskoj političkoj sceni za davanje punoga prava glasa Hrvatima u inozemstvu. ■

Objavljena Odluka o dodjeli financijskih sredstava programima/projektima organizacija hrvatskog iseljenuštva u prekomorskim i europskim državama za 2019. godinu

3,5 milijuna kuna za 71 projekt

Na temelju provedenoga Javnog natječaja za prijavu programa, odnosno projekata organizacija hrvatskog iseljenuštva u prekomorskim i europskim državama radi ostvarenja financijske potpore za 2019. godinu, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske donio je Odluku o dodjeli financijskih sredstava aktivnostima hrvatskih zajednica u prekomorskim i europskim državama za ovu godinu. Javni natječaj proveden je s ciljem očuvanja i poticanja kulturne, znanstvene, gospodarske, sportske i druge suradnje između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Proračunskim sredstvima u ukupnome iznosu od 3,5 milijuna kuna država je pomogla u realizaciji 71 projekta organizacija hrvatskog iseljenuštva u prekomorskim i europskim državama, 25 više nego lani, a potpore odlaze u 21 državu. Najviše potpora dobili su projekti hrvatskih organizacija u Njemačkoj, njih dvanaest, u Austriji jedanaest, Kanadi deset i Argentini sedam.

Najviši iznos potpore od 80.000 kuna dobilo je deset projekata, i to: Obnova kuće Hrvatske katoličke misije u Londonu, Peta nacionalna konferencija Udruženja hrvatsko-američkih stručnjaka, Plešemo ti domovino Hrvatske zajednice Berlin, Promidžba hrvatske kulture u Italiji, Osnivanje i uređenje prostora za biblioteku i hrvatski povijesni iseljenuški arhiv za hrvatske iseljenike u Peruu, zatim dva projekta u Venezueli - Za opstojnost hrvatskog jezika i identiteta Hrvata u Venezueli te Dokumentarni video o hrvatskoj imigraciji u Venezueli, zatim projekt Hrvatskoga kulturnog društva Novi Zeland Kia Ora Hrvatska - nastup folklornog ansambla "Kralj Tomislav" u Hrvatskoj, projekt Reaktivacija Paragvajsko-hrvatske gospodarske komore za ponovnu uspostavu trgovinskih odnosa između Paragvaja i Hrvatske te projekt Ustanova u kojoj njegovjem hrvatsku kulturu i običaje u Argentini. ■

Članove Savjeta Vlade primio je varaždinski gradonačelnik Ivan Čehok

Brendiranje nacije kao središnja tema

Za osobe s pozitivnim stajalištem o Hrvatskoj i svijetu – “jer s pesimizmom još nitko nije nešto korisno stvorio, izgradio ili osmislio” - tako je ukratko glasio slogan ovogodišnje pete po redu konferencije *Branding Hrvatske* koja je početkom studenoga održana u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu

Tekst: **Branding Hrvatske**
Foto: **Tomislav Čuveljak**

S obzirom na to da su zaista mnogi slavni i uspješni Hrvati i Hrvatice dosad već gostovali na konferenciji *Branding Hrvatske*, od Mate Rimca, dr. Davora Pavune, Mirka Novosela, Čire Blaževića i Martine Filjak, do Davora Brukete, Borisa Ljubičića, Anje Bauer, dr. Miroslava Vrankića i drugih – i ove godine interes javnosti bio je velik.

Našu proslavljenu liječnicu, kirurginju, spisateljicu i počasnu konzulicu Republike Hrvatske u Italiji, dr. Nelu Sršen, nije potrebno posebno predstavljati, baš kao ni hrvatsko-američkoga

glazbenika, lobista i mirovnog aktivista Nenada Bacha koji je svojim nastupima s Pavarottijem, Cohenom, Springsteenom i Bonom Voxom, u vremenu kad je to Hrvatskoj zaista bilo najpotrebnije, nemjerljivo pridonio ugledu naše zemlje u svijetu. Doktorica Sršen održala je predavanje o tome kako su ljudi naj-

Konferencija *Branding Hrvatske* godišnja je manifestacija posvećena javnoj, kulturnoj i znanstvenoj diplomaciji, a održava se pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike, uz potporu Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatske matice iseljenika, Hrvatske gospodarske komore i Croatia2Go. Generalni sponzor ovogodišnje konferencije bila je Hrvatska elektroprivreda (HEP).

veći hrvatski brand te kako iseljništvo izravno utječe na sliku naše zemlje u svijetu dok je gospodin Bach ispričao nevjerojatnu priču o ‘vlastitoj avanturi’, kako on kaže, u borbi protiv Parkinsonove bolesti i kako je od limuna napravio limunadu pokrenuvši u New Yorku prvo svjetsko prvenstvo iz ping ponga za oboljele od ove teške bolesti.

MUZEJ ŠPORTA

Veleposlanik dr. Mladen Andrić, dugogodišnji ravnatelj Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH i aktualni veleposlanik RH u Budimpešti, održao je predavanje o osnovama kulturne i javne diplomacije dok je uspješni mladi arhitekt Bruno Juričić govorio o svome radu u Kini budući da je povratnik iz SAD-a koji je nedavno predstavljao Hrvatsku na Biennalu u Veneciji. Osim što ima urede u Puli i Šangaju, hvaljen je i kao autor Infobipova

korprativnog remek-djela u Vodnjanu - prvog IT-kampusu u Republici Hrvatskoj.

Od ostalih predavača posebno su zapaženi bili Marina Drašković ("Ponos Hrvatske 2017."), Mirko Boch (ravnatelj Zagrebačke filharmonije) i modna poduzetnica iz Zagreba Iva Tuđa. Naš najavljeni teniski as i legendarni trener Nikola Pilić zbog zdravstvenih razloga nije nazočio konferenciji, ali se obratio polaznicima na razglas preko telefona. U razgovoru s moderatorom konferencije apostrofirao je tužnu činjenicu da, uz sve naše športske uspjehe, Hrvatska zapravo do dana današnjeg nije smogla snage dovršiti važan projekt Hrvatskoga muzeja športa.

PJEVAČKA DIVA RADOJKA ŠVERKO

Važne posebnosti ove konferencije bili su takozvani "paneli", odnosno rasprave

U pet godina građanske i nepolitičke inicijative pod nazivom "Branding Hrvatske", koja je krenula iz Pule u srpnju 2015. kao mini-seminar iz javne diplomacije s američkim Hrvatom Nenadom Bachom iz New Yorka i Petrom Čurićem, povratnikom iz Londona, godinu dana kasnije već je prerasla u svehrvatsku konferenciju od nacionalnog značaja u Zagrebu. U studenome 2018. trajno ju je ovjerio i Pantovčak, imenovanjem našeg direktora i većine predavača u Radnu skupinu predsjednice RH za razvoj identiteta i brenda Republike Hrvatske. Inicijativa je nastala na frustraciji i nezadovoljstvu sustavnom izgradnjom i zaštitom hrvatskoga nacionalnog brenda od strane države te manjkom, odnosno u to vrijeme potpunim ukidanjem hrvatske javne, kulturne i znanstvene diplomacije. Ako postoji jedan zajednički nazivnik koji bi vrijedio za svaku od ovih pet godina postojanja inicijative "Branding Hrvatske" - onda je to glagol povezivati. Drugi važan čimbenik koji je osigurao uspjeh ovog projekta jedan je potpuno otvoreni pristup, moglo bi se reći "američki", u koordinaciji i vodstvu projekta. Naime, puno energije uložilo se u izbjegavanje svake vrste politiziranja i "strančarenja" karakterističnih za naše društvo. Također je i dosad neviđen uspjeh postignut činjenicom da je organizator uspio "pod istim krovom" okupiti neke izvrsne hrvatske stručnjake, znalce i autoritete iz ovoga područja, katkad i pojedince koji možda osobno nisu baš bili skloni jedan drugome (da to diplomatski kažemo). Organizator je uspijevao 'povezati nepovezi-vo', primjerice Bruketu i Pavunu, Nikolu Pilića i Ellu Dvornik i druge. Ideja je bila dokazati javnosti i svima nama da su najveći hrvatski brand - hrvatski ljudi! Jer, svatko od nas je izvrstan barem u nečemu. I svatko može svojom specifičnom izvrsnošću pridonijeti općem i većem globalnome hrvatskom brandu. Voljeli se mi između nas kao narod ili ne, zapravo nam je zajednička svijest o našem zajedničkom životnom i svakom drugom putu - kako u sklopu granica Republike Hrvatske, tako i u sklopu granica same kugle zemaljske. Možemo tražiti milijun i jedan razlog zašto smo različiti, ali dovoljno je pronaći samo JEDAN razlog po čemu smo slični i već je to više nego dovoljno opravdanje da povučemo zajedno i zakoračimo složno u našu bolju budućnost. To je "BRANDING HRVATSKE"! (Petar Čurić)

u vidu okruglih stolova - a ove godine održano je dva panela budući da se na njima, uz najavljene predavače, nerijetko pojave i svojevrsni gosti iznenađenja. Obično je riječ o znamenitim osobama iz svijeta medija, politike, kulture, športa i javnoga života. Ove godine "iznenađenja" su bili glazbena umjetnica i naša poznata pjevačka diva Radojka Šverko, marketinška stručnjakinja Marija Perković Klaić, komunikacijski stručnjak Zlatan Janković te dr. Darko Žubrinić, predsjednik Hrvatskog društva glagoljice i profesor na FER-u. ■

ENG The 5th Branding Croatia conference was held at the Croatian Heritage Foundation headquarters in Zagreb in early November promoting people with a positive attitude about Croatia and the world and the idea that pessimism has never led anyone to create, build or develop anything of use.

Vi ste najbolji promotori naše domovine u svijetu

Misao je to vodilja glavnog inicijatora i organizatora Večeri, udruge Hrvatska uzdanica, koja u svome radu uvelike podržava afirmaciju potencijala hrvatskog iseljeničtva, koje godinama na razne načine pomaže Hrvatskoj.

Druga Večer hrvatskih povratnika u Zagrebu okupila je 250 povratnika i uzvanika

Tekst: **Ivana Rora** Foto: **Foto Badrov**

U organizaciji udruge Hrvatska uzdanica i suorganizaciji Hrvatske matice iseljenika, održana je 7. studenoga 2019. godine u Hotelu Sheraton, u Zagrebu, Večer hrvatskih povratnika. Večer je održana pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, predsjednika Hrvatskoga sabora Gordana Jandrokovića i pokroviteljstvom Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Svojim dolaskom Večer hrvatskih povratnika uveličali su predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović, izaslanik premijera, državni tajnik Zvonko Milas te ministar vanjskih poslova Gordan Radman. Drugi je to zaredom susret koji je okupio hrvatske povratnike, s ciljem povezivanja i ostvarivanja prijateljskih veza na jednoj lijepoj večeri uz glazbu i druženje. Ono što je obilježilo ovu doista lijepu i emotivnu večer jest atmosfera

optimizma, dirljivih susreta i zadovoljstva hrvatskih povratnika.

POVRATAK U FOKUSU

- Doprinos Večeri hrvatskih povratnika je pomoć pri povratku i u prilagodbi na život u Hrvatskoj, što je i jedna od poruka s prošlogodišnje dobro organizirane i nadasve uspješne Večeri hrvatskih povratnika - rekao je predsjednik

Hrvatske uzdanice, dr. Ivan Radić.

No, zasigurno treba tome dodati da Večer uvelike senzibilizira hrvatsku javnost u domovini i iseljeničtvu na izgradnju moderne hrvatske države te stavlja u fokus povratak, a ne odlazak ljudi iz Republike Hrvatske. Poticanjem zajedništva domovinske i iseljene Hrvatske, cilj je istaknuti potencijal i mogućnosti koje Republika Hrvatska ima u

Za dobru atmosferu pobrinuo se naš Mate Bulić

Večer je svojim dolaskom uveličala predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović

Organizatori Večeri

svojim sunarodnjacima povratnicima i iseljenicima.

- Svi koji su došli, vratili se u našu Hrvatsku, došli su jer su to željeli. Vi ste najbolji promotori povratka u domovinu. Povratak nije lagan, ali ako upremo snage, možemo svi zajedno pridonijeti tome da nam se ljudi vraćaju - rekao je Mijo Marić, ravnatelj HMI-ja.

HUMANITARNI KARAKTER

Mladi, napose treća i četvrta generacija potomaka iseljenika, prepoznaju u Hrvatskoj prilike za sigurniji i kvalitetniji život, za poslovanje u nišama koje se ovdje još uvijek nisu razvile. Svi povratnici, njihove priče, najljepši su dio moga posla. Iznimno me raduje pomisao da ću na ovoj manifestaciji sljedeće godine dočekati mnoge od njih. Vi ste prvi koji vlastitim izborom i životom svjedočite mnogima da je povratak u Hrvatsku privlačan i vjerujte da će vaš trud i zadovoljstvo inspirirati mnoge - izjavio je državni tajnik Zvonko Milas.

- Vi niste samo naša iseljena narodna obitelj i strateška ekonomska snaga. Uz naše znanstvenike, sportaše, umjet-

nike i ostale, vi ste najbolji promotori naše domovine u svijetu. O tome sam se mnogo puta osvjedočila razgovarajući i sa svojim kolegama predsjednicima država, u kojima ste ostvarili svoje karijere i na to sam iznimno ponosna.

- Živjeli smo u Njemačkoj. Ja sam radila kao krojačica, a vratili smo se prije koje tri godine. Djeca su nam još uvijek u Njemačkoj jer imaju svoje živote. Nama je većina prijatelja umrla, postali smo nekako usamljeni pa smo se odlučili vratiti. Tako vam je to, u tuđoj zemlji ste uvijek stranac. Gdje je srce, tu je dom. Zato smo danas ovdje, a večeri poput ovih doista nam puno znače - rekla nam je Branka Gluhak koja se sa suprugom vratila u domovinu. Toliko različitih priča iz svih krajeva svijeta slilo se u glavnu dvoranu Hotela Sheraton, a jedna od njih je i priča Branke Čubelić.

- Došla sam ovdje prije nekih šest godina nakon što sam 20 provela u zapadnoj Australiji. Jednostavno sam se odlučila vratiti i otvoriti svoj posao kao planer vjenčanja. U Hrvatskoj se može uspjeti. Možda sve to otežava birokracija, ali nije nemoguće. Tko želi raditi, za njega uvijek ima posla - zaključuje B. Čubelić.

- Došla sam ovdje prije nekih šest godina nakon što sam 20 provela u zapadnoj Australiji. Jednostavno sam se odlučila vratiti i otvoriti svoj posao kao planer vjenčanja. U Hrvatskoj se može uspjeti. Možda sve to otežava birokracija, ali nije nemoguće. Tko želi raditi, za njega uvijek ima posla - zaključuje B. Čubelić.

Za boljim životom, odnosno trbuhom za kruhom, Hrvati posljednjih pet godina masovno odlaze iz Hrvatske, a okupljanjem povratnika na ovoj prigodnoj večeri željelo se naglasiti kako postoje i pozitivni primjeri te potaknuti da ih bude sve više.

Vi ste naš ponos, jedan od najvažnijih dijelova u mozaiku napredne, bolje Hrvatske u svijetu - u svome obraćanju naglasila je predsjednica RH.

Večer hrvatskih povratnika prati izvrstan glazbeni program, dobar osjećaj zabave i pripadnosti vjerovanju u dobro. Zato je i ova Večer hrvatskih povratnika imala i humanitarni karakter. Sudionici su sudjelujući u tomboli i potpisivanjem trajnih naloga skupili sredstva za potrebe rada Humanitarne udruge "fra Mladen Hrkać" i podupiranje projekta izgradnje Doma "fra Mladen Hrkać". ■

ENG The 2nd Returnee's Night was staged in Zagreb on 7 November at Zagreb's Sheraton hotel by co-organisers the Hrvatska Uzdanica ("Croatian Mainstay") association and the Croatian Heritage Foundation. The many gathered returnees were joined by Croatian President Grabar Kitarović. Also at the event were Ante Babić, attending on behalf of the Parliament speaker, state secretary Zvonko Milas of the Central State Office for Croats Abroad, attending on behalf of the Prime Minister, and foreign and European affairs minister Gordan Grlić Radman. The event aims to gather Croatian returnees for networking in a semi-formal banquet setting.

Tombola za potporu Humanitarnoj udruzi Fra Mladen Hrkać

Godišnja nagrada Carolini Spivak, a nagrada za životno djelo Ivanu Hrvoiću

Osamnaesta dobrotvorna gala večer članova i prijatelja Udruge bivših studenata sveučilišta iz Republike Hrvatske AMCA-e Toronto održana je 8. studenoga u Boulevard Clubu u Torontu

Tekst: Ana Bačić Foto: AMCA Toronto

Osamnaesta dobrotvorna gala večer članova i prijatelja Udruge bivših studenata sveučilišta iz Republike Hrvatske AMCA-e Toronto okupila je više od stotinjak sudionika među kojima je bilo poslovnih ljudi i umjetnika koji djeluju u zajednici Hrvata Ontarija. Uz pozdravnu riječ konzula RH u Kanadi Ante Jovića, glavni govornik ovogodišnje večeri bio je Mario Šafran, predsjednik Saveza ALUMNI UNIZG i profesor na Fakultetu prometnih znanosti. Predsjednik udruge AMCA Toronto Krešimir Mustapić u nadahnutome prigodnom govoru sjetno se prisjetio naših iznimnih intelektualaca Duška Bezića, koji je donedavno bio AMCA-in najstariji član, zatim znanstvenika svjetskoga glasa Mladena Vranića, počasnoga predsjed-

nika udruge te Marka Mihića, koji su nas, na žalost, napustili protekle godine. "Stoga se veselim što sam na gala večeri vidio neka nova lica i puno mladih ljudi. Nadam se i vjerujem da će se prisutnost većeg broja mladih na našim događajima nastaviti te da smo pronašli modus kako održati vitalnost AMCA-e Toronto", naglasio je Mustapić.

SOLIDARNOST, NAGRADE I LAUREATI

AMCA Toronto jedna je od najaktivnijih udruga hrvatskih intelektualaca, koja uspješno djeluje već skoro 30 godina zahvaljujući požrtvovnom radu mnogih entuzijasta. Uz predsjednika udruge Mustapića, dopredsjednica Ana Bačić i članovi odbora Steven Gotal, Vesna Gmazel i Miro Trstenjak organizirali su ovu uspješnu večer.

Svake godine na gala večeri dodijele se tri godišnje nagrade istaknutim čla-

novima hrvatske zajednice u Torontu i okolici. Godišnju nagradu za poseban doprinos hrvatskim zajednicama Ontarija tako je primila Caroline Spivak. Primajući nagradu osnivačica *Mreže hrvatskih žena* Caroline Spivak podijelila je s nazočnima svoje impresije: "Duboko sam počašćena i veliko mi je zadovoljstvo primiti priznanje u društvu ovako sposobnih, vrijednih i predanih ljudi. Ovom nagradom dobila sam priznanje za svoj rad, što je ojačalo moju samosvijest i samopouzdanje." Rođena u našoj iseljeničkoj obitelji u Njemačkoj, Caroline se u mladosti s obitelji preselila u Kanadu. Afirmirala se u marketingu i odnosima s javnošću, stvorivši *Profile Communications*, uglednu tvrtku sa sjedištem u Torontu čija je vlasnica. Uz aktivnosti u raznim organizacijama, od Svjetskog kongresa do crkvenih i folklornih udruga, Karolina je predstavljala kanadske Hrvate u pr-

vom Savjetu Vlade RH za Hrvate izvan RH. Godine 2014. Caroline osniva *Croatian Women's Network / Mreža hrvatskih žena* s ciljem povezivanja Hrvatica iz domovine s pripadnicama hrvatskih zajednica diljem svijeta. *Mreža hrvatskih žena* ulazi u petu godinu dodjeljivanja nagrada najistaknutijim hrvatskim ženama u Hrvatskoj i svijetu. Od 2016. godine, u povodu Međunarodnog dana žena, 8. ožujka *Mreža* organizira međunarodnu konferenciju "Napredak žena – Napredak ekonomije. Ostvari potencijal!" u Zagrebu. Zbog svoje vrlo aktivne uloge u zajednici kanadskih Hrvata Caroline Spivak počašćena je ovom nagradom udruge AMCA Toronto.

NAGRADA ZA ŽIVOTNO DJELO IVO HRVOIĆU

Glavnu nagradu za doprinos napretku AMCA-e primio je dr. Ivo Hrvoić, prvi predsjednik udruge. Ivan Hrvoić bio je prvi "ratni predsjednik" AMCA-e Toronto, u razdoblju od 1990. do 1995. U razdoblju Domovinskoga rata AMCA Toronto i njezin prvi predsjednik naporno su radili na širenju istine o ratnim stradanjima u domovini lobiranjem u kanadskome parlamentu i uz stalnu prisutnost u medijima. Članovi AMCA-e pisali su prosvjedna pisma uredništvima vodećih publikacija u Kanadi, nastojeći promijeniti iskrivljenu sliku o ratnim sukobima u Hrvatskoj. Zahvaljujući naporima Ivana Hrvoića i članova AMCA-e otvoren je dijalog i organizirano je nekoliko posjeta kanadskome Ministarstvu

vanjskih poslova. Kako je hrvatski jezik u kanadskim medijima i sveučilištima tituliran kao "srpsko-hrvatski", članovi AMCA-e pokrenuli su peticiju za uspostavu hrvatskoga kao posebnog jezika na sveučilištima u Torontu i okolici, koja je na kraju urodila plodom. Ivan Hrvoić diplomirao je na Elektrotehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1961. godine, a doktorirao je 1972. godine na tom fakultetu. Od 1961. do 1972. godine radio je na Institutu "Ruđer Bošković" na problemima i instrumentaciji nuklearne magnetske rezonancije (NMR) uglavnom na Odjelu radiovalne spektroskopije Instituta, zatim se seli u Toronto gdje će nastaviti sa znanstvenim istraživanjima. Od 1972. do 1980. radi u razvojnim laboratorijima geofizičkih poduzeća u Torontu na razvoju nove instrumentacije – magnetometra za magnetsko polje Zemlje, elektromagnetskih sustava za traženje minerala, gravimetra, detektora gama-zraka za detekciju urana i torija. Osnovao je vrlo uspješnu kompaniju *GEM System* koja je vodeća u svijetu u području mjerenja elektromagnetskog polja Zemlje. Doktor Hrvoić tijekom svojeg predsjedanja AMCA-om Toronto također je organizirao članstvo za prikupljanje humanitarne pomoći te je osobno donirao specijalizirane magnetske instrumente Ministarstvu obrane RH. Ivan Hrvoić bio je aktivan u drugim organizacijama, od HDZ-a Toronto do Hrvatsko-kanadskoga kongresa, a također u domovini podupire Družbu "Braća Hrvatskoga Zmaja". Dr. Hrvoić sustavno pomaže izdavanju knjiga i ostalih publikacija koje šire istinu o stradanjima Hrvata tijekom povijesti te o hrvatskome Domovinskom ratu. Danas je s mladenačkim žarom dr. Ivan Hrvoić podupiratelj udruge *Macelj*

1945. te aktivist u Kanadsko-hrvatskoj akademskoj udruzi u Torontu.

NAGRADA ZA PROMICANJE HRVATSKOGA JEZIKA

Treću nagradu za unaprjeđenje hrvatskoga jezika i kulture dobio je Henry Hajdinjak za svoje zasluge u napretku folkloru i očuvanju hrvatskoga jezika i kulture. Ovaj folklorni entuzijast već godinama promiče hrvatski folklor svojim djelovanjem u folklornim grupama Ontarija. Na gala večeri predstavljen je ovogodišnji dobitnik stipendije AMCA-e Toronto. Antoniju Peharu dodijeljena je stipendija za Ljetnu školu hrvatskoga jezika u Splitu. Antonio je student treće godine Sveučilišta u Torontu, programa Slavistike, francuskog jezika i zemljopisa. Ovog ljeta imao je poseban privilegij da usavrši znanje svoga materinskog jezika u vrlo zabavnoj Ljetnoj školi koja već tradicionalno svako ljeto dočekuje stipendiste AMCA-e Toronto. U kulturnom dijelu programa sestre Danijela i Julijana Hajdinjak izvele su splet jazz pjesama. Večer je nastavljena u ugodnom druženju, čemu je pridonio tamburaški sastav "Volta". Sponzori večeri bili su Debbie Cosic (In2Ition), Eddy Mudronja (Jitsu Automotive), Željko Odorčić (Nova Marketing) i Miroslav Lovrić. Studente su sponzorirali Dubravko Barać i Biserka Butković. Večer i druženje protekli su u ozračju pozitivnih misli i entuzijazma pa s veseljem očekujemo buduće aktivnosti AMCA-e Toronto. ■

ENG The 18th annual AMCA Toronto benefit gala was staged on 8 November 2019. AMCA is an association of former students of Croatian universities. The event gathered over a hundred AMCA members and friends. The group's annual prize for work in the community went to Caroline Spivak. A lifetime achievement award was presented to the group's first president Dr Ivo Hrvoić.

Okružje prilagođeno čovjeku

Vlado Milunić, češki arhitekt hrvatskog podrijetla, rođen 3. ožujka 1941. u Zagrebu, koji od 1956. živi u Češkoj, primio je 24. listopada Red Ante Starčevića. Na poticaj Hrvatsko-češkog društva odlikovanje mu je dodijelila predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović za izniman doprinos razvoju i unapređenju hrvatsko-češkog prijateljstva promicanjem Republike Hrvatske u arhitekturi u Češkoj.

Tekst: **Marijan Lipovac**

Svečanost dodjele visokoga hrvatskog odlikovanja održana je u veleposlanstvu Republike Hrvatske u Pragu, a Red Ante Starčevića uručila je Miluniću na prigodnoj svečanosti veleposlanica Ljiljana Pancirov. Ona je u svome govoru istaknula vrijednost Vlade Milunića kao čovjeka i vrhunskog stručnjaka koji je u svojim radovima pokazao da čovjek mora biti u središtu, a njegovo okružje prilagođeno čovjeku i u komunikaciji s njim.

Svečanosti su, uz obitelj laureata, mnogobrojne prijatelje i suradnike, bili nazočni i uglednici češkoga javnog života, među njima i Milunićeve kolege arhitekti na čelu s dekanom Arhitektonskoga fakulteta Ladislavom Labusom i predsjednikom Saveza arhitekata Češke Olegom Hamanom.

Studij arhitekture Milunić je završio 1966. na Češkome tehničkom sveučilištu, a zatim se do 1969. usavršavao u Parizu. Od 1970. do 1990. radio je zajedno s kolegom Janom Línekom, a od 1990. djeluje u vlastitom Studiju VM (Volné myšlenky, tj. Slobodne ideje). Projektirao je mnogobrojne javne zgrade među kojima se ističe nekoliko domova umirovljenika u Pragu, Dom kulture Sedlec-Prčice, Dom djece i mladeži Modřany, stambeni kompleks Hvězda, stacionar za hendikepiranu djecu u Českim Budějovicama te više obiteljskih kuća. Radio je i na preuređenju dijelova stare gradske jezgre i stambenih naselja u Pragu i Bratislavi. Jedan je od autora Češke četvrti u Šangaju, a njegovi radovi su i radarski toranj u Zračnoj luci Václava Havela u Pragu, praška galerija Ungelt, Gallery Club Radost FX te prijedlog za novi centar grada Rijeke.

“Arhitekt Milunić dao je svojim radovima i dašak socijalne suvremenosti. Njegov rad odlikuje bogatstvo ideja, hrabrost izričaja i entuzijazam”, rekla je veleposlanica Pancirov.

Kuću koja pleše (Tančící dům), dovršenu 1996., ikonu suvremene praške arhitekture i simbol modernoga Praga, Vlado Milunić projektirao je 1992. zajedno sa svjetski poznatim kanadsko-američkim arhitektom Frankom Gehryjem. Idejni projekt za zgradu Milunić je osmislio zajedno sa svojim prijateljem, češkim predsjednikom Václavom Havelom. Zgrada simbolizira slobodu i dinamičnost češkog društva nakon Baršunaste revolucije i stekla je veliku popularnost među posjetiteljima Praga te se, uz Hradčane i Karlov most, smatra jednom od triju praških znamenitosti koje turisti najčešće fotografiraju. Zgrada i njezini autori dobili su više nagrada i priznanja u Češkoj i inozemstvu.

U prijedlogu za odlikovanje Vlade Milunića Hrvatsko-češko društvo istaknulo je da Kuća koja pleše na određen način simbolizira i hrvatsko-češke odnose koje su tijekom stoljeća obilježili i Hrvati koji su dugi niz godina živjeli i djelovali u Češkoj. Svojim umjetničkim i javnim djelovanjem Vlado Milunić prepoznat je u češkoj javnosti kao češki arhitekt hrvatskog podrijetla, a njegova Kuća koja pleše jedan je od vidljivih znakova uzajamnoga kulturnog prožimanja Hrvata i Čeha. Hrvatsko-češko društvo dodijelilo je 2016. Vladi Miluniću zbog zasluga za razvoj hrvatsko-čeških odnosa Nagradu “Marija i Stjepan Radić”. ■

ENG Czech architect Vlado Milunić, born in Zagreb in 1941, was decorated by Croatian President Grabar-Kitarović for his work in promoting Croatia in Czechia. His 1996 dancing house is an icon of contemporary architecture and of modern Prague. He designed the building in 1992 with Canadian-American architect Frank Gehry. Milunić developed the concept with his friend, Czech President Václav Havel. The building symbolises the free and dynamic Czech society that emerged from the Velvet Revolution and is very popular among visitors: along with Hradčany castle and the Karlův bridge it is the most photographed place in the city. The building and its designer have won many accolades in Czechia and abroad.

Život posvećen djelu roditelja

Karen Müller Turina ovogodišnja je dobitnica visokog priznanja Čileanske akademije za jezik koje nosi ime njezina oca, čileanskog akademika Cesara Octavia Müllera, koji je pisao pod pseudonimom Oreste Plath

Dodjela priznanja u
Čileanskoj akademiji
za jezik u Santiagu

radionice, predavanja profesorima i studentima, surađujući s brojnim institucijama i izdavačima, za što je bilo potrebno puno znanja, ljubavi i strpljenja. Kao stručnjakinja, Müller Turina pronosila je kulturne vrednote Čilea i izvan granica domovine, u Ekvador, Peru, Urugvaj i Argentinu, a njezini su radovi tiskani i u Španjolskoj. Pokrenula je digitalnu igru putem Interneta pod geslom *Igrati se i učiti*, u koju se može uključiti cijeli svijet. Stambuk je citirala Müller Turinu rekavši kako nitko ne može biti dobar roditelj ako nije u stanju zabaviti vlastito dijete bez računala ili sličnih pomagala.

Karen Müller Turina pri tome je mislila i na vlastito djetinjstvo provedeno s majkom koja je nju i brata odgajala po vlastitim pravilima i u čijoj kući ništa nije bilo zabranjeno, a koja je imala veliki utjecaj na njihovo duhovno i kulturno oblikovanje. ■

Tekst: Branka Bezić Filipović

Karen Müller Turina je kći Pepite Turine, čileanske književnice hrvatskog podrijetla i Cesara Octavia Müllera, čileanskog akademika koji je pisao pod pseudonimom Oreste Plath. Pepita Turina bila je rođena u Punta Arenasu, u vrijeme kada su se žene malo školovale, ali budući da je već u srednjoj školi počela primati nagrade za pisanje, već tada je bilo jasno da njezin talent neće proći nezapažen. Iza nje su ostale priče i eseji, a uvijek će biti zapamćena i kao suosnivačica Eksperimentalnog kazališta na Universidad de Chile. Oreste Plath cijeli život bavio se tradicionalnom kulturom i običajima, što je objavio u mnogobrojnim knjigama. Bračni par imao je blizance Karen i Karola, a baš Karen je posvetila svoj život očuvanju djela svojih roditelja.

Čileanska akademija za jezik utemeljila je priznanje koje nosi ime Oreste Plath, a ove godine odlučili su ga dodijeliti baš njegovoj kćeri Karen. Ceremonija je održana 23. rujna, u zgradi Akademije u Santiagu, a priznanje joj je uručila predsjednica Adriana Valdes. Karen Müller Turina nije skrivala koliko joj je ovo priznanje važno, ne samo profesionalno, već i emotivno.

RODITELJI KNJIŽEVNICI OBILJEŽILI ČILEANSKU KULTURU

Na dodjeli je govor održala Patricia Stambuk, članica Akademije i prva čileanska novinarka, ali i prva čileanska književnica hrvatskog podrijetla, kojoj je dodijeljena ta titula. Obraćajući se nazočnima, Stambuk je izrazila divljenje Müller Turini za sav trud i posvećenost očuvanju uspomene na djelo dvaju književnika koji su obilježili jedno razdoblje čileanskoga kulturnog života. Radila je to uz mnogobrojna okupljanja,

Patricia Stambuk i Karen Müller Turina

ENG Karen Müller Turina is this year's recipient of the Chilean Academy of Language's Oreste Plath Prize, named after her father, academician Cesar Octavio Müller, who wrote under the pen name Oreste Plath.

“Jer tko ljubiti zna, toga ljube”

Sjećanje na Grad heroj obilježavamo objavom dva eseja legendarnog novinara Radija Vukovar Siniše Glavaševića.

PRIČA O GRADU

“Odustajem od svih traženja pravde, istine, odustajem od pokušaja da ideale podredim vlastitom životu, odustajem od svega što sam još jučer smatrao nužnim za nekakav dobar početak ili dobar kraj. Vjerojatno bih odustao i od sebe sama, ali ne mogu. Jer, tko će ostati ako se svi odreknu sebe i pobjegnemo u svoj strah? Kome ostaviti grad? Tko će mi ga čuvati dok mene ne bude, dok se budem tražio po smetlišcima ljudskih duša, dok budem onako sam, bez sebe glavinjao, ranjiv i umoran, u vrućici, dok moje oči budu rastle pred osobnim porazom? Tko će čuvati moj grad, moje prijatelje, tko će Vukovar iznijeti iz mraka? Nema leđa jačih od mojih i vaših i zato, ako vam nije teško, ako je u vama ostalo još mladenačkog šaputanja, pridružite se.

Netko je dirao moje parkove, klupe na kojima su još urezana vaša imena, sjenu u kojoj ste istodobno i dali i primili prvi poljubac – netko je jednostavno sve ukrao jer, kako objasniti da ni sjene nema? Nema izloga u kojem ste se divili vlastitim radostima, nema kina u kojem ste gledali najtužniji film, vaša je prošlost jednostavno razorena i sada nemate ništa. Morate iznova graditi. Prvo, svoju prošlost, tražiti svoje korijenje, zatim, svoju sadašnjost, a onda, ako vam ostane snage, uložite je u budućnost. I nemojte biti sami u budućnosti. A grad, za nj ne brinite, on je sve vrijeme bio u vama. Samo skriven. Da ga krvnik ne nađe. Grad – to ste vi.”

PRIČA ZA RODITELJE

Najljepše je imati djecu, jer djeca su budućnost, ona su nada u bolje sutra, vjera da će ono što sljedeći zaštititi starost. Kad čovjek ima djecu, onda je sve bolje, jer kad vas svi napuste, opet vam ostaju vaša djeca. Sve to pak povećava vašu odgovornost jer, ako želite bolju budućnost, onda morate svim silama nastojati da tome i sami pridonese. Naučiti djecu da se smiju, da misle lijepo, da ih upozorite da njihova htijenja ne budu veća od nebeskog svoda, da njihove ruke ne prljaju ničija djetinjstva i ničije želje, morate ih jednostavno naučiti da ljube. Jer tko ljubiti zna, toga ljube. Ljube njegova nastojanja, toplinu njegove dobre ruke, njegove poglede. Oni drugi, oni čije su misli crnje od najcrnje noći, oni čiji se obrazi ne žare ljubeći i čija se riječ kida na pačinaste niti kada krenu u neuhvat, oni drugi mogu istezati svoje vratove iznad površine životnog tijeka, mogu se vješati o ramena hrabrih plivača, ali ih struja ipak vuče dalje od obale, i dublje u mrak. Ti kojima noć ne služi za zagrlljaje, ti kojima mjesečina

ne zatvara noći i koji truju ljepotu svojom nazočnošću, tonu i prije nego što zaplivaju. Ako imate djecu, pogledajte ponekad u plavi satenski svod pa ako među zvjezdastim krijesnicama spazite makar jednu kojoj biste željeli biti bliže, sjetite se djece, jer čak ako vi u tome i ne uspijete, umjesto vas sve će to učiniti vaša djeca. Odgovorite na sva njihova pitanja, nađite vremena za njih, pa makar poslije morali čitati i stare novine, poljubite njihove dobre djetinje snove, učinite da njihove čudesno blistave oči vide samo dobra svitanja, vedre dane i velike zvijezde. Ne dopustite da njihovu maštu satre zlo. Zaustavite svijet, zaustavite vrijeme ako ne stignete dati djeci sve što im treba da odrastu u čistoj ljepoti, jer za ono što se sada događa nisu kriva djeca. Kad čovjek bolje razmisli, djeca su jedino dobro koje je čovječanstvu ostalo. Sve drugo uništeno je u nastojanju da sitni ljudski stvor bude veći od misli, od riječi, od Boga...

Zadržati u sjećanju i molitvi

Ni 28 godina nakon Domovinskoga rata ne zna se točan broj žrtava u Vukovaru. Ta činjenica bila je i povod za inicijativu franjevac krajem 2017. godine da pokušaju napraviti popis svih vukovarskih žrtava. Franjevci su radili popis žrtava i 1918. nakon Prvoga svjetskog rata, dok je nakon Drugoga svjetskog rata to "bilo preopasno".

Tekst: **Sanja Butigan**

Impozantni, potresni popis vukovarskih žrtava iz 1991. godine na zidu samostanskoga hodnika franjevačkoga samostana u Vukovaru, s otisnutim imenom i prezimenom, datumom rođenja, datumom i mjestom stradanja svake žrtve, vukovarski franjevci nadopunjuju unatrag nekoliko godina.

U ovom trenutku na tom popisu je više od 3.000 imena, no to nije konačan broj. "Želja nam je u krugu samostana istaknuti taj popis kako bismo svim vukovarskim žrtvama mogli biti vječno zahvalni, s upaljenom svijećom i molitvom u srcu", kaže vukovarski gvardijan, fra Ivica Jagodić. "Krenuli smo s tim kako bismo mogli ispravno pisati povijest", kaže fra Ivica te dodaje kako je "zbog istine" važno imati na jednom popisu imena svih vukovarskih žrtava. Spominje poginule hrvatske branitelje i pripadnike Civilne zaštite, zatočene i ubijene u srpskim koncentracijskim logorima, nestale za čije se grobove još ne zna, branitelje koji su došli iz drugih krajeva Hrvatske i inozemstva braniti Vukovar, gdje su izgubili život, civile... Procjene, inače, govo-

re da je 1991. u Vukovaru bilo od 2.800 do 3.600 žrtava, a možda i više.

"Vukovar je pretrpio najveću žrtvu u Domovinske ratu. Bio je 87 dana pod opsadom, neprijatelj je svakog dana napadao grad. Na žalost, i unatoč tolikim godinama, još uvijek nemamo konačan i sveobuhvatan popis svih poginulih i ubijenih hrvatskih branitelja i civila Vukovara stradalih u agresiji 1991.", istaknuo je fra Ivica i dodao: "Time želimo upisati trajan spomen svih žrtava Vukovara u Domovinske ratu, na što nas i povijest obvezuje kako se ni jedna žrtva ne bi zaboravila, ali je jednako tako važno da se u budućnosti žrtva Vukovara i Vukovaraca ne bi umanjila ili pogrešno navodila i interpretirala."

Željeli bismo kompletirati popis vukovarskih žrtava kako bismo mogli raspolagati preciznim podacima radi naše povijesti i naše baštine za nove naraštaje zbog kojih svaka žrtva ima smisao i ponos, istaknuo je vukovarski gvardijan fra Ivica Jagodić.

Prema gvardijanim riječima, u franjevačkom samostanu čuva se arhiva i kronika grada Vukovara od 1720. godine. "Mi franjevci višestoljetni smo čuvari povijesti grada Vukovara i stoga i u ovom vremenu želimo ispisati cjelovitost i istinitost žrtve Vukovara u Domovinske ratu." Fra Ivica dodaje i kako savjest nalaže "zadržati u našem vjerničkom zajedništvu obvezu pijeteta svim nevino stradalima koji su u obrani suvereniteta Republike Hrvatske - bez obzira na nacionalnost - poginuli, ubijeni, nestali, zatočeni ili na koji drugi način stradali u

Vukovaru." Govoreći o prikupljanju podataka o vukovarskim žrtvama, objašnjava kako je "franjevcima oduvijek bilo povjereno biti uz narod, što se posebno odnosi na najteže trenutke". Dodaje i da u tako važnoj zadaći "nema žurbe".

Franjevci su to činili i još uvijek čine kontaktima s institucijama, udrugama iz Domovinskoga rata, pojedincima, a imena žrtava dobili su i od 204. vukovarske brigade, od "Tigrova"... Popis žrtava obavlja se temeljito, podaci su u računalnoj bazi i provjerava se svaka dojava. Napravljen je obrazac s osnovnim podacima za svaku žrtvu, na kraju kojeg je i prazan prostor gdje se može upisati kako je žrtva stradala. "Usmrtila ju je granata koja je pala kad je zatvarala prozor svoje kuće. Odvezena je i otad nemamo nikakvih informacija", zapisala je u taj prostor jedna kćerka o sudbini svoje majke u ratnom paklu Vukovara... ■

ENG *The Franciscan monastery holds archives and chronicles of the city of Vukovar going as far back as 1720. The Franciscan monks documented casualties of the First World War in 1918, while after the Second World War documenting losses was deemed "overly threatening". It has been 28 years since the Homeland War Battle of Vukovar and we still do not have a final tally of the losses. In late 2017 the Franciscans launched an initiative that will attempt to document all Vukovar casualties.*

U Zagrebu predstavljena monografija o Varešu

O knjizi "Vareš i vareški kraj kroz stoljeća" govorili su, uz ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Miju Marića, njezin urednik i autor, književnik Željko Ivanković, urednik fotografije Mladenko Marijanović i u ime nakladnika dr. sc. Anto Jelić

Glavni urednik i autor teksta Željko Ivanković i urednik fotografije Mladenko Marijanović

Tekst: Diana Šimurina-Šoufek
Foto: Snježana Radoš

Divot-izdanje "Vareš i vareški kraj kroz stoljeća", prva monografija o tome brdskom srednjobosanskom gradu bogatom ručdom predstavljena je 14. studenoga u Hrvatskoj matici iseljenika. O knjizi je govorio književnik Željko Ivanković, urednik knjige i autor teksta, urednik fotografije Mladenko Marijanović i u ime nakladnika dr. sc. Anto Jelić, zamjenik predsjednika vareške podružnice HKD-a Napredak. Također, prisutnima se prvi obratio i domaćin predstavljanja, ravnatelj Matice Mijo Marić.

"Ovom doista veličanstvenom knjigom – bogatoga sadržaja i magične likovnosti – autorski tim Željka Ivankovića oživotvorio je dušu Vareša – i u radošti i u tjeskobi – u nadi ljudskoga života,

vidljivoj u onoj jednostavnoj Andrićevoj devizi *da je čovjek dužan svome zavičaju*. Ova knjiga je više od zavičajne monografije, ona je raskošni pisani spomenik od najstarijih do suvremenih naraštaja kroničara Vareša u svim granama ljudske djelatnosti – od metalurgije do književnosti. U 65 tematskih cjelina s nadahnutim epilogom opisani su dominantni kulturni, povijesni i gospodarski izazovi Vareša i njegove prirodne ljepote", zaključio je Matičin ravnatelj Mijo Maarić obraćajući se publici i gostima.

Predstavljanju su, uz mnogobrojne zagrebačke i domaće Vareške i Varešake, nazočili: izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića i zamjenik državnoga tajnika Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH Dario Magdić; predsjednik zagrebačke Gradske skupštine prof. dr. sc. Drago Prgomet, izaslanik zagrebačkoga gradonačelnika Toni Biluš, koordinator zagrebačke promocije akademik Anto Mar-

kotić, voditelj Službe za pravni položaj, kulturu i obrazovanje Hrvata u BiH u Središnjemu državnom uredu za Hrvate izvan RH Ivan Zeba te prvi urednik hrvatskoga lista *Bobovac* Čedomir Jelić, čija se proslava 300. broja upravo sprema u Varešu. List *Bobovac* ima i čitanu elektroničku inačicu, čije interaktivno sučelje posjećuju raseljeni Varešaci u 64 zemlje svijeta.

ISTAKNUTI VAREŠANI

Monografija na gotovo 400 stranica, popraćenih s više od 600 fotografija i ilustracija te odgovarajućim znanstvenim aparatom, obogaćena je i dodatkom – *Leksikonom uglednih Varešana*, koji je priredio Vladimir Ruf. Zagrebačka promocija, nakon kolovoške premijere u Varešu, održana je pod pokroviteljstvom Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Vodila ju je rukovoditeljica Odjela za nakladništvo Vesna Kukavica.

Publika na promociji

Iz fotografske građe o Varešu

Spomen Vareša star je oko 550 godina, a ipak, navodi urednik monografije, vareški kraj s Dabrinama, Zvezdangradom, Bobovcem, Perunom, Borovicom, Dubošticom, Jelaškama, Očevijom, Brgulama ispisuje povijest dugu dva tisućljeća. Na jednome mjestu tako su sabrani i ukoričeni svi zapisi i spoznaje generacija istraživača kao što su Radimsky, Sergejevski, Kreševljaković, Filipović, Bešlagić, Basler, Anđelić, Đaković, Mikolji, Džaja..., kao i Beni, Batinić, Katzer, Čorović, Protić, Palavestra, Zirdum, Bugarški... ili, pak, Varešani kao što su Žuljić, Gavran, Tokmačić, Matić, Mlivončić. O takvoj knjizi dosad su sanjale generacije Varešana pa je i općinska vlast, u razdoblju od 1966. do 1978., barem tri puta pokušavala izdati knjigu, no neuspješno. To je, nakon četverogodišnjega rada, uspjelo izdavaču – vareškoj podružnici HKD "Napredak".

DRAGOCJENA KNJIGA

Respektabilnu uredničku ekipu, uz već spomenute, činili su i Mladen Divković, dizajner i likovno-tehnički i grafički urednik te Jelena Jurić, lektorica i redaktorica.

O knjizi kao 'dragocjenom spomeniku i memorabiliji' znalački je pisao književnik Miljenko Jergović, najavljeni promotor koji zbog unaprijed preuzetih obveza nije mogao biti na predstavljanju knjige, no istaknuo je kako je i ova,

kao i svaka dobra i već pomalo starinska zavičajna monografija, puna anegdota, antropoloških i povijesnih bizarnosti, ali i izvrsnoga, rijetko viđenoga vizualnog materijala. Tu je, rekao je, i kratki, vrlo instruktivni pregled Vareša u književnosti i umjetnosti te, na samome kraju, mali leksikon vareških uglednika, od franjevca Matije Divkovića - oca bosanskohercegovačke književnosti i fra Filipa Lastrića - utemeljitelja bosanskohercegovačke historiografije, preko

Novaka Simića i Mila Cipre, do glumca Bore Stjepanovića, pravoslavnog vladike Grigorija, književnice Aleksandre Kardum, profesorice Mirjane Kasapović. Iznenađuje zapravo tko je sve iz Vareša ili od Vareša. Jergović, uz ostalo, poručuje kako Ivanković uravnoteženo piše o vareškome kraju kao jednom od katoličkih središta Bosne, o procesu islamizacije, o doseljavanju pravoslavaca iz istočne Hercegovine i Crne Gore nakon što je Eugen Savojski krajem sedamnaestog stoljeća poharao i opustošio Bosnu te o okolnostima stvaranja one kulturne i nacionalne strukture kakvu prepoznajemo u dvadesetom stoljeću. Lijepo bi bilo kad bi, kao što je to običaj u bogatijim i razvijenijim kulturama, zaključuje, bila objavljena i u standardnome knjiškom formatu, bez ilustracija ili s krajnje reduciranim fotomaterijalom. Monografije, naime, služe za listanje. Jergovićevu recenziju pročitala je studentica Mihaela Lekić, moderatorica vareškog predstavljanja monografije prošloga ljeta.

Ukratko, promotori i mnogobrojna nazočna publika bez sumnje se slažu u ocjeni kako je predstavljena monografija namijenjena onima koji Vareš vole i znaju, ali još više onima koji ga žele upoznati, razumjeti, zapamtiti i zavoljeti. ■

ENG *Vareš and the Vareš Region Over the Centuries was promoted in Zagreb on 14 November. The book is the work of a team of authors under editor Željko Ivanković and is published by the Vareš chapter of the HKD Napredak Croatian culture association. The 400-page volume is the first ever monograph to showcase the central Bosnian town of Vareš and its two millennia of history, with over 600 illustrations and a who's who of Vareš natives past and present.*

'Vratimo nadu zavičaju'

Dana 16. i 17. studenoga u Jajcu je uspješno održana II. manifestacija *Kulturno-vjerska baština Hrvata Bosne i Hercegovine*, pod geslom "Vratimo nadu zavičaju"

Zatim su Vitezovi predvodili mimohod središtem grada do crkve Uznesenja BDM u Jajcu, gdje je održano liturgijsko slavlje. Svetu misu, koju je uživo prenosila RTV Herceg-Bosne, predvodio je jajački župnik i gvardijan fra Vinko Marković. U nadahnutoj propovijedi govorio je o teškom položaju hrvatskoga naroda i potrebi da se svi uključimo u rad za dobrobit svoga naroda. Poslije mise gvardijan jajačkoga samostana počastio je okupljene članove kulturno-umjetničkih društava domaćom šljivovicom te je upriličeno kratko druženje uz prigodne pjesme.

Nakon toga svečani mimohod krenuo je prema Domu kulture Jajce gdje je počela smotra tradicijske kulture, nošnje, pjesme, plesa i običaja Hrvata Bo-

Tekst: **Uredništvo**

Pokrovitelji manifestacije, koja je održana u hrvatskome kraljevskom gradu Jajcu u povodu 558. obljetnice krunidbe posljednjega bosanskog kralja Stjepana Tomaševića, bili su Hrvatski narodni sabor BiH, Središnji državni ured za Hrvate izvan RH i Hrvatska matica iseljenika. Sponzori manifestacije bili su predsjednik Federacije BiH Marinko Čačvara; ministar obrazovanja, znanosti, kulture i sporta KSB Bojan Domić; ministrica financija KSB Mirjana Plavčić te Udruga Hrvata Bosne i Hercegovine "Prsten".

Manifestacija je otvorena u Domu kulture Jajce koncertom ansambla "Marco Polo" iz Zagreba pod ravnanjem dirigenta Ante Milića.

Ovaj koncert organiziran je u povodu 558. obljetnice krunidbe posljednjega bosanskog kralja Stjepana Tomaševića, a mnogobrojna publika uživala je u izvedbama renesansne glazbe hrvat-

skih i stranih autora. Koncert je otvoren starocrkvenim napjevima s Hvara i Murtera iz 15. i 16. stoljeća, *Evo je prišal* i *Zdravo morska zvizdo*, a završen s dvije vedre frottole Andrije Motovunjina, *Mač sad hvataj ljuven Bože* i *Zbogom zločo*.

OBLJETNICA KRUNIDBE

Nedjeljni program počeo je okupljanjem kulturno-umjetničkih društava i gostiju ispred krunidbene crkve svete Marije, gdje se nazočnima obratio predsjednik organizacijskoga odbora manifestacije i ravnatelj Agencije za kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu i razvoj turističkih potencijala grada Jajca, Anto Brtan. Naglasio je značaj obilježavanja obljetnice krunidbe kralja Stjepana jer je Bosna prvi put stekla međunarodno priznanje činom slanja krune od pape Pija II. čiji je izaslanik Nikola Modruški vodio svečanost krunidbe. Članovi Udruge "Vitezovi kraljevskoga grada Jajca" položili su na ulazu u crkvu buket bijelih ljiljana u čast posljednjega bosanskog kralja.

sne i Hercegovine. Na početku programa okupljene je u ime organizatora manifestacije pozdravio predsjedatelj OV Jajce Ivo Šimunović te je zahvalio pokroviteljima i sponzorima na potpori i posebno kulturno-umjetničkim društvima koji su prihvatili sudjelovanje na ovoj manifestaciji.

POSEBNA SIMBOLIKA

Kao izaslanik Hrvatskoga narodnog sabora BiH pozdravne riječi uputio je Radoje Vidović, predsjednik ŽO HDZ BiH Središnja Bosna. Naglasio je kulturno-povijesni značaj Jajca i pohvalio ideju da se ova manifestacija organizira upravo u Jajcu na dan krunidbe kralja Stjepana.

U ime državnoga tajnika Z. Milasa i Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH nazočne je pozdravila Žana Ćorić, savjetnica s posebnim položajem za pitanje Hrvata u BiH. Rekla je da Središnji državni ured snažno podržava sve značajne aktivnosti za Hrvate u BiH kako bi osnažili njihovo djelovanje na svim poljima, a posebno u području kulture.

Ravnatelj HMI-ja Mijo Marić rekao je u svome obraćanju da je prva manifestacija pod ovim geslom održana prošle godine u Sessvetskoj Sopnici u Zagrebu, uz bogati kulturno-umjetnički program zavičajnih klubova Hrvata iz BiH u Republici Hrvatskoj te kulturno-umjetničkih društava iz BiH. "Ove godine čast biti domaćinom pripala je kraljevskome gradu Jajcu, što ima i posebnu simboliku jer se organizira upravo na 558. obljet-

nicu krunidbe posljednjega bosanskog kralja Stjepana Tomaševića", dodao je ravnatelj Marić.

U prepunoj dvorani Doma kulture u Jajcu nastupili su:

- Folklorna skupina "Prijatelji" iz Jajca
- HKUD "Izidor Poljak", Boće, Brčko
- HKUD "Donja Rama", Gračac, Prozor - Rama
- HKUD "Kočerina", Široki Brijeg
- HKUD "Topala", Vitez
- KPD "Matija Gubec", Bakovići, Fojnica
- HKUD "Hutovo", Neum
- IFG "Sloga", Guča Gora
- HKUD "Kralj Tomislav", Tomislavgrad
- HKD "Napredak", Vitez
- HKD "Napredak", Bugojno
- HKD "Napredak", Jajce.

Svojim izvedbama tradicijskih hrvatskih napjeva, plesova i običaja Hrvata Bosne i Hercegovine te prelijepim narodnim nošnjama oduševili su jajačku publiku.

Čast da završnim govorom označi kraj ovogodišnje manifestacije "Vratimo nadu zavičaju" u Jajcu pripala je njezinoj idejnoj začetnici fra Stipi Karajici. Zahvalio je domaćinu na dobro organiziranoj manifestaciji, pokroviteljima i sponzorima te svim kulturno-umjetničkim društvima koja su svojim nastupom obogatila ovu smotru tradicijske kulture. Naglasio je da se hrvatski narod ne treba plašiti svoje budućnosti sve dok ima mlade koji na ovako živopisan način njeguju svoju kulturu i običaje. Rekao je da će se sljedeće godine ova manife-

stacija održati također u BiH, u stradaloj i porušenoj hrvatskoj Posavini. Poslije smotre folklora upriličen je domjenak za sve sudionike manifestacije.

SVIJEĆE U VUKOVARSKOJ ULICI

Ispred središnjeg spomen-obilježja poginulim hrvatskim braniteljima u Jajcu članovi ŽŽ "Katarina Kosača" Jajce, Udruga "Vitezovi kraljevskoga grada Jajca" i OO Mladeži HDZ-a BiH Jajce, zajedno s članovima organizacijskog odbora manifestacije "Vratimo nadu zavičaju" i gostima zapalili su svijeće za sve žrtve Vukovara i Škabrnje. Fra Filip Karadža, župnik Župe Podmilače izmolio je opijelo za sve hrvatske žrtve Vukovara i Škabrnje. Program je obogaćen zvukom violina učenica OŠ "13. rujna" Jajce, Sare Dramac i Ane Barišić. Članovi Mladeži OO HDZ-a Jajce zatim su upalili svijeće i u Vukovarskoj ulici u Jajcu poslavši na taj način poruku da žrtve koje su ginule za slobodu domovine nikad neće biti zaboravljene.

Program je nastavljen promocijom knjige "Kamenom satkana prošlost – srednjovjekovni gradovi Bosne", autora prof. Leonarda Valente. O knjizi su govorili dr. Slobodanka Prtija s Odsjeka za historiju Filozofskoga fakulteta u Banjoj Luci, mr. Edin Bujak s Odsjeka za arheologiju Filozofskoga fakulteta u Sarajevu te sam autor. Izvedbama srednjovjekovne glazbe promociju je uljepšao ansambl "Fugato" iz Zenice. ■

ENG The town of Jajce was host to the 2nd Cultural and Religious Heritage of the Croats of Bosnia-Herzegovina event, this time under the "Let's Bring Hope Back to Our Native Land" motto. The event coincides with the 558th anniversary of the coronation of the last of the kings of Bosnia, Stjepan Tomašević.

Zeleni val zapljusnuo Kvarner

Trgove, ulice, prozore i balkone Rijeke ozelenit će ljekovitim, mirisnim, jestivim, autohtonim biljkama i potaknuti stvaranje zelenih oaza u gradu, tzv. zelenih otoka te dugotrajnim edukacijskim programima stvoriti pojedince koji će volontiranjem i u godinama nakon 2020. održavati zelene površine

trgovima grada te razvoju ekološke svijesti građana.

Voditeljica programa Iva Lulić objasnila je da nakon što su se građani volonterski prijavili u Vijeće građana koje odlučuje o projektima, odabrani su javnom lutrijom. Pristupilo se zatim izboru projekata slobodno prijavljenih u program Civilne inicijative od strane građana grada. Tako je za programe Zelenog vala izabrano 17 projekata od pristigla 23 prijedloga.

Možete li opisati jedan od tih projekata?

I. L.: Npr. projekt broj 22, čiji prijavitelj je bila *Inicijativa građana – Zelena galerija i knjižnica Pašca*. Dakle, građani samoinicijativno uređuju u parku objekt male knjižnice kojoj će oni donirati knji-

Tekst: **Nino Sorić**

Činjenica je da se u mnogim zemljama i do 25 posto hrane proizvede na urbanim farmama, a jača svijest kako u ovom trenutku mladi roditelji odgajaju već drugu ili treću generaciju djece koja ne znaju "raditi rukama". Ako u to ne ubrojimo rad na računalu ili tipkanje po mobitelu, dvije su pojave koje u današnjem svijetu, a i u Hrvatskoj, najviše motiviraju trend urbanih vrtova. Povrće se sada ozbiljno uzgaja u gradovima, na balkonima i krovovima te mnogobrojni agrikulturni tečajevi privlače sve više

ljudi. S tom sviješću i motivima za uzgoj svog povrća i začinskog bilja učenje o agrokulturi postaje dio opće kulture, tj. kulture življenja. Bilo je logično kako će i organizatori programa Europske prijestolnice kulture 2020 u Rijeci kreirati navedene eko teme i posebne pridružene programe namijenjene svakodnevnom životu uz bok glavnim programskim pravcima. Tako je nastao *Zeleni val*.

To je skup sudioničkih programa, ponekad emotivnijih od razvikanih glavnih programa, u kojima su građani kao korisnici volonteri pozvani na sudjelovanje u pozitivnoj evoluciji gradskih veduta, poboljšanju mikroklimе na ulicama i

Zeleni val ozelenit će gradske površine, trgove, ulice, prozore i balkone ljekovitim, mirisnim, jestivim, autohtonim biljkama i do 2020. godine stvoriti, kako planiraju, Rijeku mirisa.

ge, u kojoj će voditi čitanja i predstavljanja novih dječjih knjiga za djecu iz gradske četvrti Pašca.

Što je to Čajni trg, jedan od već realiziranih projekata u središtu Rijeke?

I. L.: Na Trgu Matije Vlačića u riječkom Starom gradu u drvene vaze zasađeno je još 2017. godine 70 biljaka koje se koriste za razne mješavine čaja namijenjenih preventivi i liječenju bolesti. Ivan Lesinger, jedan od najznačajnijih poznavatelja ljekovitog bilja, bio je inspiracija za ovaj rad. Projekt je osmislila Irena Woelle u suradnji s gradskim službama - Direkcijom za zajedničke komunalne djelatnosti, za razvoj, urbanizam i ekologiju, komunalnim društvom Čistoća, Graditeljskom školom za industri-

Biljoteka je trajni projekt zamišljen kao biljni hotel, knjižnica i laboratorij za učenje o botanici. Prostor RiHuba postao je utočište za biljke kojima njihovi vlasnici žele pronaći novi dom.

ju i obrt. Učenici Graditeljske škole, vrtlarskog smjera, zasadili su i uzgojili 20 izloženih biljaka, a ubuduće će biti zaduženi za održavanje drvenih vaza na Čajnome trgu. Biljke s trga tijekom godine zalijevaju i održavaju stanari trga, zaposlenici kafića, banke, dakle susjedi koji dijele zajednički javni prostor, a tijekom zime sklanjaju ih u prostore RiHuba, u projekt Biljoteke.

HOTEL ZA PČELE

Ljubitelji biljaka koji ih njeguju i skrbe se o njima često se nađu u situaciji da zbog putovanja, odlaska u rodni kraj za praznike (studenti), sezonskog posla – moraju ostaviti biljke na određeno vrijeme. One zbog toga propadaju i na poslijetku uvenu. Zato RiHub nudi uslugu privremenog ili trajnog čuvanja i njegovanja različitih biljaka, a na različitim otvorenim radionicama polaznike će podučiti o zbrinjavanju biljaka.

U utorak, 26. studenoga, u Osnovnoj waldorfskoj školi održano je predava-

vanje-radionica koju je provelo Društvo prijatelja waldorfske pedagogije, uz potporu sudioničkoga programa *Zeleni val Rijeke 2020*. Kako kompostirati u kući ili stanu i reciklirati sav biološki otpad kućanstva zainteresiranima je otkrio Mladen Mladenović, mag. ing. aedif., dok je Ivana Keller, mag. ing. agr., vodila praktičnu radionicu izrade upotrebljivog hotela za solitarne pčele, koje su svoje ime (solitarne, samotarke ili samice) dobile po tome što se te pčele ne roje, ne žive u društvima u košnici, nemaju maticu, nego sve rade same kao jedinke. Jedna solitarna pčela ima učinak kao otprilike 120 pčela medarica i upravo su zato jako važne za oprašivanje.

U ciklusu triju radionica *Sobno bilje za neznalice* voditeljice Natali Bosić učilo se tijekom mjeseca studenoga, u prostorima RiHuba, kako odabrati pravu biljku za sebe, koje su biljke idealne za početnike, a koje su izazov i najiskusnijim vrtlarima. Bavili su se prepoznavanjem uvjeta koje imamo u stanu (svjetlo, temperatura, vlažnost zraka...) te kako uspješno odabrati prema tim uvjetima pravu biljku, posudu i supstrat te kako je presaditi pri dolasku u novi dom.

Na posljednjoj u ciklusu radionica, 30. studenoga, učila se jedinstvena tehnika uzgoja biljaka u zemljanim kuglama obloženim mahovinom - kokedama. Polaznici su imali prilike napraviti vlastitu kokedamu koju su mogli ponijeti kući te se nastaviti brinuti o njoj. Ciklus radionica završio je otvorenim razmjenom biljaka, na koju su svi zainteresirani građani mogli donijeti svoje reznice i sadnice te se družiti i razmjenjivati biljke i savjete. To se odnosi i na sajmove sjemena na kojima desetak uzgajivača razmjenjuje autohtono hrvatsko sjeme sa zainteresiranim građanima. ■

ENG *The plant library is a permanent project conceived as a plant hotel, library and laboratory for the study of botany. RiHub has become a sanctuary for plants whose owners are looking to find them a new home. The squares, streets, windows and balconies of Rijeka will be all greened up with medicinal, aromatic, edible and native plants, and an effort will be made to encourage the creation of green oases in the city, i.e. green islands. Long term education programmes aim to produce individuals that will work as volunteers after the 2020 event to maintain the green areas.*

Dobro organizirani “ljudi nizine”

Već dvadeseti put sastali su se pripadnici hrvatske zajednice iz svih šest mađarskih regija kako bi se prisjetili utemeljenja Saveza Hrvata u Mađarskoj, njihove krovne, samostalne udruge, koja je počela s radom 1990. godine u Sambotelu

Svečanost je počela misom u bajskoj franjevačkoj crkvi Sv Antuna Padovanskoga, ...

... a nastavljena pozdravnim govorima i kulturnim programom u zgradi kazališta u Baji

Tekst i foto: Željko Rupić i Hrvatski glasnik

Svaki dan traže se odgovori na mnoga pitanja. Kako sačuvati djedovinu, samosvojnost, kulturu i hrvatski jezik? Kako predati naslijeđe nadolazećim naraštajima i kako zadržati što više sinova i kćeri? Posla u kući ima jako puno. To znaju i oni koji više ne stanuju u njoj. I oni su tu ako treba pomoći. Piše ovo, uz ostalo, glavna i odgovorna urednica Branika Pavić Blažetin u posebnom broju Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj, izdanoga u povodu državnoga Dana Hrvata u Mađarskoj čija je središnja svečanost održana u gradu Baji, 16. studenoga ove godine.

Već dvadeseti put sastali su se pripadnici hrvatske zajednice iz svih šest mađarskih regija kako bi se prisjetili utemeljenja Saveza Hrvata u Mađarskoj, njihove krovne, samostalne udruge, koja je počela s radom 1990. godine u Sambotelu. Obilježavanje državnoga Dana Hrvata u susjednoj zemlji i ove godine organizirali su Hrvatska držav-

Utemeljenje Hrvatskoga obrazovnog centra “Mate Meršić Miloradić” u Sambotelu mnogi smatraju povijesnim događajem za obrazovanje na hrvatskome jeziku ne samo za gradišćanske Hrvate, nego i za cijelu zajednicu, a osnovan je i Kulturni centar bačkih Hrvata u Baji.

na samouprava i Savez Hrvata u Mađarskoj, a pokrovitelji svečanosti u Baji bili su predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović i predsjednik Mađarske János Áder.

Program je započeo misnim slavljem u prepunoj bajskoj franjevačkoj crkvi sv. Antuna Padovanskoga koje je predvodio mons. dr. Tomo Vukšić, biskup Vojnog ordinarijata Bosne i Hercegovine. Rekavši kako su Hrvati u Mađarskoj raznovrsniji i složeniji od svih hrvatskih manjina koje su tijekom burne povijesti hrvatskoga naroda otrgnu-

te od matičnoga prostora jer su dospjeli na te panonske prostore u raznim migracijskim procesima i u različitim vremenskim razdobljima s gotovo čitavog područja gdje žive Hrvati, što je razlog da Hrvati u Mađarskoj rabe sva narječja i gotovo sve dijalekte kojima se govori u matičnim krajevima, biskup Vukšić je posebno istaknuo da su mađarski Hrvati pokazali pojedinačnu i kolektivnu upornost, strpljenje, vještinu uvjeravanja, hrabrost, međusobnu solidarnost i ljubav.

OBRAZOVANJE JE PRIORITET

Susret Hrvata Mađarske i mnogobrojnih uzvanika i gostiju nastavljen je u zgradi kazališta u Baji. Hrvatski ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman, kao izaslanik predsjednice Republike Hrvatske, predsjednika Sabora i predsjednika Vlade Republike Hrvatske, tom prigodom istaknuo je da Hrvate, kao jednu od priznatih nacionalnih i etničkih manjina, i Mađare veže i zajednička prošlost i europska sadašnjost. Na mnogim razinama vidljiv je osobit doprinos mađarskih Hrvata u očuvanju hrvatskih tradicijskih običaja

i bogate kulturne baštine, očuvane hrvatske riječi i razvijene nacionalne svijesti o pripadnosti hrvatskome narodu, naglasio je ministar.

Hrvati u Mađarskoj su nakon posljednjih, nedavnih izbora, formirali manjinske samouprave u 116 naselja, u šest županija i glavnome gradu, te svoje najviše političko tijelo, Skupštinu Hrvatske državne samouprave, rekao je u svom govoru Ivan Guban, predsjednik Hrvatske državne samouprave, naglasivši da je prioritet hrvatske zajednice u sljedećem razdoblju, prije svega, obrazovanje. Utemeljenje Hrvatskoga obrazovnog centra "Mate Meršić Miloradić" u Sambotelu mnogi smatraju povijesnim događajem za obrazovanje na hrvatskome jeziku, ne samo za gradišćanske Hrvate, nego i za cijelu zajednicu. "Osnovali smo i Kulturni centar bačkih Hrvata u Baji koji će, u to sam uvjeren, u idućim godinama postati pravi pokretač hrvatskih događaja u cijeloj Bačkoj. Hrvatska državna samouprava je u prosincu 2018. od grada Pečuha preuzela Hrvatsko kazalište, čime je nastavljeno proširivanje kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj, ali su ujedno preuzete i silne obveze", istaknuo je, uz ostalo, Ivan Guban.

DRŽAVNE NAGRADE I ODLIČJA

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac konstatirao je da u očuvanju materinskoga jezika, kulturne baštine i samobitnosti nije potrebna samo

Iz kulturnoga programa pod nazivom "Ljudi nizine"

dobra organiziranost narodnosnih samouprava, ustanova, civilnih udruga, KUD-ova, bilo kakva novčana potpora, nego i jako zaleđe obitelji, škole i crkve.

Sudionicima svečanosti obratili su se i novoizabrana bajska gradonačelnica Klára Nyirati, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Milan Bošnjak, dopredsjednik mađarskoga parlamenta István Jakab i Miklós Soltész, državni tajnik za narodnosne i crkvene veze Ureda mađarskoga premijera.

Na svečanosti su istaknutim pojedincima i organizacijama uručene dr-

žavne nagrade i odličja. Nagrade Hrvatske državne samouprave primili su Mišo Hepp, Katedra za hrvatski jezik i književnost, Milica Murinji Sörös i dr. Dinko Šokčević. Odličja Saveza Hrvata u Mađarskoj dodijeljena su crkvenome pjevačkom zboru iz Santova, tamburaškome sastavu "Kajkavci" iz Umočka i Teodori Išpanović iz Budimpešte, a odličje Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj sa spomenicom i plaketom uručeno je ministru vanjskih i europskih poslova Gordanu Grliću Radmanu, bivšem veleposlaniku Republike Hrvatske u Budimpešti.

U prigodnome kulturnom programu pod nazivom "Ljudi nizine" izvođači su bili članovi hrvatskih kulturnih društava, ustanova i orkestara Bačko-kiškunske županije koji su prikazali prisutnima najvažnije godišnje narodne običaje bačkih Hrvata - Bunjevaca, Raca i Šokaca. A ljudi nizine su, kako kaže subotički pjesnik Aleksa Kokić, stanovnici ravne Bačke, s ove i s one strane trianonske granice, ljudi ozbiljni i mirni, koji se nikad glasno ne tuže, *ali im oči ožive vatrom kad* tambure zaore glasno, oni su osjetljivi i imaju meku hrvatsku dušu. ■

Zaslужni pojedinci i organizacije primili su nagrade i odličja

ENG Members of the ethnic Croatian communities in six Hungarian regions gathered for the twentieth time to celebrate their umbrella organisation, the Federation of Croats in Hungary. The federation was established in Sambotel (Szombathely) in 1990. The event in neighbouring Hungary was again organised by the Croatian minority self-government authority and the federation.

Književno likovno društvo "Rešetari" objavljuje

Natječaj

za XXIII. Rešetarački susret pjesnika u iseljeništvu

Književno likovno društvo "Rešetari" objavljuje Natječaj za XXIII. Rešetarački susret pjesnika koji žive u iseljeništvu i članova Književne sekcije «2 9 2» KLD "Rešetari" iz Rešetara.

Svaki pjesnik sudjeluje s trima pjesmama. Pjesme trebaju biti pisane standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskoga jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Pisati na računalu te dostaviti na e-mail adresu ili pisaćim strojem na papiru A4 formata (jedna pjesma – jedna stranica) na adresu Društva.

Broj objavljenih pjesama u zbirci ovisi isključivo o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljeni kriterij, neće biti objavljeni. Radovi prispjeli na natječaj neće biti vraćeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoj kratki životopis do šest rečenica (datum i mjesto rođenja, stručna sprema, posao koji sada radi, gdje i kada su mu objavljeni radovi te adresa stanovanja).

Radove treba slati na adresu organizatora: KLD "REŠETARI", Vladimira Nazora 30, REŠETARI, 35400 Nova Gradiška, Hrvatska, Faks : ++ 385 35 333 111, Telefon: ++ 385 (0) 98 16 75 765, do 1. siječnja 2020.

Predstavljanje knjige i XXIII. Rešetarački susret pjesnika održat će se 19. rujna 2020.

Glavni pokrovitelj je predsjednica Republike Hrvatske, a pokrovitelji Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatska matica iseljenika i Brodsko-posavska županija te supokrovitelj Poglavarstvo Općine Rešetari.

Voditelj programa: Ivan De Villa devillaivan@gmail.com. Izbor radova će izvršiti: mr.sc. Ivan Slišurić, prof. književnik, Nova Gradiška, dr.sc. Stipan Blažetin, prof. književnik, Pečuh, mr.sc. Đuro Vidmarović, književnik, Zagreb, mr.sc. Mato Nedić, prof. književnik, Orašje, mr.sc. Morena Plavac, Nova Gradiška.

KLD "Rešetari" objavljuje i Natječaj za XXIII. Rešetarački susret pjesnika koji žive u iseljeništvu i mladih članova Književne sekcije «2 9 2» KLD "Rešetari" iz Rešetara. Autori trebaju biti mlađi od 18 godina. Radove treba slati na adresu Društva do 21. veljače 2020. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoje podatke (godinu rođenja, adresu stanovanja te školu i razred koji pohađa). Ostale propozicije su jednake onima navedenima na početku teksta.

IV.

HRVATSKI ISELJENIČKI KONGRES: POVRATAK - STVARNOST ILI UTOPIJA?

3. - 5. srpnja 2020.
Zagreb

croatiandiasporacentre.com

Odnos rada i poduzetništva u procesu povratka | Institucionalna potpora povratku | Povratništvo u povijesnoj perspektivi | Obrazovanje i povratak mladih | Kulturna politika i identiteti kao dio povratka | Demografski aspekti povratka | Uloga Katoličke crkve u očuvanju identiteta | Očuvanje hrvatskog nacionalnog identiteta u iseljeništvu kroz crkvu, kulturu, jezik, sport

Obljetničko izdanje sajma

Uz temu *Grad* i slogan *Gradovi u tijeku* pulski Sa(n)jam knjige u Istri ovog prosinca slavi svoju 25. obljetnicu. Obljetničko izdanje sajma održano je od 5. do 15. prosinca u Domu hrvatskih branitelja. Više od 250 nakladnika izložilo je gotovo 20.000 naslova, a uz promocije knjiga, okrugle stolove, razgovore s autorima program sajma obogaćen je i izložbama, projekcijama filmova te glazbenim točkama.

Tekst: **Barbara Buršić**

Vizualno promišljanje Pule, a time i sajamske teme, otvorila je izložba *Gradovi u tijeku*, početkom studenoga postavljena u Povijesnome i pomorskom muzeju Istre dok je pisac iz Pule, Dragan Velikić, posjetiteljima otvorio vrata Sajma za rasprave u tijeku. Ovogodišnje autore predvodio je jedan od velikih pisaca grada, Orhan Pamuk, koji nakon petnaest godina, sada i kao nobelovac, ponovno posjećuje sajam i Pulu, a premijerno je predstavio hrvatsko izdanje svoje knjige *Istanbul na fotografijama: grad, sjećanja*.

Uz tradicionalne programe *Doručak s autorom*, *Suton uz knjigu* i *Razgovore iza zavjese*, novost je program *Slavenski đardin* pokrenut u suradnji s Forumom slavenskih kultura u kojemu je ove godine predstavljena ruska književnost i značajni ruski autori: Guzel Yakhinu, Sergej Lebedev i Jevgenij Vodolazkin. Obljetničko izdanje bilo je protkano i pulsirajućim ritmom poezije – programom *Poezija je pitanje srca*.

Među istaknutim autorima ove godine u Puli su gostovali Claudio Magris, Veijo Baltzar, Jurij Andrušević, Jeannette Fischer, Maja Haderlap, Latinka Perović, Jenny Erpenbeck, hrvatska vizualna umjetnica koja živi i radi u Berlinu Ana Bilankov i profesor slavistike u Oslu Svein Mønnesland s jedinstvenom mono-

U jedanaest sajamskih dana gotovo tristo domaćih i inozemnih autora, suvremenih književnika i nakladnika, povjesničara, intelektualaca, kulturologa i umjetnika razgovaralo je i raspravljalo o fenomenu grada, gradovima, njihovim prošlostima, o tome kako živjeti njihovu sadašnjost i dotaknuti se njihove budućnosti.

grafijom *Istra i Kvarner očima stranaca*. Od domaćih autora i onih iz bližeg susjedstva svoje nove knjige predstavili su: Josip Mlakić, Boris Dežulović, Jurica Pavičić, Igor Štikš, Vlaho Bogišić, Milovan Tatarin, Boris Rašeta, Hrvoje Klasić, Almin Kaplan, Vesna Marić, Kristina Gavran, Namik Kabil i Jelena Todorović dok pulske snage predstavljaju Miroslav Bertoša, Andrea Matošević, Amir Alagić, Boris Domagoj Biletić i Igor Zirojević.

Bogat program bio je namijenjen djeci i mladima. Uz programe *Librić na Sajmu* i *Hop i Pop lektiru* osmišljen je i novi *PULikulArna REFORMA* koja srednjoškolskoj publici predstavlja naslove klasične književnosti.

Uoči Sajma održana je čitateljska akcija "Dajte mi libar" kojom sajam i hrvatski izdavači daruju knjige istarskim mjestima, a koje čitatelji mogu besplatno posuditi i čitati. Sredinom studenoga predstavljeni su i nominirani naslovi nagrade *Libar za vaju* koju je sajam utemeljio prije pet godina. Najbolji hrvatski knjižari svake godine nominiraju naslove dok čitalačka publika Sajma odlučuje, glasuje za knjigu godine, onu koja će se zbog njezine vrijednosti čuvati za vaju, zauvijek. ■

ENG The 25th incarnation of the fair was staged at the Veteran's Centre in Pula with over 250 publishers showcasing almost twenty thousand titles. The event included book promotions, panel discussions, film screenings and a diverse music programme.

Posveta zaljubljenicima u otok Silbu

Dana 18. srpnja 2018. u vrtu Galerije Marije Ujević-Galetović u sklopu 58. Glazbenih večeri u sv. Donatu, Simfonijski orkestar HRT-a prvi put je nastupio na otoku održavši koncert u počast dvojici velikih hrvatskih skladatelja - Bruni Bjelinskom i Igoru Kuljeriću. Orkestrom je ravnao maestro Alan Bjelinski, a kao solistica je nastupila udaraljkašica Ivana Kuljerić Bilić.

Vanja Kuljerić, Alan Bjelinski, Ivana Kuljerić Bilić i Ljerka Pleslić-Bjelinski

Koncert u vrtu Galerije Marije Ujević Galetović

Tekst: **Mirjana Piskulić**

Iznimni hrvatski skladatelj akademik Igor Kuljerić i Bruno Bjelinski velik su dio svojih djela skladali na Silbi. Za života svaki su trenutak, kao i mnogi drugi, koristili za boravak na Silbi, gdje su našli i svoje vječno počivalište. Akademik Kuljerić često je nakon koncerta u zagrebačkoj Koncertnoj dvorani Lisinski, još odjeven u frak, zajedno sa suprugom pretrčavao tračnice kako bi uhvatio noćni vlak za Zadar, otkud se dalje kretalo brodom. Bruno Bjelinski udomio se na Silbi nakon što je osnovao obitelj. Iako njega, kao ni Kuljerića, ne vezuju obiteljski korijeni za otok, možda nije nebitna činjenica da mu je suprugina majka sa Silbe.

Posebno emotivnu dimenziju koncertu dao je nastup Ivane Bilić Kuljerić u ulozi solistice u djelu svojega oca, Folk Art II iz 2003., čija je ujedno koautorica.

Orkestar je uz ostalo izveo 9. simfoniju dirigentova oca Brune, posvećenu upravo otoku Silbi. Na programu je bio i Silbenski tanac Igora Kuljerića i Riki Levy: pet prizora iz baleta.

Prije početka koncerta izvorna fol-

klorna skupina "Silba" izvela je *Silbenski tanac*, koji je zaštićen kao nematerijalno kulturno dobro Republike Hrvatske, a njihov nastup izazvao je veliko oduševljenje publike tako da je skupina još jednom nastupila i nakon koncerta.

Ivana Kuljerić Bilić i maestro Alan Bjelinski

“Bilo je to ispunjenje sna”, rekao je nakon koncerta maestro Bjelinski novinarima i dodao: “To je nešto što je, iskreno, neopisivo riječima. Kad možeš oplemeniti i oživjeti djelo vlastitog oca koji ga je napravio i ostavio da živi negdje u svijetu, svemiru... Onda si i poseban djelić atoma koji može dati život nekom novom djelu. Mi nismo samo umjetnici, nego ljudi koji žive život s umjetnošću; i Ivana Kuljerić i Igor Kuljerić i Bruno Bjelinski...” Za otok Silbu rekao je da je “genijalan jer ima inspiraciju, ima nešto posebno, nedotaknuto... što je prepoznao i moj otac i Igor, kao i mnogi drugi umjetnici svih devet umjetnosti koje poznajemo”.

A Ivana Kuljerić Bilić je zaključila: “Igor Kuljerić i njegova glazba putovali su svijetom, ali zapravo nikad nisu zauvijek otišli sa Silbe. Zvuk zvona s terase obiteljske kuće i koraci Silbenskog tanca odzvanjali su u njegovu srcu i njegovim djelima.” ■

ENG *Leading Croatian composers and academicians Igor Kuljerić and Bruno Bjelinski created much of their work on the island of Silba. During their lives they took every available opportunity to be on the island, where they ultimately found their final resting places. The Croatian Radio and Television Symphony Orchestra first performed on the island in July of 2018 at a concert in honour of these two Croatian composing greats. The orchestra was conducted by Alan Bjelinski, the son of maestro Bruno Bjelinski, including a solo performance featuring percussionist Ivana Kuljerić Bilić, the daughter of Igor Kuljerić. Also notable on Silba is the Marija Ujević-Galetović Gallery, opened in 2006 and showcasing in its sculpture park the best work of this great Croatian sculptor.*

Silba - Vrata Dalmacije

Obala Silbe

Nije poznato jesu li Liburni na Silbi izumrli ili bili romanizirani pod rimskom vlašću ili su Rimljani osnovali svoju naseobinu u Silbi. Svakako se na liburnsku kulturu nastavila rimska s tragovima koji se mogu pratiti do 11. stoljeća.

Tekst: **Željko Holjevac**

Prvi imenom poznati stanovnici na području između rijeka Raše (u Istri) i Krke (u šibenskom zaleđu), a time i na području otoka Silbe, pripadali su ilirskome narodu Liburna. Živjeli su prije Kristova rođenja, a izvori ih spominju kao vrsne pomorce.

Otok Silbu spomenuo je u 10. stoljeću bizantski car Konstantin VII. Porfirogenet. U svojem glasovitom djelu *De administrando imperio* / O upravljanju carstvom ostavio je detaljan opis većine naroda koji su graničili s Bizantskim Carstvom. Konstantin VII. Porfirogenet spominje Silbu pod imenom Selbo, vjerojatno po grčkoj riječi salbon (pijesak), a iz djela saznajemo da je Silba bila naseljena još u rimsko doba. Potvrda za to je novčić rimskoga cara Antonija Pija iz 2. stoljeća poslije Krista, pronađen u uvali Pocukmarak. Neki povijesni izvori spominju da su

Silbu još u 8. stoljeću naselili Hrvati, ali su trajna naselja na otoku nastala tek potkraj 15. stoljeća i početkom 16.

Silba je od 827. pripada zadarskoj općini. Hrvatski kralj Petar Krešimir IV. na molbu opatice Čike darovao je otok 1073. samostanu sv. Marije u Zadru. Silba je kasnije potpala pod vlast Mletačke Republike u čije doba je doživjela najveći procvat. Otok je 1639. prodala kapetanu Frani Soppeu za 12.350 zlatnih dukata. Radi obrane od gusara u 16. stoljeću izgrađena su na otoku četiri kaštela s pokretnim mostovima i četiri stražarnice.

Postupno je Silba prešla u ruke glasovite mletačke obitelji Morosini. Oni su otok kao svoj posjed držali sve do prve četvrtine 19. stoljeća. Budući da im je zbog udaljenosti bilo teško upravljati tim posjedom i primati dohodak u naravi, pogodili su se sa stanovnicima Silbe 1770. da im daju svake godine 2.000 mletačkih lira. Svaka obitelj je plaćala prema veličini zemlje koju je posjedovala. Stanovnici

Vijest o otkupu otoka mještanima stigla je na otok 19. ožujka 1852. i u spomen na taj događaj stanovnici su svake godine svetkovali sv. Josipa.

Zidane kuće

su taj dohodak zvali četvrtina jer je to bio četvrti dio plodova zemlje, a tada su i drugdje kmetovi to davali svojem gospodaru.

Obitelj Morosini prodala je 1838. Silbu za 28.500 austrijskih lira Marku Ragusinu iz Veloga Lošinja, bogatome povratniku iz Amerike. Budući da je novi gospodar umjesto novca zahtijevao četvrtinu u naravi, poveo je 13-godišnji spor s mještanima oko toga, a onda je otok odlučio prodati samim stanovnicima pod uvjetom da svaki plati dio razmjerno svome posjedu.

Silba je u 17. i 18. stoljeću doživjela veliki procvat kao mjesto pomoraca i vlasnika jedrenjaka. Snažno pomorstvo utjecalo je na razvoj građanske kultu-

re koja se ogledala u načinu stanovanja, odijevanja i uređenju kuća. O blagostanju stare Silbe najbolje se može prosuditi po župnoj crkvi u kojoj se čuvaju umjetnine najvišega reda, uz ostalo djela Tiziana, Rudolfina i drugih renesansnih slikara.

Župnu crkvu sv. Marka nadgradio je 1638. neki Antun Ventura iz Silbe. Priповijeda se da ga je na putu iz Venecije snašla oluja na moru pred Silbom, nedaleko od drage koju mještani zovu Pocukmarak, tj. pod svetim Markom. Zavjetovao se da će sagraditi crkvu sv. Marka pođe li mu za rukom spasiti potopljeno blago. More se utišalo i on je potezanjem mreža po dnu mora izvukao već potopljeno blago, nakon čega je

Usporedno s gospodarskim razvojem jačalo je gradsko naselje na Silbi, a u njemu je 1579. podignuta prva poznata škola na zadarskim otocima.

Brodice uz pristanište

Toreta

Najčešće spominjana znamenitost Silbe je Toreta. To je šesterokutni toranj s vanjskim spiralnim stubištem. Nalazi se u središtu sela, u blizini mjesne pošte, i visok je 15 metara. Toretu je, prema predaji, u 19. stoljeću podignuo kapetan Petar Marinić kao uspomenu na neprežaljenu ljubav.

Nezaobilazna destinacija svakako je zaštićeno podmorsko arheološko nalazište antičkih sarkofaga u uvali Pocukmarak. Tijekom 5. i 6. stoljeća mnoge obitelji na Silbi naručile su sarkofage za pokop članova obitelji i smjestile ih u samoj crkvi ili u njezinoj blizini. Dolaskom novog stanovništva ti sarkofazi i njihovi poklopci poslužili su kao građevinski materijal za izgradnju maloga gata u ovoj uvali. Tako su ranokršćanske grobnice prekrivene kamenom gomilom sačuvane do današnjega dana i mogu se gledati pod morem.

dao sagraditi crkvu. U župnome uredu rabila se do 1820. glagoljica, a do 1851. glagoljalo se i u bogoslužju.

Kad se parobrodarstvo počelo razvijati, a plovidba na jedra sve više propadati, zamrlo je brodarstvo i pomorstvo na Silbi. Nestalo je zarade pa su se mnogi raspršili po svijetu. Mnogo ih je otišlo prema Americi, posebice prema Argentini. Muževi su u dalekome svijetu zarađivali i slali novac ženama koje

Stanovnici na okupu

su marljivo obrađivale zemlju i održavale kuću, a djeci su bile i otac i majka.

Za francuske vladavine početkom 19. stoljeća ukinut je drevni samostan franjevac i prodan obitelji Paulina na Silbi. Crkvu, koju je 1750. posvetio zadarski nadbiskup Karaman, spomenuta obitelj darovala je 1878. narodu, odnosno općini pod uvjetom da je za godinu dana popravi, što je bilo i učinjeno.

S vremenom su se Silbenjani (izvorno oni kažu Sibenjani) ukrcavali na brodove kao mornari, kasnije kapetani, da bi na kraju i sami posjedovali vlastitu trgovačku flotu i – postali bogati. Silbenske kuće i dvorovi građeni su u raskošnome stilu, opasani visokim zidovima, što i nije tipična otočna arhitektura, ali su na svome otoku gradili i štošta drugog, pogotovo crkve od kojih je danas šest sačuvano.

Početkom 20. stoljeća mjesto Silba razvilo se između "dva mora", točnije između luka Mul na sjeveru i Žalić na jugu, udaljenih oko 700 metara. Tu je funkcionirao pravi mali gradić sa svim potrebnim sadržajima: trgovinama, čitaonicom, gostionicom, me-

snicom, frizerajem, tržnicom, a čak je "Lloyd" tu imao svoju ispostavu. Na Silbi je uz općinu postojala dvo-razredna mješovita opća pučka škola, dekanatski ured, hrvatska čitaonica, potrošno-obrtna zadruga, oružnička i financijska postaja, carinski i lučko-zdravstveni ured, otpравниštvo parobrodarskog društva "Dalmatia", tvornica za pakiranje srdela u kutije, udobna gostionica, desetak trgovina itd. Smatra se da je Silba u to vrijeme imala oko 1.200 stanovnika.

U Drugom svjetskom ratu na Silbi je bio razvijen antifašistički pokret kao izraz otpora talijanskoj okupaciji. Danas otok pripada Zadru i Zadarskoj županiji. Otok ima dobre uvjete za turizam te čak 16 registriranih plaža, a zabranjeni su automobili, pa čak i motocikli. Turisti i nautičari te kontinentalci počeli su na otoku graditi vikendice. Svoj mir, opijeni otokom, i za života i nakon smrti na mjesnom groblju, pronašli su slavni hrvatski skladatelji Bruno Bjelinski i Igor Kuljerić. Na Silbi se odmara i izlaže u stalnom postavu kiparica Marija Ujević. ■

Usporedno s ekspresionističkom i neorealističkom, tj. književnošću sintetičkoga realizma, u Hrvatskoj se 30-ih godina 20. stoljeća snažno

razvija neokatolička književnost, posebice pjesništvo. Za razliku od književnika pripadnika prvih dviju skupina (npr. Donadini, Krleža, Šimić, Kolar, Šegedin i dr.) o kojima se u desetljećima nakon Drugoga svjetskoga rata puno pisalo i koji su bili zastupljeni u školskim čitankama i lektiri, neokatoličko je pjesništvo ostalo zanemareno i poluzaboravljeno, unatoč nedvojbenoj književnoj vrijednosti mnogih djela. Dio je tih autora prešućivan i zato što su nakon rata djelovali u iseljeništvu (npr. Rajmund Kupareo, Ivo Lenđić), ali nisu bolje prošli ni oni koji su ostali u domovini kao npr. Ante Jakšić i Ton Smerdel. U hrvatskim je intelektualnim krugovima veliki broj onih kojima je posve nepoznat vrsni hrvatski književnik Ton Smerdel, koji je rođen 1904. na otoku Silbi. Među filozofima je ponajprije poznat kao jedan od najboljih neolatinističkih pjesnika u svijetu, a usto i vrlo plodan jer je objavio čak osam pjesničkih zbirki na latinskom jeziku. Međutim, Smerdel je usto pisao i vrlo lijepe pjesme na hrvatskom jeziku, također i zanimljive književne eseje, kritike i prozna djela. Ipak, na hrvatskom je jeziku najuspješniji upravo kao pjesnik, i to pjesnik estet, pjesnik ugođaja. U njegovu opusu izostaju pjesme političkoga predznaka. Smerdel je autor pejzažne i duhovne lirike, te pjesama s ljubavnom i socijalnom tematikom. Pejzažna i duhovna lirika nerijetko se međusobno isprepliću, kao i socijalne teme s kršćanskima. Za potonje je dobar primjer pjesma *Uzdah siromaha* (u zbirci *Drvorezi*, 1942.), koja završava stihovima: *Kroz tišinu plač sirotā luta / Čujete li? Krist na usta siromaha / u ljubavi vas zove. Čujete li?* Smerdel nikada ne poziva na oružane prevrate i nasilje nego nastoji probuditi ljudsku savjest i osjetljivost na tuđe materijalne potrebe. Pritom nije riječ samo o razmatra-

ENG It is not known if the Liburnians on Silba died out, if they were Romanised when the island came under Roman occupation, or if the Roman Empire established a colony there. The Liburnian culture was, in any event, amalgamated into the Roman culture, which endured there up to the 11th century. The island saw its quickest development during the Venetian occupation. At the dawn of the 20th century Silba was a municipality with a public school covering the first two grades, a deanery, a reading room, a consumer and crafts cooperative, a gendarmerie and financial office, a customs office and a harbour medical clinic, an agency of the Dalmatia steamship company, a sardine packing plant, a comfortable inn, and a dozen shops. Today it is a tourist destination and an island on which motor vehicles are not permitted.

Maleni otok Silba dao je Hrvatskoj vrsnoga pjesnika

Premda Ton Smerdel prozaik nije tako uspješan kao Smerdel pjesnik, neshvatljivo je u kolikoj je mjeri ovaj književnik nepravedno zapostavljen. Razmatrajući njegov književni opus ponovo se nameće zaključak da kao narod nedovoljno poznajemo, vrednujemo, čuvamo i promičemo svoju iznimno bogatu kulturnu baštinu, posebice književnu.

nju tuđega siromaštva jer je već kao dječak bio svjedokom oskudice u vlastitoj obitelji. To npr. vrlo jasno pokazuje njegova pjesma *Cipele moje majke* (iz zbirke *Duša u plamenu*, 1944.): *Ko svaka majka s mnogo djece i moja ima / samo cipele jedne, (...) samo se čudi, što postaju iz dana u dan / sa zakrpama sve teže i teže.*

Autor je i brojnih pjesama s antičkom tematikom. U aktualiziranju antičkih tema u hrvatskoj književnosti svojevrstni je sljedbenik Vidrićev i Kranjčevićev, npr. u ciklusu *Pjesme o Heladi*, kojih je dio objavljen u njegovoj pjesničkoj zbirci *Drvorezi*. No i u tim pjesmama s antičkim temama progovara njegov kršćanski duh. Tako npr. vrlo lijepa pjesma *U sjeni Partenona* objedinjuje više Smerdelovih poetskih značajki. Pokazuje ga kao pjesnika koji je poput slikara znao vizualizirati, zaustaviti trenutak u prolaznosti, npr. u stihovima: *Partenon rumen je za trenutak cio, / da bi ga suton u tamu jače / odmah ljubomorno ovio.* Nakon toga u istoj pjesmi progovara Smerdel kršćanin u stihu: *U dubini duše moje angelus zvoni.* Isto se može reći za stih *U meni zvoni pobožno molitva tiha* u pjesmi *Orfejevom stazom* iz istoga ciklusa. Pjesme s pejzažnom tematikom velikim su dijelom vezane upravo uz autorov rodni otok, kao i sve pjesme posvećene roditeljima, posebice majci, kojih je u Smerdelovim zbirkama velik broj. Sve su te pjesme opet nerijetko prožete kršćan-

Piše: Sanja Vulić

skim duhom. Ponekad je ta čvrsta vezanost uz kršćanstvo izravno izražena, kao npr. u pjesmi *Oduševljenje* koja završava stihovima: *a preda mnom ide blago ozarena / prijatelja Isusa sjena.* Posebice su pjesnički uspješni stihovi u kojima duboku prožetost vjerom otkriva tek vizualizirani pjesnički detalj, kao npr. u pjesmi *Ruke moje majke* ovi stihovi: *Majko, / negda su ruke tvoje / samo cvijeće brale, / a sad su krunicom uvijene / umorne pale.* Naime, stari je hrvatski običaj ukapanja svojih mrtvih s krunicom u rukama, kao u molitvi. Naslov pak pejzažne pjesme *Primorski pasteli* jasno upućuje na Smerdelovu sklonost pjesničkoj oslikavanju krajobraza, i to zaista dojmivim stihovima, kao npr. u ovoj pjesmi: *Oči sad tonu kroz krošnju bora na more, što se iskri zagrljeno suncem.*

U analizama hrvatske književnosti antologijskom se smatra pjesma Ivana Slamniga *Ubili su ga ciglama*, među inim i zbog ritma postignutoga ponavljanjem kratkih sintagmi u stihu *pod zidom, pod zidom, pod zidom*, Malo je komu znano da je prije Slamniga u hrvatskoj književnosti pjesme takova ritma pisao Smerdel. Npr. njegova pjesma *U klasju* (u zbirci *Drvorezi*) završava stihom: *Kruh svagdanji nam zrije / na suncu on zrije, zrije, zrije.*

Smerdel je također imao svoje pjesničke uzore, a među hrvatskim pjesnicima posebice Matoša na kojega podsjećaju pojedine pjesničke slike i

sintagme. Tako npr. Smerdelov stih *Sve naglo prekriva mrak i vrbe se sve više crne* u pjesmi *Prosinačko podne* (zbirka *Epitaf*, 1964.) podsjeća na Matošev stih *Vrbe crneći se crnim vranama* u pjesmi *Jesenje veče*. Isto tako, Smerdelova sintagma *Gnijezdo sam bez nade* u ciklusu *Moji psalmi* (zbirka *Sonatine*, 1968.) podsjeća na naslov Matoševe pjesme *Gnijezdo bez sokola*. Stihovi *Na lišće srebrn pada mir / i dah sjena sa planina* najvjerojatnije su nadahnuti Matoševom pjesmom *Notturmo*. Naslov pak pjesme *Utjeha rijeke* (u zbirci *Epitaf*) može se usporediti s naslovom Matoševe pjesme *Utjeha kose*. Aliteracija, tj. nizanje riječi s glasom *r* u ovoj Smerdelovoj pjesmi snažno podsjeća na aliteraciju u Matoševoj pjesmi *Jesenje veče*. Smerdel je, kao i njegov suvremenik pjesnik Ante Jakšić, bio aktivan u Društvu sv. Jeronima u Zagrebu. Budući da su dijelili isti svjetonazor nije začudno što su jedan na drugoga utjecali. Tako je npr. naslov Jakšićeve zbirke *U dolini zaborava* iz 1936. poslužio Smerdelu za završni dio stiha u pjesmi *Sonatina mjesčini* (zbirka *Sonatine*): *i zato krećeš u dolinu Zaborava.*

U svojoj je pak prozi Smerdel aktualizirao i danas akutnu temu iseljavanja. Tako u priči za djecu *Bajka o agavinu cvijetu* (u knjizi proza *Bajke o patuljcima*, 1969.) progovara o velikom problemu iseljavanja s otoka: *Oboje rasli zdravi i veseli kao dobro i plodonosno drvo, dok nije neki strani čovjek nagovorio mladića i neke njegove drugove da otputuju u daleku tuđu zemlju. Obećavao im da će se u toj zemlji brzo obogatiti.* ■

Flora u božićnim običajima Silbljana

Površine manje od 15 km² i nekih tristotinjak stanovnika uglavnom starije dobi, sjevernodalmatinski otok Silba je otok koji još nazivaju i "vratima Dalmacije". Drugi je to najšumovitiji i najzeleniji otok u Hrvatskoj (uz Mljet). Smatra se da je nazvan po latinskom nazivu za šumu – *silva*, iako postoji i drukčije mišljenje da je otok dobio naziv od grčke riječi *silbon* – pijesak.

Tekst: **Darko Mihelj** Foto: **Sandro Bogdanović, Darko Mihelj, Danko Sirotić, Aleksandra Uzelac i Dragica Zemljić**

Nekad je otok obilovao šumama hrasta crnike (*Quercus ilex*) koje je čovjek krčio kako bi dobio poljoprivredno tlo za primjerice uzgoj vinove loze. No, s obzirom na to da se danas stanovnici okreću više turizmu, poboljšali su se uvjeti za razvoj šumske vegetacije, a razvija se sve više kamenjarska vegetacija i vaz-

dazeleni bušici. U priobalnoj zoni nalazimo halofitsku vegetaciju, prilagođenu na veliku slanost tla i zraka zbog udaranja mora u obalu.

SVETI NIKOLA I KRAMPUS, SV. STIPAN

Za floru Silbe zabilježeno je više od 530 biljnih vrsta papratnjača i sjemenjača.

Za imendan sv. Nikole 6. prosinca donosi se obilje poklona u obliku raznih biljaka kojima je bogat ovaj otok.

Djeca su nekad stavljala tanjur za poklone na prozor kako bi dobili na-

gradu – jabuke, naranče, smokve, rogače, bademe i slično te obvezno šibu, odnosno neku grančicu.

Dalmatinska oštika ili dalmatinski oštrolist (*Onosma echiioides* ssp. *dalmatica*) je trajnica iz porodice oštrolista (imaju hrapave listove). Nekad se od njezina korijena dobivala crvena boja. To je ilirsko-jadranska endemična i strogo zaštićena biljka. Stjenoviti kameničak (*Petrorhagia saxifraga*) je biljka iz porodice karanfila ili klinčića. Ova trajnica rasprostranjena je na južnome Mediteranu, busenastog je rasta, visine do pola metra. Trajnica višecvjetni sunovrat (*Narcissus tazetta*) česta je u Sredozemlju. U Hrvatskoj je strogo zaštićena i gotovo ugrožena vrsta. Medna usna je bijele ili svijetloljubičaste boje, s purpurnim pjegama, cvate u svibnju i lipnju i strogo je zaštićena biljka. Inače je dobra medonosna biljka (med je zelenožute boje) i daje dobru "pašu"

Divlja frezija – Josipić

Oxalis pes-caprae

Jedna od zanimljivosti otoka Silbe je morski park koji obuhvaća morski pojas (i morske organizme) oko južnog dijela otoka pa ide jugozapadno do Grebena i otoka Premude i Škarde. Glavna uloga takvoga morskog parka je očuvanje i zaštita bioraznolikosti područja te nesmetana prirodna obnova gospodarski značajnih morskih organizama.

Zbog blage klime te nedostatka prometa postojale su svojedobno čak i inicijative da se Silba proglasi parkom prirode. Oblika osmice, danas je Silba prije svega turističko mjesto zahvaljujući posebice toploj mediteranskoj klimi, blagim zimama i vrućim ljetima. Na vegetaciju i floru otoka veliki utjecaj imaju vjetrovi i posebice rosa za vrućih ljetnih dana koja omogućava za sušnog razdoblja vodu biljnome svijetu.

pčelama tijekom cijelog dana. Za floru *Krampus* su one biljne vrste koje štete domaćoj flori, a u to područje došle su nenamjernim ili namjernim unošenjem. Takvih je vrsta na otoku Silbi jedanaestak. Priklonjeni cecelj (*Oxalis pes-caprae*) je višegodišnja zeljasta biljka, visine do pola metra. Raste na otvorenim toplim i svijetlim staništima, a prirodno raste u južnoj Africi. U Hrvatskoj su za sada poznata četiri lokaliteta. Jedna vrsta dvozuba, veliki dvozub (*Bidens*

subalternans) je glavočika, podrijetlom iz južne Amerike. Širi se tako da sjemenke zakvači za tijelo životinja, one otpadaju i tako se šire na velike udaljenosti. Kanadska hudoljetnica (*Conyza canadensis*) jednogodišnja je zeljasta glavočika. Plod – roška lako se prenosi vjetrom, a broj sjemenki objašnjava zašto ova biljka lako osvaja velika područja. Prirodna staništa ove biljke nalaze se u Sjevernoj i Srednjoj Americi, a područje Europe “napala” je sredinom 17. stoljeća. Invazivna je vrsta koja vrlo brzo naseljuje zapuštena neobrađena tla.

SVETA LUCIJA

Na imendan sv. Lucije 13. prosinca silbljanska bi djeca objesila čarapu u dimnjak, a dar bi bio isti kao i za sv. Nikolu, ali bez šibe. Ako roditelji ne bi stavili poklon u čarapu, izgovor je bio da majka nije očistila dimnjak pa sv. Lucija nije mogla doći.

Za blagdan sv. Stjepana (sv. Stipan) 26. prosinca birao se seoski božićni kralj čiji je mandat trajao do 6. siječnja, tj. Sveta tri kralja – tu možemo smjestiti one posebne biljne vrste ovog otoka koje na otoku “kraljuju” cijelu vegetacijsku sezonu.

Za floru “kraljevi” su nekoliko vrsta biljaka koje su posebne zbog različitih razloga. Žučkastobiljela kukavičica (*Lathyrus ochrus*) je kritično ugrožena vrsta hrvatske flore zbog nestanka strnih polja u kojima raste kao korov. Ova mahunarka također se nalazi na Crvenom popisu ugroženih vrsta IUCN-a (*The IUCN Red List of Threatened Species*). IUCN je Međunarodni savez za očuvanje prirode i prirodnih bogatstava (*International Union for Conservation and Nature*). Kačun, mala žuta kokica (*Ophrys lutea* ssp. *minor*) je strogo zaštićena i ugrože-

Lathyrus ochrus

na vrsta. Na Silbi ova orhideja ima svoje najsjevernije nalazište u Hrvatskoj jer je inače nalazimo u srednjoj i južnoj Dalmaciji. Iz porodice iglica na Silbi nalazimo i jednu vrstu čapljana (*Erodium acaule*) koja raste na kamenjarskim travnjacima i bušicima. Višegodišnja je biljka. Rasprostranjena je u većem dijelu Apeninskog poluotoka. Iz porodice vranjemila nalazimo dalmatinski vražemil (*Goniolimon dalmaticum* ili *Limonium dalmaticum*) koji je stenoendem i gotovo ugrožena vrsta. Njegova su staništa obalne stijene i šljunkovita mjesta. ■

ENG The customs of the inhabitants of the island of Silba are very old and interesting during the Advent time. Can these customs be linked to the diverse plant richness of this interesting island, a true small oasis of peace, without the daily traffic noise? A real little paradise on Earth! At the time of Advent we are preparing for Christmas, on Silba it was done according to various customs and with the dawn masses, early morning masses (on Silba nine days before Christmas, and nowadays from the first Sunday of Advent until Christmas, every day except Sunday). Our preparation is to get acquainted with the flora and natural beauty of Silba and the characteristics of this island. For St. Nikola gifts are given - these are interesting taxa that grow on this island and next to him St. Nicholas walks Krampus - these are those plant species (eg invasive plants) that deplete the flora of an area. For St. Lucius we once again share gifts, ie interesting natural resources of Silba, such as a marine park or an interesting fauna. And finally, on Christmas Day and St. Stephen's Day, we look forward to those plants that are special because they are rare, endemic or protected.

Sedum acre

Posidonija

Jadranske otoke probudit će iz njihova drijemeža val doseljenika krajem srednjeg i početkom novog vijeka. Tisuće ljudi, u bijegu pred navalom Osmanlija, traži utočište u dijelovima kopna zaštitnički zagrljenih morem. Posebno poslije bitke kraj Lepanta more je počelo značiti sigurnost i gotovo preko noći naši otoci se mijenjaju, njihov izgled i stanovništvo temeljito se preoblikuju. Za to od Silbe nema boljeg primjera.

Otok vrijedan kralja

Foto Mihaela Mišić

Tekst: **Marin Knezović**

Mali princ Antoineta de Sa-
inta-Exuperyja imao je
svoj minijturni planet s
tri vulkana i ružom. Je-
dan naš mali otok imao
je pak svoga kralja. Otok dostojan kra-
lja je Silba, posljednji u nisci zadarskih
otoka okrenutih put sjevera. Tamo gdje
prestaje beskompromisni, vrući i suhi
Mediterran Dalmacije, a počinje umje-
reno podneblje Kvarnera kojem je kli-
ma i kultura srednje Europe prvi susjed,
usidrla se Silba.

Otok na razmeđu pučine sjevernog
Jadrana i sure obale sjeverne Dalmaci-
je bio je od uvijek važna točka orijenta-
cije drevnih pomoraca pa ipak na Silbi

**U ovoj točki na Jadranu sažimaju
se utjecaji iz cijeloga svijeta pa je tu
malo mjesta za nešto staromodno i
provincijalno. Zato je Silba otok bez
narodnih nošnji. Njegovi stanovnici
čitaju, pišu i podučavaju navigaciju.**

je malo ostataka starih Liburna i rim-
ske civilizacije. Kad u X. st. bizantski car
Konstatin Porfirogenet opisuje istočnu
obalu Jadrana otok je pust, bez ljudi i
naselja. Otoci istočne obale Jadrana bili
su mahom predodređeni biti samotnim
mjestima, utočistima divljih životinja i

tek pokojeg, izgledom ne manje divljeg,
redovnika – pustinjaka.

Ljudi iz cijeloga hrvatskog priobalja
i njegova zaleđa naselili su ovaj samo
15 četvornih kilometara velik otok. Tako
se dogodilo da je na Silbi bilo čak 80 ra-
zličitih prezimena! Dok je na otoku po-

Silba se u 19. st. posvetila vinogradarstvu i to posebno uzgoju stolnoga grožđa. Njezino grožđe sazrijeva već u lipnju (prikladno se naziva "ranac") kako bi se našlo na stolovima građana od Venecije do Berlina i Budimpešte.

četkom 16. stoljeća samo 175 stanovnika, krajem 18. i početkom 19. st. njihov je broj 1.200. Polovicom 19. st. Silba će (pod)nositi gotovo 1.500 ljudi.

Nema toga plodnog zemljišta, nema tih rudnih bogatstava koji neki kraj mogu obogatiti kao što to mogu ljudi, njihove vještine, njihova dosjetljivost. O tome svjedoči i procvat Silbe između 16. i 19. st. Tek nešto više od prostrane hridi, ova postaje razmjerno najbogatiji dio jadranskog prostora. U nedostatku plodnog tla njezini stanovnici, doslovno stisnuti na stijeni, putove svog opstanaka moraju tražiti u moru.

More puno obećava, ali i prijeti svima koji se drznu otisnuti njegovom tekućom površinom. More je istodobno rizik, ali i obećanje obilja. To obećanje more je Silbi i njezinim ljudima ispunilo i tako svakovrsnim obiljem napunilo prostrane kuće njegovih stanovnika. Perzijski tepisi, kineske vaze, muransko staklo, djela vrsnih slikara - sve se to natiskalo na ovome malom otoku.

Glavni izvor bogatstva bio je prijevoz stoke u Veneciju, u doba prije hladnjaka i zamrzivača, jedini način prijevoza mesa na većim udaljenostima. Jedrenjaci otoč-

nih kapetana - marsiljane, manzere i kastrere, izgledali su poput umanjenih i pojednostavljenih Noinih korablji. Na njima se miješalo mukanje, blejanje i meketanje sa štropotom jedara i beštimanjem noštroma. Obzor kapetana sa Silbe nije ostao ograničen na obale Sredozemlja. Plovilo se i do Amerike i Dalekog istoka.

Dok je more muški element, zemlja pripada ženama. Silba je ženski otok na kome je broj žena često dvostruko veći od onog muškaraca. Dok muškarci plove i obavljaju poslove u dalekim lukama, ženama je povjereno oskudno poljodjelstvo. Ipak, i ono je znalo biti izvor bogatstva.

Tako nas ne treba čuditi da je ovaj mali svijet imao svoga kralja. Stanovnici otoka birali su ga krajem svake godine. Kralj je imao "vladarske" ovlasti od blagdana svetog Stjepana do Bogojavljenja. U tom vremenu rješavao je sporove među otočanima, određivao proračun mjesta i imenovao seoske vladare. Ovaj običaj davno je privukao pozornost kulturne javnosti pa je svoj odraz našao i u operi "Kralj od Silbe" Vjekoslava Rosenberga Ružića krajem 19. st. Na li-

Kralj od Silbe (Foto Mihaela Miškić)

breto Ferdinanda Živka Milera. Ono što je stečeno na krilima jedrenjaka, to je i izgubljeno kada su se spustila. Otočni kapetani s prezirom su promatrali nezgrapna metalna čuda koja su ploveci morem puštala taman, zagušljiv i smrdljiv dim. Nisu bili u pravu. Budućnost je bila u parobrodima - metalu, vatri i pari koji su izvirali iz tršćanske luke.

Time počinje i demografsko propadanje otoka i to posebno kada je, ruku pod ruku, propast jedrenjačke plovidbe popratila filoksera, bolest vinove loze. Dio stanovnika Silbe podvrgnuo se moći Trsta preselivši se u tu glavnu luku Dvojne monarhije. Dio ih je završio u Rijeci, Zadru, Splitu i Šibeniku. Drugima su odredišta bila puno dalje - Buenos Aires, New York, San Francisco. Do početka 60-ih godina 20. st. iselilo se tri četvrtine stanovništva Silbe.

Otok je ponovno pokrila šuma po kojoj je navodno i dobio ime. Ruševne kuće, u najboljem slučaju, pretvaraju se u privremene kuće za odmor. Od kraj Drugoga svjetskog rata Silbi se predviđa ponovno pretvaranje u pusti otok. Zlogukim prognozama ova ipak odolijeva. Otoku možda više ne treba kralj, ali svakako mu je potreban neki mali princ koji bi se o njemu brinuo kao o svojoj ruži. ■

ENG On the island of Silba women often outnumber men two-to-one. While the men work as sailors on overseas routes, women are entrusted the farming of the sparse island soil. It too, can, however, often produce great bounty. This small island also has a tradition of a folk king, elected by the locals late every year. The folk king would rule from St Stephen's Feastday to Epiphany, resolving disputes between islanders, setting the local budget and appointing village chiefs. This ancient custom is reflected in the opera *The King of Silba*.

Pomorac ispred svoga vremena

Kapetan Bartul Supićić Silbljanin poznat je po tome što je održavao pomorske tečajeve, prvi napisao povijest Silbe i pokrenuo pitanje da se u silbljanskoj školi uvede hrvatski jezik. Rođen je 1805., a uz pomorsku školu završio je i srednju humanističku školu. Umro je u 57. godini života, 4. travnja 1862.

Piše: **Marjana Kremer**

Razumljivo je da je kao dijete obitelji s dugom pomorskom tradicijom - pred njim se u rodu izredalo pet pomorskih generacija jer su mu otac, djed, pradjed i šukundjed bili paruni (vlasnici manzera - jedrenjaka) ili kapetani duge plovidbe - usmjerio svoj životni put na more. Ali početke i osnove stručnosti nije po običaju toga vremena stjecao iskustvom na moru, nego je krenuo u Veneciju školovanjem steći teorijske osnove nautičke znanosti.

O njegovu najvažnijem navigacijskom razdoblju od 1841. do 1855. godine, kad je u svojstvu zapovjednika plovio 12 godina i tada su vjerojatno nastala njegova prekoceanska pisma, drugi izvori pružaju vrlo malo podata-

ka. Godine 1843. dobiva patent kapetana duge plovidbe od carske i kraljevske vlade u Trstu. Prijelaz preko carigradskog mosta u lipnju 1855. godine bio je za nj koban jer mu je prouzročio tešku bolest koja ga je prisilila da se odmah - u pedeset i prvoj godini života - definitivno povuče s mora.

PROSVJETNO-KULTURNA I NACIONALNO-PREPORODNA VAŽNOST

Koliko god se kapetan Supićić istaknuo kao vrstan pomorac, važnija strana njegova djelovanja i aktivnosti u životu ogleda se u njegovu radu na prosvjetno-kulturnom polju u nacionalno-preporodnom duhu.

Svojim domoljubljem bio je, dakle, ispred svog vremena i pripadao ograničenom krugu osvješćenih narodnjaka u Dalmaciji. Ne treba se čuditi što

se kapetan Supićić u svojim zapisima i bilješkama i u svojoj korespondenciji s prijateljima i poslovnim ljudima, pa čak s rodbinom i ukućanima, služio talijanskim jezikom, ali se u obiteljskom krugu služio čakavštinom.

U Silbi je mladim pomorcima pružao najosnovnije znanje iz teorije nautike i tako ih pripremao za ispit osposobljavanja za zvanje kapetana duge ili velike obalne plovidbe. Kako je bio dobar crtač, izradio je za potrebe svojih slušača, čitavu knjigu crteža planova nekih luka koje je obišao i u kojima je boravio kao pomorac. ■

Značajan dokaz sagledavanja prosvjetno-nacionalnih problema rodnoga kraja je peticija koju je uputila općinska uprava (sindikat) u Silbi pokrajinskoj vladi u Zadru 28. rujna 1838. godine, a koju je sastavio Bartul Supićić i u kojoj se traži otvaranje javne osnovne škole na hrvatskome jeziku. Nesumnjivo je - prateći tadašnja politička zbivanja u Europi, posebno ona u slavenskome svijetu - bio pod utjecajem panslavističkih ideja koje su se od 1848. godine javljale u Slavena.

ENG *He was born in 1805, and being the offspring of a family with a strong maritime tradition, he was educated in Venice in the nautical skill with a humanistic basis. His life course is not so much characterized by his seafaring activity — although as a captain his knowledge earned him a great reputation — but also by his cultural work in Silba itself. As a man of a broad culture being especially interested in the past events of his native place he was keen on watching the development of the political circumstances in Dalmatia and in Europe in general. Characteristic of his national attitude was a petition — addressed on his initiative by the parochial administration at Silba in 1838 to the higher authorities — in which he asked for the establishment of a public primary school where tuition would be in Croatian. Similarly, he is shown as a conscious patriot by his writing of 1857, in which he seeks the solution of the Dalmatian problem in connection with the national problem of the Slavs and of the whole Europe. He used to transmit his rich seafaring experience to the younger mariners of his native place whom he taught in courses.*

Raspjevana humanitarka s ljetnom adresom na Silbi

Mirza Ellenbogen, čudo od bakice, devedesetjednogodišnja je humanitarka i farmaceutkinja koja ljeti živi na otoku Silbi i svojim humanitarnim i pjevačkim djelovanjem uveseljava stanovnike ovoga otočića. Njezine godine ne predstavljaju joj nikakvo opterećenje, dapače, još su joj veća motivacija da uživa u svojim najvećim strastima: pjesmi, plesu i karitativnoj djelatnosti kako na Silbi, tako i u Beču gdje živi tijekom zimskih mjeseci.

Mirza Ellenbogen
u ljetnoj svečanoj
haljini

Piše: **Marjana Kremer**

Rođena Zagrepčanka Mirza Ellenbogen, još od djetinjstva gaji ljubav prema glazbi i plesu. Sa samo pet godina prvi put je stala na skije, netom nakon toga i na klizaljke, s osam godina išla je na klasični balet, a učila je i svirati razne instrumente. Nastupala je još kao djevojčica u zagrebačkom HNK, pjevala je u Zboru Ivana Gorana Kovačića gdje se s 20 godina priključila zboru i izvodila klasičnu, ali i izbor tada modernih jazz melodija u jednom jazz orkestru. Mirza Ellenbogen danas živi u Beču i još pjeva za humanitarnu organizaciju "Wiener Hilfswerk". Rado se prisjeća koncerata u Zagrebu gdje je početkom

1950-ih godina zabilježila svoje prve nastupe i održala solo koncert na zagrebačkoj Šalati. U Zagrebu je studirala i završila farmaciju. Tada joj je želja bila kao farmaceutkinji da ode živjeti i raditi u Kanadu. Čekajući kanadsku vizu radila je u jednom bečkom laboratoriju za vađenje krvi, ne sluteći kako će upravo u Beču sresti ljubav svog života, udati se i roditi djecu.

Mirza je svoju poslovnu karijeru izgradila u Beču – u ljekarni u kojoj je radila – Male bebe i stariji ljudi uvijek su bili polje mog interesa dok sam radila. Uvijek sam proučavala različite uzroke bolesti šireći sliku. Zanimalo me kako produljiti životni vijek, ali i kako biti što dulje vitalan. Jer starjeti zdravo znači i starjeti aktivno.

ŽIVOT NA SILBI

Vitalna, vitka, britka, nasmijana, uvijek spremna na šalu, ali i lijepu riječ, legendarna Mirza Ellenbogen zaštitni je znak ovoga otočkog dragulja.

"Pjevam od svoje mladosti, a koncert na Silbi uvijek je za mene poseban. Održim ga u prekrasnoj Galeriji Marije Ujević s ciljem prikupljanja sredstava za stare i nemoćne ljude koji žive na ovom otoku čitave godine. Njih se uvijek rado sjetim za Božić i pošaljem im pismo i poklone, koji ih posebno razvesele", priča otkrivajući da se u paketima nalaze personalizirani darovi za svako – od higijenskih potrepština do pralina i finog pića za novogodišnju zdravicu.

Uz koncert na Silbi, Mirza nešto slično napravi i u Beču na svoj rođendan

Mirza Ellenbogen
u svom vrtu

8. lipnja. Tada pjeva za Bečki pomoćni fond (Wiener Hilfswerk) strastveno skupljajući sredstva za stare i nemoćne ljude. Sebe ne smatra starom niti se tako osjeća jer kaže kako može još jako puno toga i zašto onda ne bi pomagala starim ljudima u nevolji. Na glazbenom repertoaru ove simpatične bakice nalaze se jazz klasici, talijanske balade, francuske šansone i sada već skoro zaobavljeni hitovi Ive Robića. ■

ENG *Mirza Ellenbogen is a 91 years old lady born in Zagreb with the summer address on the island of Silba, a true miracle of a woman, who is still singing, dancing and participating in charity work with enormous energy and enthusiasm. Every year she is voluntary giving of help to those in need as a humanitarian act by giving a concert on the island of Silba and Vienna as well and she is preparing personalized presents to those in need for the New Year's celebration. On her repertoire is possible to hear jazz classics, French chansons and Italian ballads.*

Dar naraštajima koji tek dolaze

Regina M. Castillo, predstojnica Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, doc. dr. sc. Branka Golubić Čepulić, dr. med. s glazbenom divom Gabi Novak, dugogodišnjom podržateljicom UNICEF-a za oporučne donacije, Niko Goga/UNICEF

Kada je prije sedamdeset godina osnovan UNICEF, međunarodna organizacija koja se brine o djeci, prva je pošiljka pomoći bila poslana upravo u Hrvatsku. Bilo je to vrijeme kada su vladale glad i brojne zarazne bolesti, a UNICEF je imao važnu ulogu u izgradnji hrvatskog zdravstvenog sustava, u osiguravanju hrane te u podršci majkama i djeci. Kada je počeo Domovinski rat, UNICEF je bio prva međunarodna organizacija u Hrvatskoj. Ured za krizne situacije otvoren je i prije službenog priznanja naše zemlje jer vremena za čekanje nije bilo – djeci i njihovim obiteljima trebala je hitna pomoć.

Još uvijek, nakon više od sedamdeset godina od prve poslane pošiljke pomoći, UNICEF ima važnu ulogu kada je riječ o podršci najranjivijim djevojčicama i dječacima u Hrvatskoj te njihovim obiteljima.

I danas nam je primarni cilj omogućiti da svako dijete dobije priliku ispuniti svoj puni potencijal, a posebno smo usmjereni na pomaganje djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeci s teškoćama u razvoju i najmlađoj djeci. Kako bismo osigurali da naši najmlađi sugrađani – prijevremeno rođene djevojčice i dječaci – dobiju kvalitetnu zdravstvenu skrb, UNICEF je pomogao da se otvori Banka humanog mlijeka. Za prijevremeno rođenu djecu majčino je mlijeko i hrana i lijek. U Hrvatskoj se svake godine prijevremeno rodi oko 2000 djece, a njih oko 400 treba intenzivnu zdravstvenu skrb kako bi

preživjelo. Među njima je i djevojčica Marija koju smo upoznali na odjelu intenzivne neonatalne njege u Petrovoj bolnici u Zagrebu. Marija je rođena u 28. tjednu trudnoće, a težila je tek 930 grama. Njezina mama Lorena uživa u svakom trenutku koji provodi s njom u maženju koje liječnici nazivaju *kontakt koža-na-kožu*, a važan je za zdravstveni napredak prijevremeno rođenih beba i za dojenje.

“Prvi smo se put mazile kada je Mariji bilo tjedan dana. Mislim da joj to godi, a pomaže i uspostavljanju dojenja. Kolostrum i majčino mlijeko za djecu poput Marije znače sve. Za njih je to i hrana i lijek i ljubav. Ovdje imam podršku oko dojenja od prvog dana, i Marija je samo na mojem mlijeku. Naravno, puno je faktora koji utječu na dojenje kada se beba rodi ranije ili je teško bolesna. Zato mi je jako drago što je otvorena Banka humanog mlijeka. Tako će majke koje imaju višak mlijeka moći pomoći bolesnim bebama kojima nije dostupno mlijeko njihovih majki”, kazala nam je Marijina mama Lorena.

Majčino mlijeko omogućuje prijevremeno rođenoj djeci brži oporavak i manje zdravstvenih komplikacija, pa je posebno važno da ga osiguramo i djeci čije majke ne mogu dojiti. Tom će cilju pomoći majke spremne darovati višak svojeg mlijeka, koje će se kontrolirati u Banci humanog mlijeka, a zatim na liječnički recept davati najugroženijoj novorođenčadi.

Na otvaranju Banke humanog mlijeka posebno je ganuta bila glazbena diva i UNICEF-ova dugogodišnja podržateljica za oporučne donacije gospođa Gabi Novak. Otvaranje Banke humanog mlijeka ne bi bilo moguće bez podrške naših donatora. Jedna od njih bila je i dr. Heda Dubac Šohaj, čija je oporučna donacija pomogla da Banka humanog mlijeka u Hrvatskoj postane stvarnost. To će prijevremeno rođenim i bolesnim bebama pružiti bolje životne šanse, a plemenitost dr. Dubac Šohaj tako nastavlja živjeti u generacijama djece koja tek dolaze. ■

Fotografija mame Lorene i njezine djevojčice Marije, Marina Knežević Baršić/UNICEF

Međusobno darivanje

Božićna kampanja *Školarinske zaklade* Hrvatske bratske zajednice Amerike u dijaspori i finale donacijskog ciklusa Zaklade *Adris* u domovini primjeri su nesebične ljudske solidarnosti

Međusobno darivanje odavno je prisutno u razdoblju došašća i božićnih blagdana. Običaj darivanja pojačan je krajem 19. stoljeća kada se počelo više poklanjati. Jedan od najiskrenijih razloga međusobnog darivanja je onaj kada nekome nešto pružamo jednostavno zato što nas to veseli, jer želimo pokazati da nam je stalo do određene osobe, da je volimo. No, prestižni stilovi života zahvaćeni globalnom potrošačkom groznicom ulaze u svaki dom putem društvenih mreža, neopazice mijenjajući bit blagdansnog darivanja i bit Božića. Vjerujemo da dijelite naše mišljenje kako je Božić u svome izvornom smislu zahvala za ono što imamo, zahvala našim bližnjima i svim ljudima dobre volje u domovini i svijetu.

Božićna kampanja *Školarinske zaklade* Hrvatske bratske zajednice Amerike u dijaspori i finale donacijskog ciklusa Zaklade *Adris* u domovini primjeri su nesebične ljudske solidarnosti kojima nedvojbeno dugujemo, uz ostale znane i neznane dobročinitelje, najiskreniju zahvalnost.

Zaklada *Adris* najveća je donacijska udruga u domovini, koja je uoči došašća na svečanosti u zagrebačkoj Preporodnoj dvorani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti zaključila svoj trinaesti donacijski ciklus 26. XI. 2019. Za projekte iz programa *Znanje i otkrića* u domaćoj medicinskoj robotici te *Stvaralaštvo, Ekologija, Baština* i *Dobrota - Adrisova* zaklada izdvojila je više od tri milijuna kuna. Podsjetimo, Zaklada je od svoga utemeljenja 2007. dodijelila više od 50 milijuna kuna za projekte i pojedince koji potiču inovativnost u našoj naciji. Ukupno je dodijeljeno više od 350 stipendija. *Adris grupa* za financiranje svoje Zaklade izdvaja jedan posto godišnje dobiti. Dobitnicima donacija i stipendija, predstavnicima zakladnika te članovima Uprave i Vijeća Zaklade *Adris* na svečanosti su se pridružili mnogobrojni uglednici, a prigodnim riječima okupljenima su se obratili predsjednik Uprave *Adris grupe* Ante Vlahović i predsjednik *Adrisove* zaklade Korado Korlević. "Suprotno duhu vremena - u kojem često praznikuje beznačajnost potrošačke kulture - ustrajali smo u poticanju kulture izvrsnosti, znanja i solidarnosti u hrvatskome društvu. Zagovaramo učenje, rad i zauzetost za opće dobro", istaknuo je najuspješniji hrvatski poduzetnik Ante Vlahović. Podržavši one projekte koji će pridonijeti razvoju hrvatske znanosti, korištenju novih tehnologija i promicanju interdisciplinarnih istraživanja te unaprjeđenju zdravlja nada se Vlahović usporavanju odselidbe mladih i obrazovanih ljudi iz Lijepe Naše. Usto, Zaklada *Adris* ustrajno otkriva projekte koji potiču očuvanje hrvatskog identiteta i baštine te ekološke projekte i zaštitu prirode i autohtonih

Piše: Vesna Kukavica

vrsta. Tako je podržan projekt Muzeja arhitekture HAZU-a, koji će zahvaljujući vrijednoj donaciji Zaklade tiskati knjigu *Sportska arhitektura akademika Borisa Magaša*. Hrvatsko filološko društvo i njegov kulturni časopis *Jezik* uz pomoć donacije Zaklade nastavlja promicati materinski jezik na svim obrazovnim razinama. Odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu Sveučilišta u Zadru provest će projekt *Tajni život suhozida* na više lokaliteta na jadranskim otocima. Svečanost su

svojim nastupima uveličali glazbenici, ovogodišnji dobitnici donacija, violončelistica Nina Lucia Perina te jedan od naših najpoznatijih glazbenika, skladatelj i pijanist Matej Meštrović. Uz potporu Zaklade *Adris* Meštrović će s Londonskim simfonijskim orkestrom uskoro snimiti jednostavačnu skladbu *Pleter*, inspiriranu našom narodnom baštinom.

S druge strane planeta, tradicionalna božićna kampanja za *Školarinsku zakladu* Hrvatske bratske zajednice započela je u Americi 1. XI. 2019. Umjesto razmjenjivanja božićnih čestitki mnogobrojni iseljenici i njihovi prijatelji novac daruju u školarinski fond i na taj način tijekom božićnih i novogodišnjih blagdana izražavaju čestitarsku radost rodbini i prijateljima diljem Sjedinjenih Američkih Država, Kanade i Hrvatske. Svi novčani prilozi te jedinstvene iseljeničke božićne kampanje zatim se oglašavaju u službenome glasilu te naše najstarije i najuspješnije fraternalističke organizacije - *Zajedničaru*. Sa *Školarinskom* zakladom, uz glavnoga predsjednika HBZ-a Edwarda W. Pazu, upravlja poseban odbor uz pomoć vrijednog osoblja u glavnome uredu Zajednice. Na svojoj nedavnoj sjednici odbornici su prema pravilima Zaklade pregledali više od dvjesto studentskih molbi, raspodijelivši pravedno novčanu pomoć koja se kreće u vrijednosti od 500 do 1.000 dolara. Cjelokupna podijeljena svota bit će objavljena u jednom od sljedećih blagdanskih brojeva *Zajedničara*, a iznositi će više od 200.000 američkih dolara. U čast aktualne 125. obljetnice HBZ-a dodijeljene su i tri specijalne stipendije u iznosu od 5.000 dolara. Dobitnici su: Aiden Domencic, Allesia Tozzi i Kristen Karlovich. Usto, Odsjek 170 iz Merrillvillea (Indiana) koji vodi John Miksich jubilej HBZ-a nagradio je sa znakovitih 1.250 dolara izravno u Glavni fond *Školarinske zaklade*. Uz božićne čestitke čitateljima, svima u inozemstvu upućujemo i veliko hvala za sve što činite za našu zajedničku domovinu. ■

ENG The CFU of America Scholarship Foundation Christmas drive provides some 200 scholarships every year to children of Croatian ancestry. The Adris Foundation, Croatia's largest corporate endowment, has since it was founded in 2007 awarded over fifty million kuna (about USD 7.4 million) for projects and individuals that encourage the development of science, the preservation of Croatia's natural and cultural heritage, and social solidarity, including 350 scholarships.

Digitalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Trenutačno je u Zbirci pohranjeno više od 300.000 baštinskih zapisa, od čega 38.000 za digitalne zbirke s punim tekstovima, slikom i zvukom – koje možete pretraživati putem Interneta u cijelome svijetu

Predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt

Tekst i foto: **Marijan Lipovac**

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU) proslavila je 8. XI. 2019. desetu godišnjicu svoje Digitalne zbirke (DiZbi. HAZU), jednog od svojih najvažnijih projekata zahvaljujući kojemu je Akademijina bogata tekstualna i audiovizualna građa putem Interneta (adresa: <https://dizbi.hazu.hr/a/>) dostupna korisnicima u cijelome svijetu. Tim povodom održan je znanstveni skup *Digitalna zbirka HAZU – DiZbi.HAZU 2009. – 2019.* na kojem su govorili predsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt, državni tajnik u MK RH Ivica Poljičak, državni tajnik u MZO-u Tome Antičić, direktorica DARIAH-ERIC konzorcija Jennifer Edmond, upraviteljica Knjižnice HAZU i voditeljica projekta DiZbi.HAZU Vedrana Juričić. Pojedine segmente Digitalne zbirke HAZU predstavili su J. Ferber Bogdan iz

Arhiva za likovne umjetnosti HAZU, M. Getaldić iz Gliptoteke HAZU, Ž. Trbušić iz Odsjeka za povijest hrvatske književnosti HAZU te K. Crnković iz ArhivPRO Koprivnica.

Digitalna zbirka HAZU utemeljena je 2009. na inicijativu Knjižnice HAZU i time se najviša hrvatska znanstvena

i umjetnička institucija uključila u tada započet trend digitalizacije analognih sadržaja. Isprva je Digitalna zbirka bila zamišljena kao repozitorij *e- baštine*, a danas ujedinjuje zbirke koje sadrže potpune tekstove, slike i audiovizualnu građu 17 znanstvenoistraživačkih i muzejsko-galerijskih jedinica HAZU te katalog svih Akademijinih knjižnica. DiZbi.HAZU trenutačno uključuje građu u izvornim formatima kao što su knjige, časopisi, rukopisi, mikrofilmovi, note, fotografije, umjetničke slike, arhitektonski nacrti te video. HAZU je time sa svojim sastavnicama postao prostor bez zidova u kojem se korisnicima pružaju usluge bilo kada te bez obzira na to gdje se oni nalaze.

ČETIRI I POL MILIJUNA DATOTEKA

Od 2013. u Digitalnoj zbirci sustavno se objavljuje godišnja nakladnička produkcija Akademije. Ukupno je u sustavu pohranjeno oko 4,5 milijuna datoteka. Nadalje, 24.003 jedinica distribuirano

ka iz Strossmayerove galerije za *Višeslavovu krstionicu* i njezino dopremanje u Zagreb iz Venecije 1942. Tu su i sadržaji kojima se hrvatska znanstvena baština prezentira djeci: tri računalne igre posvećene životu i djelu matematičara Marina Getaldića: *Pamtilica*, *Slagalice* i *Prženje brodova*.

Znanstvenicima, istraživačima, studentima, kao i javnosti općenito, omogućava se besplatan pristup rezultatima istraživanja, znanstvenim člancima i ostalim vrijednim djelima iz područja svih grana znanosti i umjetnosti. Neprestanim nadograđivanjem nastoji se pružiti što kvalitetnija usluga. Sve navedeno pridonosi promidžbi znanstvenog i nakladničkog djelovanja HAZU u Hrvatskoj i svijetu, a time i ukupnoj promociji naše kulture i baštine. Financijsku potporu Digitalnoj zbirci HAZU

i kontinuiranom nastavku procesa digitalizacije Akademijine građe u proteklih deset godina davala su mjerodavna ministarstva. Tvrtka *Arhivpro* pružala je neko vrijeme uslugu poslužitelja mrežnih stranica bez naknade, a od 2012. za trajnu pohranu datoteka DIZBI-ja koristi se podatkovni skladišni prostor Sveučilišnoga računskog centra (SRCE), također bez naknade. Digitalna zbirka otvorena je i za nove donacije institucija i pojedinaca, a da je riječ o uspješnom projektu govore podaci o neprestanom rastu broju korisnika: lani ih je bilo 36.000, a preklani 31.003. Broj pregledanih stranica u 2018. bio je 887.026, a u 2017. godini 712.948. ■

je u najveću europsku digitalnu knjižnicu *Europeanu*. Projekt DiZbi.HAZU započet je digitalizacijom Akademijina časopisa *Rad*, najstarijega našega znanstvenog časopisa pokrenutog 1867. koji je u potpunosti dostupan putem Interneta. Digitaliziran je i Akademijin *Ljetopis* koji izlazi od 1877., ali i najvažnije edicije kao što su *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, *Građa za povijest književnosti Hrvatske*, *Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium*, *Stari pisci hrvatski*, *Starine*, *Zbornik za narodni život i običaje...*

U Digitalnoj zbirci jedinstvena je rukopisna zbirka dokumentacije Ladislava Šabana o orguljama i orguljarima sjeverne i južne Hrvatske iz Odsjeka za povijest hrvatske glazbe, kao i 9.953 kazališnih cedulja zagrebačkoga Hrvatskoga narodnog kazališta iz Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta. Među 200 rukopisnih ostavština hrvatskih pisaca u DiZbi.HAZU objavljena je ostavština Antuna Gustava Matoša i Tina Ujevića, a digitalizirani su i rukopisi Silvija S. Kra-

njčevića te zbirka pisama Ive Andrića. U cjelini je digitaliziran i stalni postav Glipoteke te sto najznamenitijih umjetničkih slika Strossmayerove galerije starih majstora. Među starim knjigama iz fonda Knjižnice HAZU digitalizirani su, uz ostalo, jedini sačuvani primjerak prvotiska prvoga hrvatskog romana *Planine* Petra Zoranića iz 1569., *Ribanje i ribarsko prigovaranje* Petra Hektorovića iz 1568. i slično.

VIRTUALNE IZLOŽBE I VIDEOIGRE

Velik uspjeh postigla je virtualna izložba *Picasso*, objavljena 2013. u Akademijinu repozitoriju te 2014. u *Europeanu* kao jedna od 47 pomno odabranih virtualnih izložbi iz čitave Europe. Izložba sadrži ekskluzivne autorske fotografije tadašnje ravnateljice Gradske galerije suvremene umjetnosti u Zagrebu Vesne Barbić, snimljene 1962. u francuskome gradiću Vallaurisu na proslavi Picassova 80. rođendana. Danas se u Digitalnoj zbirci nalazi nekoliko odabranih virtualnih izložbi, među kojima je i ona koja govori o zamjeni dviju sli-

The Digital Collection of the Croatian Academy of Sciences and Arts

On 8 November the Croatian Academy of Sciences and Arts celebrated the tenth anniversary of its digital collection. As one of its top undertakings, it has made the Croatian Academy of Sciences and Arts' wealth of textual, audio and visual material accessible around the world by way of the Internet (at: www.dizbi.hazu.hr). This collection was created in 2009 at the initiative of the academy's library and involved Croatia's premier academic institution in the nascent trend to digitalise analogue content. The collection was initially conceived as a repository of digitalised heritage, but now brings together complete textual, image and sound material from the seventeen

research and museum/gallery units of the Croatian Academy of Sciences and Arts. DiZbi.HAZU currently includes material in its original format, including books, magazines, manuscripts, microfiche, notes, photography, medals and plaques, paintings, architectural drawings and video. The academy's chief editions have been digitalised, as have many rare books. In all the system stores some 4.5 million files of a total size of 1.5 TB. The digital collection is open to donations from institutions and individuals. That this is an undertaking with a future is evident from the fact that the site is seeing constant user growth.

Od zajedničke prošlosti do zajedničkog identiteta

Jubilarni Forum istaknuo je prepletenost odnosa identiteta i vlastite prošlosti u manjinskih hrvatskih zajednica, kao i na kronične probleme u učenju i interpretiranju kako povijesti hrvatskih manjinskih zajednica, tako i hrvatske povijesti općenito u hrvatskih manjinskih zajednica

Tekst: **Marin Knežović**
Foto: **Snježana Radoš**

Medju pojavama koje svi ljudi međusobno dijele spada i povijesno iskustvo. Priče ukorijenjene u prošlosti dio su pamćenja svake obitelji. Povijesno iskustvo nije samo dio doživljaja samog sebe ili manje skupine kao što su one familijarne. Ono je još važnije u većim zajednicama poput onih nacionalnih. Prošlost i osjećaj postojanja zajedničkog iskustva u prošlosti dio su osnove svake nacionalne zajednice pa tako i one hrvatskih manjinskih zajednica u Hrvatskoj okolnim zemljama.

Tako je tema 25. Forum hrvatskih manjina, koji već četvrt stoljeća organizira Hrvatska matica iseljenika, bila "Povijest i identitet hrvatskih manjinskih zajednica". U programu Forum sudje-

lovalo je više od trideset sudionika iz sedam zemalja (Makedonije, Mađarske, Slovačke, Srbije, Rumunjske, Crne Gore i Hrvatske).

Na samom početku Forum su pozdravili u ime ravnatelja Hrvatske matice iseljenika zamjenik ravnatelja Ivan Tepeš, u ime predsjednika Vlade Republike Hrvatske Milan Bošnjak iz Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i u ime predsjednice Republike Hrvatske njezin savjetnik Vladimir Lončarević.

DRUGA STRANA OBRAZOVANJA

Uvodno izlaganje imao je dr. sc. Stjepan Blažetin s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Janus Panonius u Pečuhu. Blažetin je predstavio drugu, tamniju stranu obrazovanja hrvatske manjinske zajednice u Mađarskoj. Unatoč razvijenoj obrazovnoj strukturi, ona je pod čvrstim nadzorom mađarskih vlasti koje

se, u konačnici, njime služi za promicanje vlastitih ciljeva među kojima nije jačanje i učvršćivanje hrvatskog identiteta. To se odražava i u nastavi povijesti koja se svela na prevođenje tekstova mađarskih povijesnih udžbenika ne uzimajući u obzir posebne potrebe polaznika hrvatske nastave.

O udžbeniku "Povijest gradišćanskih Hrvata" govorio je jedan od autora Miroslav Šašić. Ovakav udžbenik jedinstven je među hrvatskim manjinskim zajednicama, a posebno se ističe nastojanjima autora (uz Šašića, akademika Nikole Benčića i Štefana Zvonarića) da se opća povijest, povijest Austrije, Hrvatske i hrvatske manjinske zajednice u Gradišću organski, prirodno nadopunjuju. Prof. dr. Marija Latchici iz Rumunjske svoje izlaganje posvetila je problemima interpretiranja povijesti karaševskih Hrvata.

O djelovanju "neautohtone" zajednice Hrvata u Crnoj Gori izlagala je Svjetlana Zeković iz Podgorice.

Zima na salašu Antuna Kopilovića (foto Ivan Horvat)

Salaš Lajče i Stipana Vujevića u ljeto (foto Ivan Horvat)

Franjo Pajrić, iz mađarskog dijela Gradišća, govorio je o pogibeljnoj jezičnoj politici prema povijesno duboko ukorijenjenim narječjima kao što su čakavsko i kajkavsko te negativnom utjecaju zatiranja tih narječja na identitet hrvatskih manjinskih skupina. O zane-marivanju je govorila i Marija Šeremešić iz udruge "Urbani Šokci" iz Sombora, upozorivši u svom slučaju na zanemarivanje kulturnog naslijeđa Šokaca u Bačkoj.

O kontraverzama vezanima uz uje-dinjenje Crne Gore i Boke 1944. izlagao je Zvonko Deković iz Tivta upozoravajući na važnost tog događaja za hrvatsku zajednicu u Boki kotorskoj i zanemarivanje spornih okolnosti vezanih uz taj čin u službenoj crnogorskoj historiografiji. O pokušaju, pak, stvaranja saveza Crne Gore i Boke 1813. i o međunarodnim

Zaključci

Dana 29. listopada 2019. u organizaciji Hrvatske matice iseljenika održan je 25. Forum hrvatskih manjina na temu "Povijest i identitet hrvatskih manjinskih zajednica". Tom prilikom doneseni su sljedeći zaključci:

1 Potrebna je veća integracija hrvatske nacionalne povijesti i povijesti hrvatskih manjinskih zajednica u kurikulum nastave povijesti u državama u kojima hrvatske manjinske zajednice žive.

2 Potrebno je posvetiti veću pozornost temama iz suvremene povijesti u nastavi povijesti hrvatskih manjinskih zajednica uzimajući u obzir i kontekst lokalnih iskustava.

3 Potrebno je integrirati sadržaje iz povijesti i kulture hrvatskih manjinskih zajednica u nastavni kurikulum u Republici Hrvatskoj.

4 Potrebno je u većoj mjeri istaknuti doprinos pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica razvoju znanosti, politike i društva u Republici Hrvatskoj.

5 Kultura i povijest hrvatskih manjinskih zajednica sastavni su dio jedinstvene hrvatske kulture i povijesti što je potrebno posebno osvještivati i promicati.

okolnostima koje su taj pokušaj osu-jetile govorio je Miroslav Franović.

ISTRAŽIVANJA LOKALNE POVIJESTI

Darko Baštovanović i Jasmina Dulić govorili su odnosu identiteta Hrvata u Vojvodini prema povijesnom naslijeđu u kome ovo potonje, prema recentnim istraživanjima, ima razmjerno malu ulogu. Identitet za Hrvate u Vojvodini više je stvar osjećaja nego stečenih spoznaja, uključivo i onih o vlastitoj prošlosti. Rudolf Streck iz Slovačke (čije je izlaganje nadopunio Radoslav Janković) govorio je o svojoj knjizi "Jandrofska prezimena 1779. – 1917.", istaknuvši pritom važnost mikrohistorijskih istraživanja, odnosno istraživanja lokalne povijesti za razumijevanje vlastitoga identiteta.

Slojevitost povijesti Hrvata u Vojvodini, a posebno pristupa istim povijesnim temama nastojao je izložiti Zlatko Romić iz časopisa "Hrvatska riječ" u Subotici. Kratak osvrt na održani skupu na samome njegovu kraju predstavio je Milan Bošnjak iz Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Sva izlaganja sa skupa bit će predstavljena u obliku digitalne publikacije Hrvatske matice iseljenika. ■

ENG The theme of the 25th Croatian Minorities Forum, organised over the past quarter century by the Croatian Heritage Foundation, is the History and Identity of Croatian Minority Communities. Taking part in the forum were over thirty participants from seven countries: North Macedonia, Hungary, Slovakia, Serbia, Romania, Montenegro and Croatia.

Antun Vujnović, predsjednik Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata

O stihovima sa sunčane strane brijega

Zbirka je zapravo dijakronijski kondenzat, bremenita asocijacijama, katkad lirski narativnih širina, u biti vlastiti lirski dnevnik sjećanja na djetinjstvo, mladost, Zagreb, Hrvatsku, Kraljevec, Međimurje.

Tekst: **Duro Vidmarović**

Pred nama su dvije estetski i grafički prvorazredno opremljene i uređene zbirke stihova: "Sjećanja i sutoni" (2007.) i "Pred hižnim pocekom" (2018.). Značajno je što je prvu zbirku popratio svojim predgovorom ugledni kroatist, književnik i slavist prof. dr. Zvonimir Bartolić. On je predgovor naslovio vrlo duhovito: "O stihovima sa sunčane strane brijega, kao i o tomu što kažu *nekineki*." Profesor uz ostalo u ovome eseju piše: "Kad se danas govori o hrvatskoj književnosti, ne samo recentnoj nego i onoj već prohujalog stoljeća, ne samo onoj nastaloj u domovini nego i onoj u dalekom prekomorju i europskom zagranicju, dakle kada se onako panoramski prelijeću i preskaču zemlje i kontinenti, ljeta, desetljeća i stoljeća, zapaža se da se neka ružna navika, ako ne i prokletstvo, uvuklo u hrvatsko pero: *što je bliže domu, to je nemarnije, a istodobno, što je dalje od svojega doma i domovine, pa onda i domovini, to su oči manje probirljive, a um i mašta razigraniji*. Zapravo, onoga časa kada se odmaknemo od naše domovinske svakodnevice, naše se pusto

Valentina Krčmar, Davorka Križaj i Ana Ganza

srce budi, naša se fizička vidna čutila umnožavaju, naše oči nisu više obične oči, one postaju duhovne oči koje traže za sebe duhovnu hranu i ljepotu, ono što može dati samo rodni zavičaj i domovina. Sjetimo se samo velikoga nesretnog Matoša."

O prvoj knjizi Davorke Križaj-Kaplijić profesor Bartolić piše, a to vrijedi i za drugu zbirku: "Opsežna zbirka pjesama *Sjećanje i sutoni* od prve do posljednje stranice prožeta je nostalgijom – što nas pomalo asocira na Matoša, pomalo na Domjanića – prožeta je zavičajnim i domovinskim reminiscencijama, domotužjem, melankolijama."

"Moj si je tatek u svojoj hrvatskoj zemlji med cvetjem protuletin mira našel, a na spomeniku mu Preradovićev stih

sklesani o putniku povratniku za navek tam stoji."

Zbirci koju predstavljamo, a to je druga knjiga naše autorice, predgovor je napisao ugledni hrvatski književnik i znanstvenik iz Međimurja, Stjepan Hranjec. On je pjesništvo naše kanadske Hrvatice nazvao "Zavičaj u srcu".

Profesor Hranjec s pravom ističe autoričine "međimurske slike". Za njih kaže da su "prava međimurska kompaserija, tradicijsko Međimurje s nizom

posebnih, dragih detalja: *zeleni štabljek, kiselo mleko, stari japa, selski bogec, ciganica Mara, kopanje kuruze, čardaš i mamice, 'Lasi si je rudala'*."

Pogovor zbirci "Pred hižnim pocekom" napisao je poznati hrvatski povjesničar, mons. Juraj Kolarić, rođeni Međimurac.

Uz ostalo, prof. Kolarić je osim prirodne nostalgije za Međimurjem uočio u naše autorice veliku ljubav prema ljepotama prirode te prema vlakovima. Njezina pjesma "Trešnja" doista je vrijedno književno djelo. O ljubavi prema vlakovima profesor piše: "Davorka je gotovo opčinjena vlakom ili zugom jer u njezinom D. Kraljevcu *cug prolazi skoro kraj njezinog doma*. Parna lokomotiva i vagoni koji ju slijede poput nanizanih ču-

Tek sam 2019. godine upoznao zanimljivu hrvatsku spisateljicu koja živi u Kanadi, Davorku Križaj-Kaplijić, po zanimanju liječnicu. Prema mjestu rođenja, kako s ponosom naglašava, ona je Međimurka rođena 1954. u Donjem Kraljevcu. U Kanadu se iseljava zajedno s roditeljima s 15 godina. Stoga u toj zemlji završava gimnaziju i fakultet. Zanimljivo je to što se nakon fakulteta vraća u Zagreb, gdje zasniva obitelj i diplomira na Medicinskome fakultetu. Zatim se ponovno vraća u Kanadu gdje postaje specijalista na kardiovaskularnoj fiziologiji Medicinskoga fakulteta u Alberti.

Gledajući našu autoricu kao pripadnicu hrvatske dijaspore s višedesetljetnim boravkom u dalekoj Kanadi, u sredini gdje materinski hrvatski jezik postaje dio obiteljskoga govora, i to sve rjeđe, moramo čestitati ovoj liječnici što je sačuvala ne samo iskreno rodoljublje, već je sačuvala materinski međimurski dijalekt, kao i hrvatski književni standard.

desnih bisera uvijek pobuđuje u mašti pomisao na daleke krajeve i daleka putovanja te radosne povratke u topli roditeljski dom." Profesor Kolarić s pravom u prvi plan stavlja pjesmu "Međimurske slikice". U toj pjesmi autorica opisuje svagdašnji život na međimurskom dvorištu koje je samo naizgled mirno i jednostavno, ali je zapravo puno života i zrači neopisivom ljepotom.

Prema mišljenju prof. Kolarića, a pisac ovih redova tome se pridružuje, jedno od najljepših ostvarenja u ovoj zbirci je pjesma "Međimorje u srcu". "To je kruna njezinog pjesničkog vijenca, finale dostojno Međimurja", ističe prof. Kolarić.

Zbirka koju predstavljamo podijeljena je u više tematskih cjelina. To su: "Ljeta sanjara i pjesnika", "Međimorske slikice" te na kraju "Rječnik manje poznatih riječi".

Nisam stručnjak za međimursku kajkavijanu, ali usuđujem se ustvrditi kako su pjesme iz ciklusa "Međimorske slikice" kvalitetne, s visokom estet-

Davorka Križaj

skom razinom i promišljenim predmetno tematskim rasterom. Premda se nije oslobodila tradicionalnog vezivanja uz djetinjstvo i ljepote krajolika, autorica je pokazala kako ima potencijala na svome rodnome materinskom govoru iskazati važne egzistencijalne i esencijalne teme.

Na književnom standardu autorica pokazuje zavidno znanje hrvatske pje-

sničke literature. Ona očito prati iz te velike udaljenosti književna zbivanja u staroj domovini. Piše jednostavno kako bi prenijela na čitatelje svoj zanos i svoje poruke, ali to čini estetski relevantno s potrebnom odmjerenošću, ritmom i pogođenom akcentuacijom.

Zaključujemo ovaj prikaz s iskazanim zadovoljstvom što smo upoznali jedno novo pjesničko ime koje obogaćuje hrvatsku književnost u dalekoj prekomorskoj zemlji. Tamo gdje živi hrvatska riječ, tamo gdje živi književnost na hrvatskome jeziku, tamo je i hrvatski kulturni prostor. Stoga želimo uglednoj liječnici i pjesnikinji ustrajnosti i nadahnuća za nova pjesnička ostvarenja. ■

ENG Canadian writer and physician of Croatian background Davorka Križaj-Kaplić is proud of her roots in the Croatian region of Međimurje. She was born in 1954 in Donji Kraljevec. Her family moved to Canada when she was fifteen, where she went to secondary school and university. She later moved to Croatia to study medicine at the University of Zagreb, where she married. She returned to Canada and went on to work as a specialist of cardiovascular physiology at the School of Medicine in Alberta.

U Koljnofu predstavljena knjiga T. M. Bilosnića "Svi naši književni susreti III."

U Izdanju Udruge 3000 godina Za dar, Matice hrvatske Sopron i Društva Hrvati (Hrvati-Horvátok Egyesület) iz Mađarske, iz tiska je izašla knjiga Tomislava Marijana Bilosnića "Svi naši književni susreti III. / Spomenica Hrvatskih književnih susreta u Koljnofu 2009-2018., koja je 15. studenoga 2019. godine i predstavljena u sklopu tradicionalne manifestacije 11. Hrvatskih književnih susreta u Koljnofu" u koljnofskom Domu kulture. Uz goste iz Hrvatske, autora izdanja i voditelja Susreta, Tomislava Marijana Bilosnića, Tomislava Šovagovića, Davora Šalata, Lanu Derkač, Antu Tičića, Alojzija Pavlovića i Darija Tikulina, predstavljanju knjige nazočili su i pjesnici iz Gradišća, Jurica Čenar, Dorothea Lipković Zeichmann, dr. Herbert Gassner, dr. Franjo Pajrić, kao domaćin Susreta, te mnogobrojni gosti i novinari. Predstavljajući, goste i sudionike pozdravio je načelnik Općine Koljnof gosp. Franjo Grubić, kao i ravnateljica Osnovne škole "Miho-

vil Naković" gđa. Agi Sárközi. "Spomenica Hrvatskih književnih susreta 2009-2018." na sto pedeset i dvije stranice prati Koljnofske književne susrete kroz proteklih deset godina njihovog održavanja. Susrete su pokrenuli i utemeljili dr. Franjo Pajrić iz Koljnofa (kao njihov stalni domaćin) i književ-

nik Đuro Vidmarović iz Zagreba, sadašnji predsjednik Društva hrvatskih književnika, koji je do 6. Koljnofskih susreta bio i njihov koordinator i voditelj programa. Do 10. Susreta to je bio Darko Pero Pernjak, književnik iz Koprivnice. Sudionik svih Susreta, sadašnji je izbornik hrvatske književne delegacije, književnik i slikar Tomislav Marijan Bilosnić iz Zadra, autor bibliografskog izdanja o Književnim susretima u Koljnofu. Spomenicu su u Koljnofu, na 11. Međunarodnim književnim susretima predstavili Tomislav Marijan Bilosnić i dr. Franjo Pajrić.

(Tomislav Marijan Bilosnić)

V. Croatian
world games
Zagreb, 21.-25.07.2020.

Prijavi se i ti na V. Hrvatske svjetske igre!

Mladi hrvatski sportaši iz cijeloga svijeta natječu se u raznim sportskim disciplinama.

Nezaboravno druženje u domovini, sportska nadmetanja, uživanje u večernjim koncertima i zabavama!

SMJEŠTAJ I HRANA

Svi natjecatelji bit će smješteni u **Studentskom domu Stjepan Radić** na Savi. Hrana je osigurana u sklopu naselja (puni pansion).

OPREMA

Prijavi se na vrijeme zbog opreme koju ćemo nastojati dobiti po državama!

KOTIZACIJA

Natjecatelji su oslobođeni uplata za kotizaciju i garanciju.

Rok za prijave je do: **01.02.2020.** godine

ATLETIKA
(m/ž)

KOŠARKA
(m/ž)

RUKOMET
(m/ž)

NOGOMET
(m/ž)

NOGOMET
VETERANI
(m)

NOGOMET
MALI
(m/ž)

BOČANJE
(m/ž)

ODBOJKA
(m/ž)

ODBOJKA
NA PUESKU
(m/ž)

VATERPOLO
(m)

RAGBI
(m)

TENIS
(m/ž)

TENIS
VETERANI
(m/ž)

STOLNI TENIS
(m/ž)

STOLNI TENIS
VETERANI
(m/ž)

PLIVANJE
(m/ž)

JUDO
(m/ž)

TAEKWONDO
(m/ž)

Organizator: Hrvatski svjetski kongres | www.hsi-cwg.com

Prijave: info@hsi-cwg.com

Ukoliko se ne prijavi dovoljan broj natjecatelja za pojedini sport biti će mu ponuđen novi. Ovaj promotivni letak financirao je Grad Zagreb.

Značajan doprinos inojezičnome hrvatskom

Skup je pokazao da se inojezičnome hrvatskom posvećuje sve više pozornosti te da je ovo interdisciplinarno područje u središtu interesa mnogobrojnih znanstvenika i stručnjaka

Napisala: **Lada Kanajet Šimić**

Zanimanje za hrvatski kao ini jezik raste, njime se bavi sve više stručnjaka različitih profila, provode se mnogobrojna teorijska i primijenjena istraživanja te objavljuju priručnici, udžbenici i rječnici, kao i računalni programi, sve ovo pokazao je ovogodišnji Sedmi međunarodni znanstveni skup Hrvatski kao drugi i strani jezik - VII. HIDIS koji je održan 14. i 15. studenoga 2019., u organizaciji Odjela za kulturu hrvatskoga jezika i Odjela za hrvatski kao ini jezik Hrvatskoga filološkog društva te u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika i Odsjekom za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Skup je okupio 70 domaćih i inozemnih izlagača iz Sjedinjenih Američkih Država, Ujedinjenog Kraljevstva, Francuske, Njemačke, Austrije, Češke, Italije, Mađarske, Crne Gore i Hrvatske.

Kao i na svim prijašnjim skupovima, i na ovome HIDIS-u zabilježena je posebna atmosfera – s jedne strane radna i poticajna, a s druge vedra, opuštajuća i prijateljska. Četrdesetak izlaganja, dva panela i pet predstavljanja knjiga iz područja glotodidaktike, metodike, interkulturalizma, računalne lingvistike, filologije u užemu smislu itd. te iznimno žive rasprave koje su ih pratile, pokazatelj su iznimne vrijednosti ovoga skupa koji na jednome mjestu ujedinjuje djelovanje različitih stručnjaka koji se bave različitim dijelovima ovoga važnoga interdisciplinarnog područja.

Posebno treba istaknuti nove mlade snage, predstavnike hrvatskih iseljeničkih i manjinskih zajednica. Vjeko-

slav Blazsetin u svome izlaganju donio je vrlo važna saznanja potrebna onima koji će u budućnosti krojiti obrazovnu politiku i kurikule za nastavu hrvatskoga jezika u Mađarskoj, a o aktualnom stanju istraživanja jezikoslovne kroatistike, svome osobnom iskustvu podučavanja hrvatskoga jezika u germanofonoj sredini govorio je Ivan Rončević predstavivši svoju *Praktičnu gramatiku hrvatskog jezika*.

Svečano otvorenje skupa, koje je vodio predsjednik Organizacijskog odbora dr. sc. Igor Marko Gligorić, održano je na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Sudionike skupa u ime organizatora pozdravili su dekanica Filozofskoga fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Vesna Vlahović-Štetić, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić, prof. te pročelnik Odsjeka za kroatistiku prof. dr. sc. Krešimir Mićanović.

“U nekim od svojih programa Matica uspješno surađuje s različitim ustanovama iz područja odgoja, obrazovanja, znanosti i kulture, kao i sa znanstvenicima i stručnjacima. Suradnja s Hrvatskim filološkim društvom u suorgani-

zaciji od prvoga skupa 2005. godine samo je tome dokaz”, rekao je ravnatelj Marić te istaknuo važnost sudjelovanja HMI-ja u ovome projektu s obzirom na njezinu misiju očuvanja jezika i identiteta među hrvatskim potomcima diljem svijeta.

U ime HFD-a i Programskoga odbora VII. HIDIS-a skupu se obratila i prof. dr. sc. Zrinka Jelaska, inače osnivačica HIDIS-a, vrsna znanstvenica i sveučilišna profesorica, zaslužna i za profesionalni razvoj i bavljenje hrvatskim kao inim jezikom mnogobrojnih mlađih kolega. Jedna od njih je i izv. prof. dr. Lidija Cvikić koja je održala pozvano predavanje, a u čijem je središtu znanstvenoga i stručnoga interesa ovladavanje hrvatskim kao drugim, nasljednim i stranim jezikom, usvajanje hrvatskoga kao prvoga jezika, obrazovna jezična politika te e-učenje jezika. ■

ENG The seventh international Croatian as a Second and Foreign Language expert symposium was staged in Zagreb on 14 and 15 November. The event gathered seventy domestic and foreign lecturers from the United States of America, the United Kingdom, France, Germany, Austria, Czechia, Italy, Hungary, Montenegro and Croatia.

Povratak krivudavim putovima

Dvodnevni stručni skup dao je moguće odgovore na niz pitanja vezanih uz hrvatsko iseljništvo i migracijske procese općenito, no isto tako otkrio je i neke nove izazove koji stoje pred istraživanjem istog. Konferencija je nastala kao izraz suradnje Instituta Ivo Pilar, Instituta za razvoj i međunarodne odnose, Veleposlanstva Irske, Zaklade Konrad Adenauer, Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Instituta za migracije i narodnosti i Hrvatske matice iseljenika.

Tekst: **Marin Knežević**

Malo je tema koje traže toliko napora i opreza u društvenim i humanističkim znanostima kao što je slučaj s migracijama. Zbog iznimne slojevitost predmeta istraživanja već i pojedine pojave, obilježja migracija traže kompleksan, multidisciplinarni pristup.

Premda su migranti, dijaspora i njihova udruženja transnacionalni činitelji, potencijalno mogu biti snažan faktor u razvoju zemlje iz koje potječu. Pri tome su osobito zanimljive pojave reemigracije i kružne migracije. Povratak iz iseljništva, kao i naizmjenični boravci u domovini i zemlji migracije, pojavljuju se kao alternative trajnom gubitku radnog i intelektualnog potencijala zemalja iz kojih migranti dolaze. Osim novca va-

žan je prinos migranata zemlji podrijetla znanjima i vezama koje su stekli u zemlji u koju su migrirali.

GOVORITI O EUROPI

U ponedjeljak, 11. studenoga, održan je panel posvećen temi skupa kao dio niza panela pod nazivom "Govoriti o Europi II" (*Talking Europe II*). Riječ je o nizu debata koje se bave problemima i perspektivama s kojima se suočava Europska unija i koje uz stručnjake iz različitih područja nastoje okupiti i druge zainteresirane, a sve kako bi se raspravile kontradiktorne teme s različitih gledišta.

Poslije uvodnih riječi organizatora Holgara Haibacha, direktora Zaklade Konrad Adenauer za Hrvatsku i Sloveniju; Željka Holjevca, ravnatelja Instituta Ivo Pilar; Senade Šelo Šabić u ime Instituta za razvoj i međunarodne odnose

te irske veleposlanice Olivie Hempenstall, nastupio je glavni govornik panela Martin Russell u ime UCD Clinton instituta iz Dublina.

Martin Russell govorio je o iskustvima Irske u povratku migranata i o lekcijama koje bi iz irskog primjera mogle naučiti zemlje srednje, istočne i jugoistočne Europe. Russell je upozorio na ograničenu ulogu države u privlačenju kapitala irske dijasporu. Iseljenici su tradicionalno nepovjerljivi prema državi i važniji su im neposredni kontakti s partnerima u Irskoj. Ono što dijaspora traži su kulturni i baštinski programi koji iseljene zajednice drže zajedno.

Ostali sudionici panela bili su Croatiana Orešković u ime Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH, Alida Vrančić, suradnica zaklada IWM i Erste iz Beča, kao i Remus Gabriel Anghel, istra-

živač na Institutu za pitanja nacionalnih manjina u Cluju, Rumunjska.

POVRATNICI I EKONOMSKI RAZVOJ

Dana 12. studenoga održana je konferencija nazvana "Povratnici i ekonomski razvoj". Konferenciju su pozdravili ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić, državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas, u ime Istraživačkog instituta Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu Katica Jurčević, ravnateljica Instituta za migracije i narodnosti Marina Perić Kaselj i u ime Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar" Caroline Hornstein Tomić.

U plenarnom dijelu konferencije govorili su Remus Gabriel Anghel; profesor Mladen Vedriš, predstojnik Odjela ekonomskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Carolina Hornstein Tomić; Ivica Jakić u ime udruge Hrvata Bosne i Hercegovine "Prsten" te Ivan Piteša u ime Međunarodne organizacije za migracije.

Remus Gabriel Angel govorio je o rumunjskim iskustvima vezanima uz povratnike i njihove poduzetničke pothvate. Iz Rumunjske su se donedavno mahom iseljavali pripadnici manjina, a danas je to postala pojava koja je zahvatila i većinski narod. Mladen Vedriš upozorio je na sve veću ovisnost hrvatskoga gospodarstva o doznakama iseljenika iz inozemstva koje su dosegnule dvije milijarde eura. Carolina Hornstein Tomić

Konferencija "Povratnici i ekonomski razvoj"

uklopila je problem povratka iseljenih u širi okvir preoblikovanja postsocijalističkih društava središnje, istočne i jugoistočne Europe. Ivica Jakić upozorio je na važnost razvijene obiteljske poduzetničke kulture u povratnika. Ivan Piteša izlagao je o ulozi Međunarodne organizacije za migracije u preseljavanju osoba iz "trećih država".

IZAZOVI HRVATA POVRATNIKA

Ostatak konferencije održan je u tematskim panelima. Prvi je tako bio posvećen potencijalima hrvatske dijaspor. Tu je bilo govora o procesima integracije povratnika u život i društvo Republike Hrvatske, očuvanju nacionalnoga identiteta Hrvata u Kanadi, neuspjelim poslovnim pothvatima hrvatskih iselje-

nika u prošlosti, kao i ulozi Hrvata u Sloveniji u poticanju bolje povezanosti gospodarstva Hrvatske i Slovenije.

Drugi panel bio je posvećen izazovima kojima su izloženi Hrvati povratnici u Hrvatskoj. Tu je bilo riječi o povratku mladih i obrazovanih iz iseljeničtva, o povratku kao samozavaravanju i posebnoj ulozi žena u procesima vezanima uz povratak iz iseljeničtva. Osobita pozornost posvećena je povratnicima iz Sjeverne Amerike i Australije, problemu "domoljubnog" ulaganja, strategiji planiranog povratka iseljenika, kao i mogućnostima vođenja poslovnih pothvata u inozemstvu iz Republike Hrvatske.

Treći panel okupio je mlade znanstvenike, polaznike doktorskih studija na kojima počiva budućnost istraživanja pojava vezanih uz hrvatsko iseljeničtvo. Tako je ovaj panel bio tematski osobito raznolik. Tu se govorilo o ulozi projektnog upravljanja, korištenju "emocionalnog kapitala" iseljeničtva, o mogućnostima i ograničenjima iseljeničkih investicija i povratnicima iz Argentine. Posebno su bile zastupljene teme iz povijesti iseljeničtva vezane uz rad Hrvatskoga nacionalnog vijeća, arhivskome materijalu za povijest hrvatskog iseljeničtva u Australiji, ulozi hrvatskih društava u očuvanju hrvatskoga identiteta u Sjedinjenim Državama i sl. ■

Panel posvećen potencijalima hrvatske dijaspor

ENG Some aspects of migration require complex multi-disciplinary approaches. This was evident in the course of a conference that discussed re-emigration and circular migration as a cohesion strategy on 11 and 12 November at the Croatian Heritage Foundation headquarters in Zagreb.

Književne figure od Sigeta do Vukovara

Najbolje od domaće i strane knjižne produkcije, kvalitetna književnost za svačiji ukus, uz druženja posvećena pisanoj riječi s piscima u okruženju, središnji su moto ovogodišnjeg sajma Interliber, na kojemu tradicionalno sudjeluju mnogobrojni nakladnici

Tekst: Vesna Kukavica Foto: Hina

U Zagrebu je od 12. do 17. studenoga uspješno održan 42. međunarodni sajam knjiga Interliber, koji tradicionalno okuplja najznačajnije autore, nakladnike i knjižare na Zagrebačkome velesajmu (ZV). Sajam je otvorio predsjednik Vlade RH Andrej Plenković parafrizirajući Krležine riječi – kako je knjiga jedino što je čovjek do danas izumio kao oružje u obranu svoga ljudskog dostojanstva. Govoreći o proračunu za kulturu predsjednik Vlade istaknuo je njegov kontinuirani rast, a također je predstavio i Vladine težnje ambicioznijem korištenju EU fondova, kao i uvođenju novih

poticajnih mjera za različita područja kulture i umjetnosti. Osvrnuvši se na nove modele vezane uz knjigu i nakladništvo, predsjednik Vlade istaknuo je *Nacionalnu strategiju poticanja čitanja* koja se provodi proračunskim sredstvima u različitim resorima, a kojoj će sljedeće godine iz Europskoga socijalnog fonda biti na raspolaganju dodatnih 50 milijuna kuna. Na ZV otvorenju bili su nazočni, uz pokrovitelje ministricu kulture Ninu Obuljen

Koržinek i zagrebačkoga gradonačelnika Milana Bandića, mnogobrojni uglednici iz kulturnoga života Lijepa Naše. U šestodnevnome intenzivnom sajamskom programu sudjelovalo je više od 380 izlagača iz 13 zemalja – Austrije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Francuske, Hrvatske, Italije, Kine, Nizozemske, Njemačke, Rusije, SAD-a, Slovenije, Velike Britanije i Sjeverne Irske.

ZNANJE I UČENJE

Više od sto trideset tisuća posjetitelja tako je pratilo predstavljanja novih knjiga domaćih i inozemnih autora, družilo se i razgovaralo s piscima. Program su pratile razne radionice, dodjele književnih nagrada, aukcije starih knjiga, glazbeni program te stručni skupovi nakladnika, knjižara i knjižničara. Novost *Premium projekta* bila je – *Interliber slušaonica audio knjiga*. Riječju, viđeno je više od 200 pratećih programa.

Sve je više novih knjiga koje se ozbiljno bave hrvatskim izvandomovinstvom u raznim područjima ljudske djelatnosti – od beletristike, autobiografskih zapisa, zbirki pjesama do znanstvenih monografija o hrvatskim radnim migracijama, ali i udžbenika koji inovativno predstavljaju Hrvatsku potomcima naših raseljenih građana, odraslim u inozemstvu i u drukčijim kulturama. Takav je novi udžbenik hrvatske kulture i društva *Hrvatska na drugi pogled*, koji je znalački uredila Sanda Lucija Udier. Udžbenik su zajednički objavili Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, *Croaticum* –

Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik te nakladnička kuća *Srednja Europa*.

DRAGULJI IZ ŠKOLSKJE KNJIGE

Najugledniji hrvatski nakladnik *Školska knjiga* predstavila se novim izdanjima koja, prema riječima urednice Miroslave Vučić, hrvatsko nakladništvo smještaju u sam vrh europskoga. "Ne mislim pritom samo na

izbor djela i autora, već i na uredničke i tiskarske standarde kojima *Školska knjiga* i *Grafički zavod Hrvatske* već više od pola stoljeća pristupaju fenomenu – knjiga“, istaknula je Vučić. U izdanju *Školske knjige* objavljena je “Domovina”, knjiga sjećanja Mirjana Damaške, hrvatskoga odvjetnika i sveučilišnoga profesora na američkome Pravnom fakultetu Sveučilišta Yale, “najutjecajnijeg pravnika koji je obilježio pravne znanosti druge polovice 20. stoljeća”. Jezikoslovlje je obogaćeno “Gramatikom sanskrta” Ivana Andrijanića, znanstvenika koji pripada samome vrhu europske znanosti. Interliberske aktivnosti *Školske knjige* pokazale su se i ove godine neodoljivima poput nastupa prozaista Hrvoja Hitreca i akademika Ivana Aralice. Aralice se ove godine, uz ostale, predstavio sa svojom novom zbirkom pripovijesti “Grmovi divljih ruža”, knjigom priča o dogodovštinama iz djetinjstva pisanom prepoznatljivim autoriskim glasom, “istodobno uronjenim u tradiciju i svježim”.

ROMAN HRVOJA HITRECA

Povijesni roman za djecu i mladež hrvatskoga književnika Hrvoja Hitreca, “Luka od Sigeta”, predstavljen je 15. studenoga na štandu *Školske knjige*. Uz autora Hitreca roman su predstavili povjesničarka književnosti Dubravka Težak, slikar koji je dizajnirao roman Jenio Vukelić i urednica knjige Miroslava Vučić. Tekstove iz romana interpretirao je dramski umjetnik Silvio Vovk. Roman “Luka od Sigeta” usredotočen je na kob istaknutih kršćanskih vitezova te turskih i tatarskih zapovjednika te donosi priču o njihovim sukobima i suparničtvima, rekla je Težak. Prema njezinim riječima Hitrec ne donosi crno-bijelu sliku zbivanja, već i osvajače oslikava kao ljude od krvi i mesa s njihovim vrlinama i manama, dok se posebno fokusira na ključne povijesne figure kao što su – Nikola Šubić

Zrinski, sultan Sulejman i veliki vezir Sokolović. Dubravka Težak drži da je roman Hrvoja Hitreca pravi literarni dragulj, koji je oslikao Jenio Vukelić. Hitrec je objasnio da je ovaj povijesni roman dio njegova projekta u kojem prikazuje hrvatsku povijest na vremenskoj okomici od 7. do 20. stoljeća. Radnju romana Hitrec vješto gradi na povijesnim činjenicama, a njezin fiksijski dio, prema priznaju ovoga slavnog romanopisca, znatnim dijelom posudio je od Nikole VII. Zrinskog. Obrana Sigeta prije četiri stoljeća istovjetna je obrani Vukovara, istaknuo je Hitrec te dodao kako se u mnogim stvarima hrvatska povijest ponavlja. U romanu “Luka od Sigeta” Hitrec nadahnuto piše o vremenu osmanlijske najezde na Hrvatsku i Ugarsku. Nakon

pada Sigeta, Luka Janković biva zarobljen, ali život mu je poštudio Mehmed paša Sokolović. U zamjenu za život dvanaestogodišnji Luka dobiva tešku i tužnu zadaću. On na trusnim seljačkim kolima mora u tabor ugarske vojske na sjeveru Mađarske odvesti škrinju tajnovitog sadržaja. Na tome pustolovnom putu prisjeća se tragedije Sigeta u kojem je odrastao

kao sin imućnoga trgovca, izazova nakon pada utvrde te sudbinā malobrojnih preživjelih branitelja i stanovnika Sigeta među kojima i djevojčice Jelene koju je beg Badančević odveo u Bosnu. Roman “Luka od Sigeta”, koji ima 174 stranice, osobito je privukao pozornost učenika iz Mađarske i Vojvodine koji su i ove godine obišli Interliber te uživali u dobroj literaturi.

Hrvoje Hitrec hrvatski je književnik, romanopisac, dramski pisac, filmski i televizijski scenarist, poznat po mnogobrojnim knjigama za djecu i odrasle. Padom Berlinskoga zida i demokratskim promjenama europskih društava, od 1990. bavio se uspješno i politikom. Bio je jedan od utemeljitelja Hrvatske demokratske zajednice. Od proze za odrasle najčitaniji su mu romani *Ljubavi na crnom baršunu* (1987.), *Hrvatska Bogorodica* (1996.), *Kolarovi* (2004.), *Što Bog daje i sreća junačka* (2010.) te roman o barunu Trenku *Špilberk* (2017.). Jedan je od najčitanijih suvremenih hrvatskih pisaca među učenicima i studentima. Većina novih knjiga promoviranih na Interliberu može se nabaviti i na Internetu. ■

ENG Prime Minister Andrej Plenković opened Zagreb's 42nd Interliber international book fair. The event ran from 12 to 17 November and gathering over 380 exhibitors from thirteen countries, pooling the cream of literary production (writers, publishers and book vendors) at Zagreb's Grand Fairgrounds.

Majstori kratke priče iz Čilea

Predstavljena zbirka pripovijedaka *Troje iz plemena* spisateljskoga trojca Mimica iz Čilea u Zagrebu, Splitu, Kaštelima, Omišu i Mimicama

Pisci Eugenije Mimica, Vesna Mimica i Guillermo Mimica

Tekst: Vesna Kukavica

Foto: Hrvoje Salopek, Branka B. Filipović

Turneja spisateljskog trojca hrvatskih korijena iz Čilea među središnjim je događajima ovogodišnjega *Mjeseca hrvatske knjige*, čije se finale tradicionalno održava u studenome diljem Lijepe Naše. Započela je susretom s autorima zbirke pripovijedaka *Troje iz plemena* – akademika Eugenija Mimice i Guillerma Mimice, rodnom iz Punta Arenasa te Vesne Mimice iz Santiaga de Chile u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 11. studenoga 2019. Zbirku pripovijedaka *Troje iz plemena* priredila je Branka Bezić Filipović iz Hrvatske matice iseljenika u izdanju ugledne Naklade Bošković iz Splita, a za prijevod je zaslužna Dora Jelačić Bužimski. Uz autore, kreativnu priređivačicu i nakladnika Zorana Boškovića o zbirci pripovijedaka *Troje iz plemena* nadahnuto su govorili hispanistica dr. sc. Željka Lovrenčić, voditeljica Zbirke inozemne Croaticae u NSK i kroatist dr. sc. Josip Lasić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Posrijedi su pravi dragulji kratke proze, složili su se promotori zbirke, komentirajući dvadeset uvrštenih pripovijetki u nazočnosti mnogobrojne čitateljske publike. "Istoimeno prezime Mimica nije samo obiteljska poveznica jer pisci dijele zajedničkog prapretka, ono je i simbol jedinstva koje ovo troje majstora kratke priče spaja s nama u Hrvatskoj. Snagom svoga literarnog umijeća, pa i popularnosti u Južnoj Americi i Europi, mogli su se odlučiti za tri autorska djela, ali oni su željeli naglasiti zajedništvo, vlastitu identitetsku korjeniku i povezanost sa zemljom iz koje potječu njihovi preci", naglasio je nakladnik Zoran Bošković.

Čileanski prezimenjaci potječu iz mjesta Mimice blizu Omiša, odakle su se prije gotovo stoljeća i pol za vrijeme zlatne groznice iselili njihovi preci u potrazi za boljim životom na jug Čilea.

OD REALISTIČKOGA DO FANTASTIČNOGA

Prema riječima književne teoretičarke Lovrenčić danas u Čileu kao šesnaestmilijunskoj naciji djeluje puno uspješnih ljudi hrvatskih korijena, među koji-

ma se osobito ističu književnici. Prema statistikama, u čileanskoj literaturi registrirano je oko 300 pisaca naših korijena. Premda su njihove teme osobne i jedinstvene, svi su na neki način vezani uz Hrvatsku. Osim podrijetlom, vezani su i kratkim pričama raznolikoga sadržaja – od realističkoga do fantastičnoga – u kojima se, uz ostale teme, bave i sudbinom čovjeka u suvremenome svijetu. Također, u ovoj zbirci pripovijesti nailazimo i na priče čija se tematika događa u Magallanesu, na krajnjemu jugu Čilea kamo su prvo dolazili naši zemljaci u po-

Autorski trojac Mimica Eugenije, Guillermo i Vesna pokraj otkrivene spomen ploče u Mimicama

Akademik Eugenio Mimica tumačeći obiteljsko stablo dojmljivo piše: "Ja sam Petrov sin i time se to ne završava jer je Petar Božin sin, a ovaj Jozin. Ali ni tu nije kraj. Jozo je sin Petra Perušine, a ovaj Ante Kršćanina, a on je Markov sin, trećeg koljena Mije Tavića, prvog Mimičanina koji se tako prozvao i nama dao prezime i osnovao 1772. godine mjesto istog imena na dalmatinskoj obali nasuprot Brača."

Branka Bezić Filipović iz HMI

trazi za zlatom. I iz ovih priča možemo spoznati u kakvim su teškim uvjetima živjeli oni koji su otišli s toploga otoka Brača i iz drugih dalmatinskih priobalnih mjesta uz Jadransko more da bi sebi i svojoj djeci osigurali budućnost. Ova knjiga je poticajna i dirljiva jer se njome povezuju sudbine troje uspješnih čileanskih književnika, pripadnika trećega naraštaja hrvatskih iseljenika, koji u svojim pričama tragaju za identitetom pripadnošću određenome narodu, naglasila je Željka Lovrenčić.

Eugenio René Mimica Barassi (Punta Arenas, Čile, 4. XI. 1949.) čileanski je akademik, pisac hrvatskoga podrijetla. Piše novele i kratke priče te je član Čile-

anske akademije. Od 1990. godine redoviti je član razreda za jezik, a od 1985. do 1987. predsjedavao je Društvom pisaca pokrajine Magallanes. U ovome djelu predstavljen je s devet priča u kojima uglavnom obrađuje tematiku vezanu uz rodni Magallanes. Veliki je majstor kratke proze koji u svojim djelima često piše o sudbinama tragača za zlatom, seljaka i doseljenika u Ognjenu zemlju i u Magallanes, nerijetko posežući za regionalnom tematikom.

Guillermo Mimica Cárcamo (1952.) čileanski je umirovljeni diplomat hrvatskoga i francuskoga podrijetla. Rođen je i odrastao u regiji Magallanes na jugu Čilea. Po struci je pravnik, a kao profesionalni diplomat obavljao je visoke dužnosti u desetak zemalja svijeta. U Francuskoj je živio gotovo 40 godina, a danas živi u Santiagu. U knjizi je zastupljen sa sedam priča. Dok je Eugenio Mimica više vezan uz Patagoniju i život na krajnjem jugu zemlje, njegov prezimenjak Guillermo skloniji je univerzalnim temama i urbanoj tematici vezanoj uz život u glavnome čileanskom gradu Santiagu, istaknula je kritičarka Lovrenčić.

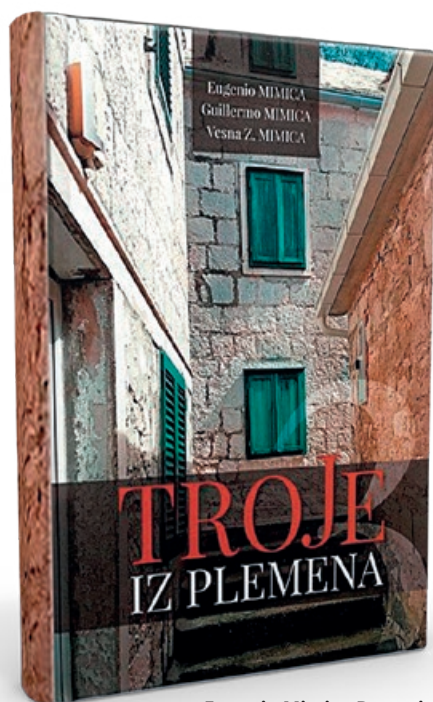
Vesna Mimica rođena je u glavnome gradu Čilea, u Santiagu de Chileu, a potomkinja je hrvatskih doseljenika iz omiškoga mjesta Mimice u čileanski Porvenir, koji su utemeljili Hrvati. Od 1990. živi i radi u Španjolskoj. Višestruko je nagrađivana likovna umjetnica, a aktivno se bavi i književnim radom. Autorica je triju romana, od kojih su dva prevedena na hrvatski jezik i nalaze se u tisku. Posebno je zanimljiv njezin predzadnji roman *Labudovi crnog vrata*, čija je fabula utemeljena na istinitim pričama o životu Hrvata na jugu Čilea. U

knjizi je zastupljena s četiri priče u kojima obrađuje društvenu tematiku, međuljudske i nadasve obiteljske odnose, svijet droge te život doseljenika u Čile. Riječ je o vještoj spisateljici koja uspijeva okupirati pozornost čitatelja. U priči "Vice Rogo" obrađuje tematiku doseljavanja koja joj je bliska, rabeći elemente iz doseljeničke stvarnosti.

SPOMEN-PLOČA U MIMICAMA

Književnu turneju jedinstvenoga spisateljskog trojca u kulturnim središtima Hrvatske (Zagrebu, Splitu, Kašteliima i Omišu te Mimicama) organizirali su, uz NSK i Nakladu Bošković, Filozofski fakultet i splitska podružnica Hrvatske matice iseljenika, a uz financijsku potporu Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Njihovo predstavljanje hrvatskoj javnosti završeno je svečanim programom 15. studenoga 2019. u Omišu i Mimicama, gdje je ispred mjesne Galerije u nazočnosti mnogobrojnih uzvanika otkrivena spomen-ploča na kojoj piše: "U spomen i čast našim precima koji su napustili ovo mjesto, odlazeći u dalek svijet. Mi potomci hrabrih i ponosnih Mimičana, rođenih u dalekoj Ognjenoj zemlji, ovime odajemo počast i zahvalnost hrvatskoj dijaspori." U potpisu su: Eugenio Mimica, Vesna Z. Mimica i Guillermo Mimica. ■

ENG *Troje iz plemena ("Three from the Tribe") is an excellent collection of short stories by a trio of Chilean writers of Croatian extraction; Eugenio Mimica, Guillermo Mimica and Vesna Mimica, presented in Zagreb, Split, Kaštela, Omiš and Mimice. The collection, well received among both readers and critics, is edited by Branka Bezić Filipović of the Croatian Heritage Foundation and published by the Bošković company of Split.*

Eugenio Mimica Barassi, Guillermo Mimica, Vesna Z. Mimica: *Troje iz plemena*. Split: Naklada Bošković, 2019., 181 str.

Svjetlo - zvuk - pokret kao četvrta dimenzija

U zagrebačkome muzeju "Mimara" 23. siječnja 2020. otvara se retrospektivna izložba umjetničke dizajnerice Vesne Peko Luketić koja živi i stvara u Australiji

Priredila: Ljerka Galic
Foto: Obiteljski album

Gospođo Luketić, kako je izgledao Vaš iseljenički put prema Australiji u kojoj sada živite i djelujete?

- Rođena sam u Travniku (Bosna i Hercegovina) prije 60 godina gdje je moj otac Anton, inače rodom iz Poljica pokraj Imotskog, službovao i upoznao moju majku Angelu Cakalin. Ubrzo je oca služba premjestila u Ilirsku Bistricu (Slovenija) gdje smo starija sestra Nada i ja provele svojih prvih šest godina života. Ekonomske prilike nagnale su oca da potraži posao u Francuskoj, a otud smo se 1967. preselili u australsku pokrajinu Viktoriju. Velečasni Kašić pomogao nam je da se iz prihvatnoga logora odselimo i skrasimo u Geelongu. Otkad su naši roditelji pronašli zaposlenje, naši su se životni uvjeti znatno poboljšali. Rođena je i moja mlađa sestra Mariana.

Održavali smo snažnu vezu s hrvatskom zajednicom pri crkvi sv. Nikole Tavelića u Clifton Hillu. Ona se trudila očuvati hrvatski identitet međusobnim druženjima, jezičnim školama te osnivanjem klubova i udruga.

Recite nam nešto o svome umjetničkom putu do današnjih izričaja...

- Kao diplomirana dizajnerica, jednu od prvih izložbi upriličila sam s umjetnikom Srećkom Radmanom u lipnju 1991. u Nacionalnoj galeriji u Viktoriji. Bila je to prilika da se kao umjetnica slobodno izrazim uklopivši suvremene forme, medije i materijale.

Potražila sam način na koji bih mogla prikazati ovo neizmjereno kretanje energija kako bih se oslobodila ograničenja prikazivanja "prepoznatljivog" ili "opisnog" oblika.

Moji ciljevi su ujediniti svjetlo, zvuk i pokret u beskonačnosti. Zanima me u "četvrtoj dimenziji" stvoriti energiju u svjetlosnom pokretu. Željela bih prikazati osjećaj beskraja u poništavanju praznina i to uz odsutnost gibanja. Praznina, tišina i golemost praznina mogu biti neodoljivi, a opet sveobuhvatni uz osjećaj punine, istinski mir, ali onaj koji je "zaglušujući" zbog velike gravitacije prostora.

Okidač za ovaj dvogodišnji projekt bilo je noćno treperenje osvijetljene vodene površine u Singapuru 2015. – za mene kao umjetnicu istodobno je bilo i zavidljivo, ali i poticajno. U želji da "ugrabim" ovaj jedinstveni trenutak spoznala sam da će jedini način prikazati biti ako se oslobodim prepoznatljive opisne forme likovnog izričaja. Još od samih školskih početaka pokušavala sam prikazati pokret. Nakon što sam vidjela jedan crtež švicarskog umjetnika Paula Kleeja, namjeravala sam pokrenuti linije u svojim djelima. Želim da moje linije "zablešu"...

Je li ovo Vaša prva izložba u Hrvatskoj?

- Prošle godine na skupnoj izložbi u Velikom Taboru pod nazivom "Umjetnošću i ljepotom protiv predrasuda" izložila sam četiri svoja rada iz serije "Fragmentation of form and space". Željela sam izlagati u Hrvatskoj i predstavljajući se u svome umjetničkom izričaju stvoriti sponu sa svojim naslijeđem. I premda većinu svoga života živim u Australiji, pronalaženje korijena smatram svojom ključnom zadaćom. ■

ENG Vesna Peko Luketic, born in Bosnia 1959, wants to exhibit her work in Croatia as she wanted to introduce herself through her artwork and make a connection with her heritage. Even though she has lived in Australia most of her life where she obtained Diploma of Art and Design (Fine Art 2&3 Dimensional Design) and Bachelor of Arts (Visual Arts, Painting and Printmaking) at Monash University, she is drawn to her past, to the resting place of her ancestors. Finding roots is crucial to life's journey. "My goal has been to capture light, sound energy and movement in infinite space, an entity that I choose to refer to as 'the 4th dimension'. I am interested in depicting energy through the movement of light. I wish to capture the feeling of infinite space, harnessing the sensation of voids inherent to matter, that is, particles of light. The emptiness, stillness and vastness of these voids can be overwhelming and yet, all-consuming: an unnerving stillness, yet one which is 'deafening' due to the sheer gravity of space."

Prvi semestar studija demografije i hrvatskoga iseljenništva u Zagrebu

Prof. dr. Mario Grčević ističe kako su pitanja demografije i hrvatskoga iseljenništva goruća pitanja naše budućnosti u razgovoru povodom uvođenja studija demografije i hrvatskoga iseljenništva

Tekst: Marko Curać Foto: Hrvatski studiji

Izvor: Hrvatski tjednik

Krajem rujna 2019. na Hrvatskim studijima u Zagrebu počela je nastava za novopokrenuti studijski program demografije i hrvatskoga iseljenništva. O uvođenju toga studijskog programa i njegovoj važnosti razgovarali smo s pročelnikom Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i predsjednikom Povjerenstva za reformu i izradbu studijskih programa Hrvatskih studija izv. prof. dr. sc. Marijem Grčevićem.

Je li bio jednostavan put do dopusnice za izvođenje Studija demografije i hrvatskoga iseljenništva?

Nije. Iseljenništvo nije formalno predviđeno kao polje ili grana Pravilnikom o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama. Stoga smo od 2016. smišljali kamo da smjestimo studij o hrvatskom iseljeništvu. Tijekom 2017. razrađivali smo module hrvatskoga iseljenništva na studiju kroatologije (hrvatske kulture), zatim na studiju sociologije i na kraju smo se u veljači 2018., na prijedlog prof. Stjepana Šterca, odlučili za

Izv. prof. dr. sc. Mario Grčević,
pročelnik Hrvatskih studija
Sveučilišta u Zagrebu

poseban studij koji bi bio spoj gorućega pitanja u Hrvatskoj - demografije i gorućega pitanja hrvatskoga iseljenništva - zanemarenosti, neproučavanosti i nedovoljne povezanosti s domovinom. Oba segmenta strateški su važna. Hrvatsko iseljenništvo i dalje će se djelomično poučavati i na studijima kroatologije, sociologije, komunikologije i povijesti.

Po svemu, bilo je više dionica dok Ministarstvo znanosti i obrazovanja nije prihvatilo studijski program?

Prva je dionica bila inkubatorna. U njoj smo osvijestili da nam je radi zao kruženja studijske ponude i ispunjavanja misije Hrvatskih studija nužno proširiti pogled iz kulture na prostor i na njegov najvažniji čimbenik, a to je čovjek, hrvatsko pučanstvo, kako u postojbini, tako i u rasuću. Druga je dionica trajala od utvrđenja imena i koncepcije novoga studija do donošenja elaborata i opisa svih predmeta. Radna skupina za studij demografije i hrvatskoga iseljenništva s doc. Štercom na čelu konstituirana je 11. travnja 2018. te je do

Studijski program demografije i hrvatskoga iseljenništva okupio je 43 nastavnika i suradnika, različitih struka: sedam ekonomista, šest sociologa, šest povjesničara, pet zemljopisaca, četiri demografa, četiri jezikoslovca, tri politologa, dva pravnika, dva filozofa te matematičara, komunikologa, kroatologa i pedagoga.

Svi demografski pokazatelji i smjerovi u Hrvatskoj postali su nepovoljni i alarmantni. Silina odselidbe zadnjih godina ugrožava opstojnost države, tržišta rada i mirovinskoga sustava. U nošenju s tim izazovima nužan je angažman akademske zajednice.

7. prosinca 2018. održala deset sjednica i izradila Elaborat o studijskom programu, nastavni plan, opise predmeta, studiju opravdanosti i druge propisane obrasce. Dokumentacija je prevedena na engleski radi međunarodnoga vrjednovanja. Znanstveno-nastavno vijeće jednoglasno je 18. prosinca 2018. ustrojilo sveučilišni petogodišnji dvopredmetni integrirani studij demografije i hrvatskoga iseljništva, predložilo Senatu da donese njegov studijski program, osnovalo Odsjek za demografiju i hrvatsko iseljništvo kao ustrojbenu jedinicu Hrvatskih studija i Vijeće Odsjeka kao vijeće studija. Tijekom treće dionice na Sveučilištu u Zagrebu prijedlog je Hrvatskih studija procijenjen, vrjednovan i akreditiran kroz rad izvjestitelja, tri pribavljene međunarodne recenzije, na sjednicama Radne skupine za studijske programe, s pozitivnim odlukama Odbora za kvalitetu, Odbora za proračun, Vijeća društveno-humanističkoga

područja i Senata Sveučilišta. U četvrtoj dionici sva je potrebna dokumentacija dostavljena Ministarstvu znanosti i obrazovanja, Nacionalnomu vijeću za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj i Agenciji za znanost i visoko obrazovanje. Nacionalno vijeće je 24. srpnja 2019. odobrilo da se studijski program demografije i hrvatskoga iseljništva izvodi integrirano. Agencija za znanost i visoko obrazovanje dala je 6. kolovoza 2019. pozitivno Mišljenje o opravdanosti izvođenja predloženoga programa sredstvima državnoga proračuna. Ministarstvo znanosti i obrazovanja izdalo je 22. kolovoza 2019. potvrdu o upisu studijskoga programa u Upisnik studijskih programa. Početkom rujna zaprimali smo prijave i upisivali studente i nastava je počela 30. rujna.

Ministarstvo znanosti potkraj srpnja tražilo je dopunu zahtjeva. O čemu se radilo?

Ministarstvo je u dopisu od 31. srpnja 2019. izrazilo dvojbe: gdje se studijski program izvodi, kako se tijekom studija stječe 300 bodova po ECTS-u, tko je nositelj studijskoga programa, mogu li ga Hrvatski studiji izvoditi i s čim će se studijski program demografije i hrvatskoga iseljništva kombinirati s obzirom na to da je dvopredmetni. Sveučilište u Zagrebu odgovorilo je 9. kolovoza 2019. kako je ono nositelj, a da je ovlašten predlagatelj i izvoditelj studijskoga progra-

ma njegova sastavnica Hrvatski studiji, koji imaju valjan pravni status, jer su od 1996. upisani u Sudski registar kao podružnica Sveučilišta u Zagrebu. Prema Upisniku studijskih programa izvode 23 studijska programa preddiplomske, diplomske i poslijediplomske razine. Studijski program demografije i hrvatskoga iseljništva izvodio bi se integrirano, što znači da se diploma stječe tek nakon pet godina studiranja (tako se, primjerice, studiraju pravo, medicina i teologija). Time je u programu integrirana preddiplomska i diplomatska razina studiranja, no time nije nespojiv s drugim preddiplomskim ili diplomskim studijima. Konkretno, na Hrvatskim studijima s preddiplomskim studijima: filozofije i kulture, komunikologije, kroatologije, latinskoga jezika, povijesti ili sociologije. Na studijskom programu demografije i hrvatskoga iseljništva student tijekom pet godina stječe najmanje 150 bodova po ECTS-u, a da bi dobio diplomu, mora skupiti ukupno 300 bodova po ECTS-u.

Koja je svrha uvođenja toga studijskoga programa?

Svrha je vrjednovati stanovništvo i njegove potencijale. Demografija je najvažnija problematika hrvatske i europske budućnosti pa je svakako potrebno bavljenje njome uzdići na sveučilišnu razinu, sukladno znanstvenoj čestitosti, metodologiji, teoriji i sadržaju. Hrvatskoga življa u iseljništvu ima više

Znanstveno-nastavno vijeće jednoglasno je krajem 2018. ustrojilo sveučilišni petogodišnji dvopredmetni integrirani studij demografije i hrvatskoga iseljništva, predložilo Senatu da donese njegov studijski program, osnovalo Odsjek za demografiju i hrvatsko iseljništvo kao ustrojbenu jedinicu Hrvatskih studija i Vijeće Odsjeka kao vijeće studija.

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

nego u domovini. Svi demografski pokazatelji i smjerovi u Hrvatskoj postali su nepovoljni i alarmantni. Silina odse- lidbe zadnjih godina ugrožava opstoj- nost države, tržišta rada i mirovinsko- ga sustava. U nošenju s tim izazovima nužan je angažman akademske zajed- nice koja ima i razvija odgovornost pre- ma društvu u kojem djeluje.

Koliko je studenata upisano na prvu godinu i kakav interes vlada za stu- dij?

Senat Sveučilišta odobrio je 19. ožuj- ka 2019. kvotu 25 za redovite studente i još 10 iz kvote Hrvata izvan Hrvatske. Interes je dobar ako se uzme u obzir da su maturantima svi drugi studijski programi dostupni još od veljače, a De- mografija i hrvatsko iseljništvo ponu- đena im je na portalu Postani student tek 29. kolovoza, neposredno pred po- četak akademske godine.

Ima li u svijetu sličnih studijskih programa demografije i iseljeništ- va?

Novi studijski program demografije i hrvatskoga iseljništva pokrenut je jer za njim postoji velika akademska, znan- stvena, kulturna, društvena i gospodar- ska potreba. To je prvi studij demogra- fije u Hrvatskoj i prvi studij hrvatskoga iseljništva u svijetu. Kod proučavanja iseljništva komparativni su nam uzor poljska, irska, talijanska i židovska di- jaspora. U svijetu ima usporedivih stu- dijskih programa demografije čije smo dosege slijedili, kao i domaća iskustva s Katedre za demografiju Ekonomskoga fakulteta i Zavoda za socijalnu geografi-

Agencija za znanost i visoko obrazovanje dala je 6. kolovoza 2019. pozitivno Mišljenje o opravdanosti izvođenja predloženoga programa sredstvima državnoga proračuna. Ministarstvo znanosti i obrazovanja izdalo je 22. kolovoza 2019. potvrdu o upisu studijskoga programa u Upisnik studijskih programa.

ju Prirodoslovno-matematičkoga fakul- teta. Radna je skupina u svijetu pronašla dva preddiplomska studija demografi- je (California Berkeley i Southampton), šest diplomskih (California Berkeley, Lund, Stockholm, College London, Lon- don School of Hygiene and Tropical Me- dicine i Australian National University) i četiri poslijediplomska doktorska stu- dija demografije (Princeton, London School of Economics and Political Science, University of Pennsylvania, Max Planck Institute for Demographic Research i Centre d'Estudis Demogràfics pri Uni- versitat Autònoma de Barcelona). Us- poredive studijske programe emigrant-

ske populacije imaju u Kanadi (Carleton i Toronto), Irskoj (College Cork), Izraelu (Tel Aviv) i Engleskoj (Oxford i SOAS).

Tko čini okosnicu predavača?

Studijski program demografije i hr- vatskoga iseljništva okupio je 43 na- stavnika i suradnika, različitih struka: sedam ekonomista, šest sociologa, šest povjesničara, pet zemljopisaca, četiri demografa, četiri jezikoslovca, tri poli- tologa, dva pravnika, dva filozofa i po jednoga: matematičara, komunikologa, kroatologa i pedagoga.

Je li bilo teško doći do predavača o hrvatskom iseljništvu?

Budući da je hrvatsko iseljništvo prvi put postavljeno kao predmet inte- resa i akademskoga proučavanja, mno- gi njegovi elementi nisu dovoljno ni su- stavno proučeni. Stoga se u sastavljanju opisa nekih kolegija Radna skupina mo- rala ograničiti na sadašnje stanje istraži- vanja, s nadom da će se u skoroj budu- ćnosti produbiti i upotpuniti znanstvene spoznaje o mnogim vidovima hrvatsko- ga iseljništva.

Gdje će magistri demografije i hr- vatskoga iseljništva moći naći za- poslenje?

U sustavima nacionalne, područ- ne i mjesne uprave, u diplomatskim poslanstvima, konzularnim uredima i drugim hrvatskim predstavništvima u inozemstvu, u znanstveno-istraživač- kim, planerskim, razvojnim, stručnim, projekcijskim i srodnim ustanovama i poduzećima i slično. Kao dvopredmet- ni studenti oni će steći dvije diplome, pa će svoje znanje i sposobnosti iz de- mografije i hrvatskoga iseljništva moći iskoristiti i u onoj drugoj struci, kao na- stavnici hrvatskoga, povijesti, latinsko- ga, filozofije, logike, sociologije, ili kao komunikolozi u medijima i odnosima s javnošću. ■

ENG In late September the University of Zagreb's Centre for Croatian Studies launched a new de- mographics and Croatian diaspora study programme. We spoke with associate professor Mario Grčević PhD, the head of the Croatian studies department at the university and the chair of a com- mission tasked to reform and draw up study programmes at the Croatian studies centre, about the introduction of this study programme and its importance. The demographics and Croatian diaspo- ra study programme pools the efforts of 43 instructors and associates from various professional backgrounds.

Iznenada preminuo istaknuti američki Hrvat i hrvatski domoljub Boris Ivica Kuzmanovic

Istaknuti američki Hrvat i dragovoljac Domovinskoga rata Boris Ivica "Bucu" Kuzmanovic, koji je živio u gradu Bay View u saveznoj državi Wisconsin (SAD), umro je naglo i neočekivano u 48. godini života, 25. XI. 2019. Neutješni su njegovi cijenjeni roditelji Boris i Ivanka Kuzmanovic (rođ. Madunic), koji su svojoj djeci odrasloj u Americi prenijeli uz ljudske vrline, vjeru i akademsku naobrazbu također i nesebičnu ljubav za matičnu zemlju - Hrvatsku. Boris Ivica "Bucu" Kuzmanovic bio je tih, snažan, odan i suosjećajan sin, brat, stric i prijatelj. Izvrstan igrač u nekoliko sportova, izbio se za status nogometnog reprezentativca savezne države Wisconsin te stekao stipendiju Sveučilišta Wisconsin – Green Bay. Odrastao je na terenima lokalnoga Croatian parka, igrajući u timu *Hrvatskih orlova / Croatian Eagles*, nogometnog kluba osnovanog 1922. godine. Bio je čarobnjak s loptom, uživao je igrati u ekipi i na terenima *Hrvatskoga parka* na kojima je igrao i njegov otac. Nogomet mu je bio užitak, ali glazba je bila njegova strast, osobito hrvatska tradicijska glazba. Bio je talentiran svirač nekoliko glazbala i član nekoliko vrhunskih sastava poput Američko-hrvatskoga tamburaškog orkestra "Srebrene žice".

Odlučio je privremeno prekinuti školovanje 1992. godine budući da mu je roditeljska i obiteljska domovina Hrvatska bila napadnuta pa se uključuje kao dragovoljac u obrambeni Domovinski rat! Unatoč prosvjedima obitelji, Bucu je krenuo put Hrvatske te se dobrovoljno prijavio u Hrvatske oružane snage. Prije svoje

hrabre službe u 160. osječkoj brigadi Hrvatskih oružanih snaga, služio je kao dragovoljac u Mostaru. U Zagrebu se posebno istaknuo kao vrstan prevoditelj za medije, radeći u *Uredu za inozemne novinare / The Foreign Press Bureau* i to vodeći strane novinare do prvih linija ratne fronte kao tumač ne bi li ti inozemni novinari imali priliku vidjeti iz prve ruke razaranja kulturnih dobara koja je prouzročila agresorska strana u ratnim napadima na Republiku Hrvatsku. Boris, kao i mnogobrojni mladi poliglotti iz hrvatskog iseljništva, njegovi sunarodnjaci iz SAD-a, Kanade, Europe i Australije, došli su devedesetih u domovinu svojih predaka dobrovoljno, motivirani svojom ljubavlju za Hrvatsku i slobodu.

Nakon povratka iz Domovinskoga rata Boris je završio školovanje na Sveučilištu Wisconsin – Green Bayu te se pridružio poslovnom svijetu u sektoru financijskih usluga, živeći i radeći u Chicagu i Austinu, u saveznoj državi Texas. Kasnije se preselio u Milwaukee, gdje je radio u tvrtki Ellie Mae.

Uz mamu, tatu i sestru Branku te brata Tomislava Kuzmanovica, koji je kao vrhunski američki pravnik sudjelovao u odvjetničkomu timu čikaškoga Hercegovca Luke Mišetića koji je obranio u Den Haagu hrvatske generale - Boris je dao nemjerljiv doprinos u The Foreign Press Bureau u Zagrebu. Tugujućoj obitelji iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Kanade, Švedske, Sjedinjenih Država i prijateljima iz cijelog svijeta iz FPB-a iskazujemo u ime Hrvatske matice iseljenika duboku sućut u povodu smrti i našega neprežaljenog prijatelja Buca. Pokopan je u Milwaukeeju 30. XI. 2019. Misu za dušnicu služio je fra Jozo Grbeš. Počivao u miru Božjem! (Vesna Kukavica)

Tekst: Snježana Jurišić

Foto: S. Jurišić, K. Horvatović

Ovom prigodom Udruga je dobila priznanje za doprinos očuvanju i promicanju kulturne baštine Hrvata Bunjevaca. U ime ravnatelja Mije Marića uručila im ga je Snježana Jurišić, voditeljica Matičina Odjela za kulturu. Kao zahvalu za uspješnu suradnju, predsjednik HKC Lazar Cvijin, inače i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a, poklonio je sliku salaša, rad sudionika Međunarodne likovne kolonije *Bunarić* u njihovoj organizaciji. On je održao i uvodno izlaganje o povijesti i djelatnosti Centra naglasivši snažnu povezanost s Republikom Hrvatskom, što potvrđuju i mnogobrojna gostovanja na raznim kulturnim manifestacijama. Udruga je osnovana 18. siječnja 1970. i dugi niz godina bila je jedina kulturna udruga Hrvata u Subotici.

Marija Mandić, ukras od slame

Narodna baština u nošnji i pokretu

Revija bunjevačkih nošnji

Hrvatski kulturni centar "Bunjevačko kolo" iz Subotice uoči proslave 50 godina postojanja predstavio se 8. studenoga 2019. u Hrvatskoj matici iseljenika održavši tri radionice odijevanja tradicijskoga bunjevačkog ruha i oglašnja te bunjevačkih plesova.

Radionice HKC Bunjevačko kolo

Ubrzo nakon osnivanja počinju djelovati folklorna, glazbena, likovna i literarna sekcija te se obnavlja Veliko prelo, uz Dužijancu dvije glavne manifestacije koje njeguju hrvatske običaje u Vojvodini.

Radionice odijevanja bunjevačke nošnje i ženskih oglašnja vodile su Jelena Lipozenčić i Dajana Šimić. Uz samu reviju predivnih bunjevačkih nošnji, sudionici radionica učili su o postupku odijevanja ruha. Fokus je bio na najčešćim pogreškama pri odabiru i načinu slaganja dijelova nošnji. Posebno zanimljiv bio je prikaz potrebnih vještina za povezivanje marama na "dva kraja" i svilene kapice uz pomoć tvrdog papira i kartona. Premda na prvi pogled jednostavna oglašnja, upravo zahvaljujući ovakvim radionicama vidi se da je za njihovu izradu i nošenje bilo potrebno posebno umijeće koje se prenosilo s koljena na koljeno. Značaj očuvanja naše folklorne baštine u sklopu kulturno-umjetničkih društava je nemjerljiv. Treću radionicu vodio je Denis Lipozenčić, koji je pokazao osnovne korake za šest bunjevačkih plesova ili, kako Bunjevci kažu, "igara". Radionice su bile otvorene za sudjelovanje pa se publika uključila i zajedno s članovima folklornog ansambla zaplesala. Za ponosan izgled i stav bunjevačkih "igrača" i njihovu iznimnu okretnost potrebni su znanje i vještina, ali isto tako i određena doza opuštenosti, što je voditelj odlično prezentirao riječima i pokretom. O značaju radionica i njihovoj važnosti pohvale su izrekli i sudionici ovog predstavljanja te izrazili želju za više sličnih događaja. Cilj ovog projekta je osnažiti vezu s Maticom i drugim istorodnim hrvatskim udrugama kako bi se jačao hrvatski kulturni krug, što smo zahvaljujući krasnoj publici i ostvarili. Cijeli događaj pratili su i pratitelji preko društvenih mreža i tako podržali predstavljanje HKC Bunjevačko kolo u Matici. ■

ENG The Bunjevačko kolo Croatian Culture Centre of Subotica is set to celebrate its fiftieth anniversary. It staged a presentation at the Croatian Heritage Foundation on 8 November with three workshops covering the wearing of traditional Bunjevo folk costumes and headdress, and Bunjevo dances.

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika
učite kada želite i gdje želite

*A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian.
Learn when and where you want.*

Sveučilište u
Zagrebu

HIT-1

**Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga
kao drugoga i stranoga jezika**

*The first on-line course of Croatian
as second and foreign language*

Proljetni semestar / Spring semester

9. ožujka - 31. svibnja 2020.

(prijave do 28. veljače 2020.)

March 9 – May 31, 2020

(application deadline is February 28, 2020)

Jesenski semestar / Autumn semester

7. rujna – 29. studenoga 2020.

(prijave do 28. kolovoza 2020.)

September 7 – November 29, 2020

(application deadline is August 28, 2020)

- 7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodleu)
- 150 nastavnih aktivnosti
- 24 sata online nastave u živo
- iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik
- interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika
- mogućnost stipendije
- 7 learning units in the Moodle-based e-learning system
- 150 learning activities
- 24 hours of real-time communication online
- experienced language instructors, specialists in Croatian as L2
- an interactive, communicative and individual approach to language learning
- the possibility of a scholarship

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

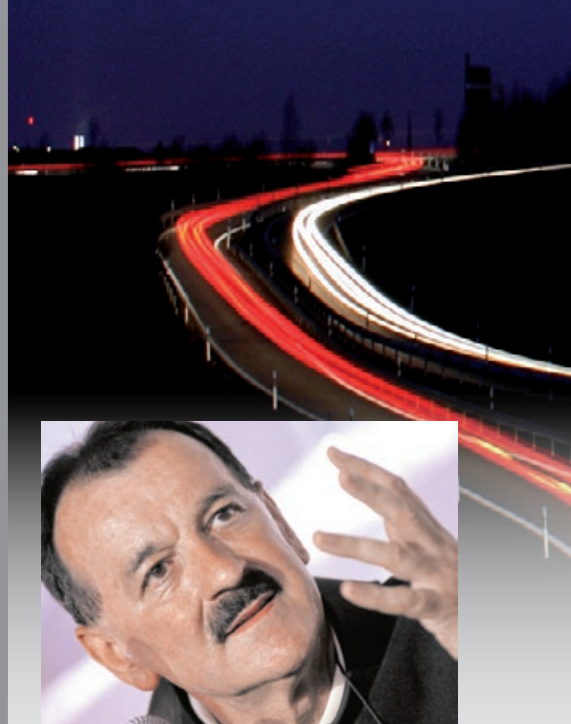
Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

Piše: dr. fra Šimun Šito Ćorić, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Rezolucijom je s 535 glasa za, 66 protiv i 52 suzdržana Europska unija stavila i službeno komunizam u istu ravan s nacizmom, navodeći da su "oba režima počinila masovna ubojstva, genocid i deportacije te bili uzrok gubitka ljudskih života i slobode kakvi do tada nisu nikada viđeni u povijesti čovječanstva". Dobro je podsjetiti se da su ovakvu usporedbu već u prošlom stoljeću postavili i priznati autoriteti kakvi su George Orwell, Simone Weil, Marcel Mauss, Bernard Shaw i mnogobrojni drugi.

Usporedbe su dosegnule vrhunac kad je 1997. skupina povjesničara pod vodstvom Francuza Stéphane Courtoisa objavila *Crnu knjigu komunizma*. Ispostavljen je konačan račun: stotinu milijuna mrtvih, to jest četiri puta više od onih koji su ubijeni pod nacifašizmom. Mnogi opravdano ističu da nacizam nije onako stravično iskorjenjivao židovski i romski narod, nikada ga se ne bi navodilo prije komunizma. O posljedicama komunizma s početkom 1917. i kasnijeg nacifašizma s početkom 1934. uistinu nema usporedbe. Nacifašizam je bio daleko kraćeg vijeka od komunizma koji svojim nasiljem i zločinima hara još ovim planetom već više od stotinu godina. Osim njegova dugog vijeka u SSSR-u i Europi, komunizam je uzro-

Šutnja o Herodu koji još jaše

Europski parlament donio je 2006. Rezoluciju o potrebi osude zločina komunističkih režima, a u rujnu 2019. *Rezoluciju o važnosti europskoga povijesnog sjećanja za budućnost Europe*

kovao i još uzrokuje bijedu, progone i masovna ubojstva i u tolikim državama poput Sjeverne Koreje, Kambodže, Etiopije, Kube ili goleme Kine, a vlasti koje počivaju na marksističkoj ideologiji aktualne su u Venezueli i Nikaragvi. U dokumentu se poziva na najoštriju osudu *“djela agresije, zločina protiv čovječnosti i masovnih kršenja ljudskih prava počinjenih od strane komunističkih, nacističkih i drugih totalitarnih režima... Još uvijek postoji hitna potreba za podizanjem svijesti o zločinima koje su počinili staljinizam i druge diktature”*. U Rezoluciji se posebno izražava zabrinutost zbog javnog korištenja simbola totalitarnih sistema, kao i zbog postojanja *“spomenika i spomen-obilježja koja veličaju totalitarne režime, što olakšava iskrivljavanje povijesnih događaja”*.

Rezolucija ističe *“kulturu sjećanja”* koja uključuje obvezu da svaka žrtva dobije ime i grob, ali da ne bude zaboravljen ni njezin krvnik! Rezolucija jasno kaže da su nakon Drugog svjetskog rata neke države ostale pod komu-

nističkom diktaturom i ističe *“potrebu za pravnim istragama u pogledu zločina staljinizma i drugih diktatura”*. U Hrvatskoj je to posebno aktualno jer se nad komunističkim zločincima i zločinima sve više utvrđuje mrak i zaborav. Za vrijeme one države još su im to ubrajali u ordene, a u našoj hrvatskoj državi do danas su snažne snage *“ideoloških i bioloških sljedbenika komunističkog sustava”* pa su zločinci ostali pošteđeni čak i istraga.

Unatoč njezinoj gorkoj aktualnosti, u Hrvatskoj i BiH ova rezolucija prošla je skoro nezapaženo. Službena Hrvatska ovaj put nije žurila postupiti po europskim uputama. Nijedan od vodećih hrvatskih medija nije ju objavio u cjelini niti joj posvetio dužnu pažnju. Njima nikako ne odgovara da pišu o tome kako je Jugoslavija ne samo u vrijeme rata, nego i u poraću, bila odana Staljinu, pa i nakon prekida s njim nastavila je zločinačkim putem. Više vrsnih društvenih analitičara nalaze razlog u tome *“da je devedeset posto medija u suvre-*

menoj Hrvatskoj u rukama onih koji nikako ne mogu prihvatiti činjenicu da se pod pojmom totalitarističkih režima uz nacistički spominje i komunistički” (H. Hitrec). Očito, takvi ne vole čuti da ova europska rezolucija već u uvodnome dijelu podsjeća na ugovor o nenapadanju komunističkoga SSSR-a i nacističke Njemačke te na tajne protokole o podjeli teritorija između ta dva totalitarna režima. U to zloguko vrijeme jugoslavenski komunisti nisu zbog tog bratstva Hitlera i Staljina ni podignuli obrve.

Eto, i u ovo božićno vrijeme Herod još nekažnjeno hara po našem planetu, a znane i mnoge neznane grobove surovo smaknute *“djece ovoga svijeta”* oplakuju jedino njihovi najbliži. Prorok Jeremija točno najavi da se majka Rahela neće utješiti jer više njezine djece nema. Pa i u takvim neprilikama trebamo izdržati boreći se i moleći za bolje te čineći sve što je moguće da nam svima bude osnažujući, inspirativan i ponosan Božić te tako i bolja nego dosadašnje godine ova nova 2020.! ■

Andeo Gospodnji javi se u snu Josipu i reče:

Ustani, uzmi dijete i majku njegovu te bježi u tuđu zemlju i ostani ondje dok ti ne rekнем jer Herod će tražiti dijete da ga pogubi...

A onda se ispuni zlokobno Jeremijino proroštvo:

U Rami se glas čuje, kuknjava i plač gorak.

Rahela oplakuje sinove svoje i neće se utješiti jer više ih nema!

Dan državnosti ponovno se slavi 30. svibnja

Novi blagdan - Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje obilježavat će se 18. studenoga

Tekst: **Željko Rupi**

Hrvatski sabor usvojio je 14. studenoga ove godine novi kalendar blagdana izmijenivši Zakon o blagdanima, spomendanima i neradnim danima, a novi tekst Zakona na snazi će biti od 1. siječnja 2020. godine. Najvažnije novosti su da će se od sljedeće godine Dan državnosti ponovno slaviti 30. svibnja, a određen je i novi blagdan - Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje koji će se

Nakon gotovo dva desetljeća, Dan državnosti ponovno će se slaviti na datum kad je 1990. konstituiran prvi višestranački Sabor i kad je Hrvatska simbolički raskinula s komunizmom.

obilježavati 18. studenoga. Naravno, oba ova blagdana bit će i neradni dani.

Nakon gotovo dva desetljeća, Dan državnosti ponovno će se slaviti na datum kad je 1990. konstituiran prvi višestranački Sabor i kad je Hrvatska simbolički raskinula s komunizmom. Kako je poznato, od 2001. godine, odlukom tadašnje koalijske vlasti premijera Ivice Račana, Dan državnosti slavio se 25. lipnja, a 30. svibnja postao je Dan Hrvatskoga sabora, radni dan i spomendan. U preslagivanju blagdana te godine, 8. listopada postao je Dan neovisnosti, državni blagdan i neradni dan.

Državni blagdani i neradni dani su po novome: Nova godina, 1. siječnja; Bogojavljenje ili Sveta tri kralja, 6. siječnja; Uskrs i Uskrsni ponedjeljak, Tijelovo (promjenjivi datum); Praznik rada, 1. svibnja; Dan državnosti, 30. svibnja; Dan antifašističke borbe, 22. lipnja; Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja, 5. kolovoza; Velika

Gospa, 15. kolovoza; Svi sveti, 1. studenoga; Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje, 18. studenoga; Božić, 25. prosinca i Sveti Stjepan, 26. prosinca. Nakon ovih izmjena Zakona broj neradnih dana isti je kao i prije - 13.

I JEDANAEST SPOMENDANA

Izmjenama Zakona u kalendaru je sada i 11 spomendana. Dosadašnji državni blagdan Dan neovisnosti, 8. listopada, upisuje se u kalendar kao Dan Hrvatskoga sabora, a status spomendana dobiva i Dan neovisnosti koji se prebacuje na 25. lipnja.

Spomendani u Republici Hrvatskoj su i 9. siječnja - Dan donošenja Rezolucije o odcjepljenju Međimurja od mađarske države, 15. siječnja - Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske i Dan mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, 15. ožujka - Dan osnivanja Narodne zaštite, 30. travnja - Dan pogibije Zrinskog i Frankopana, 9. svibnja - Dan Europe i Dan pobjede nad fašizmom, subota ili nedjelja najbliža 15. svibnja - Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost, 23. kolovoza - Europski dan sjećanja na žrtve totalitarnih i autoritarnih režima - nacizma, fašizma i komunizma, 30. kolovoza - Dan sjećanja na nestale osobe u Domovinskom ratu i 25. rujna - Dan donošenja Odluke o sjedinjenju Istre, Rijeke, Zadra i otoka s maticom zemljom Hrvatskom. ■

ENG Parliament has adopted amendments to the legislation regulating national holidays, memorial days and non-working days in Croatia. As of the start of next year Statehood Day will again be celebrated on 30 May. A new holiday has been introduced: a Remembrance Day for all those who fell in the Homeland War, in Vukovar and Škabrnja in particular, will be celebrated on 18 November.

HRVOJE DUMANČIĆ × CROATA[®]

I danas u konjima pronalazim snagu i senzibilitet. Mislim da je to prilično dobar balans koji bi svaki čovjek trebao imati. Osjećati empatiju, a istodobno snagu i čvrstoću. Moj život, ljubav, obitelj i naslijeđe, sve je pretočeno u skulpture koje izrađujem.

Inspiracija je svuda oko mene, dovoljno je promatrati i već kreiram svoju viziju svijeta koju pretvaram u skulpture. Sve što je loše i negativno trudim se pretvoriti u dobro. Čiste linije, monokromatika, dojmliiva tekstura, sklad... Čistoća i bjelina koje se snažno zrcale u bijeloj košulji, sklad jahača i konja koji se odvija bez riječi — sve je to izražavanje kroz umjetnost, slavljenje života...

**PRVI CRTEŽ
NAPRAVIO SAM
JOŠ U VRTIĆU. BIO JE TO KONJ.**

Akademski kipar Hrvoje Dumančić
nosi CROATA košulju.

SVEČANA DODJELA NAGRADE HRVATSKOGA GLUMIŠTA

Glumac Krunoslav Šarić za dramu i maestro Nikša Bareza za operu laureati su Nagrade hrvatskoga glumišta za 2019. za svekoliko umjetničko djelovanje, a 24. studenoga na svečanosti u Hrvatskome narodnom kazalištu nagradu je laureatu Šariću predala ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek. Za maestra Barezu nagradu je primio redatelj Ognjen Sviličić. Umjetnice i umjetnike posebno raduju ove nagrade jer su one priznanja struke, a ovogodišnje nagrade Hrvatskog društva dramskih umjetnika imaju i posebno ozračje jer je riječ o proslavi stotinu godina rada toga društva.

NOVI MUZEJ ČOKOLADE U ZAGREBU

Mnogobrojnim zagrebačkim muzejima pridružuje se još jedan - Muzej čokolade. Ovaj muzej proizvodu koji u mnogih mami osmijeh na lice pristupa edukativno, prikazujući povijesne i kulturološke značajke, ali i zabavno, s nizom interaktivnih segmenata u kojima posjetitelji mogu uživati svim osjetilima. Muzej je koncipiran kronološki - putovanje kroz vrijeme i prostor počinje prvim zrnima kakaovca, a završava danas kad postoje stotine raznih okusa čokolade. Na ulazu posjetitelji dobivaju kutijicu s uzorcima čokolade koje mogu kušati dok obilaze postav, u skladu s epohom koju razgledavaju, od kakaovca, preko likera do sve popularnije ružičaste, ruby čokolade, kao četvrte vrste nakon tamne, mliječne i bijele.

MONS. RADOŠ ZAREĐEN ZA VARAŽDINSKOGA BISKUPA

U varaždinskoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo, u nedjelju 24. studenoga, na blagdan Krista Kralja, za trećega varaždinskog biskupa zaređen je mons. Bože Radoš. Bilo je to povijesno, prvo biskupsko ređenje u katedralnoj crkvi Varaždinske biskupije. Mons. Radoša zaređio je tijekom misnog slavlja zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, a među uzvanicima bilo je četrdesetak biskupa te više od dvije stotine drugih svećenika i redovnika. Apostolski nalog pape Franje o biskupskom imenovanju od 1. kolovoza ove godine pročitao je apostolski nuncij u RH mons. Giorgio Lingua.

PULA: OTVORENJE VOJARNE 'HRVATSKI BRANITELJI ISTRE'

U Puli je svečano otvorena vojarna "Hrvatski branitelji Istre". Svečanosti je nazočila predsjednica RH i vrhovna zapovjednica Oružanih snaga RH Kolinda Grabar-Kitarović, potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstičević i načelnik Glavnoga stožera OS RH general zbora Mirko Šundov. U vojarni u Puli predviđen je razmještaj oko 140 pripadnika Hrvatske vojske, odnosno djelatnika novog Središta za besposadne zrakoplovne sustave, zatim Opslužništva vojarne Zapovjedništva za potporu koje će se premjestiti s dosadašnje lokacije u luci Vargarola te razvojna jezgra 4. pričuvne pješačke pukovnije Hrvatske kopnene vojske.

DUBROVNIK: IZLOŽBA 'ZAČARANA ŠUMA'

"Začarana šuma" naziv je izložbe koja je 19. studenoga otvorena u galeriji Hrvatske matice iseljenika - podružnici Dubrovnik. Svoje radove izložili su: Emil Bobanović Čolić, Vedran Grabovac, Jasmina Runje, Josip Škerlj i Nada Zec Ivanović. Vedran Grabovac izložio je tri ptice-skulpture u drvu. Jasmina Runje predstavila se s četiri crteža u tušu na papiru, Nada Zec Ivanović izložila je tri diptiha ulja na platnu, Emil Bobanović Čolić izložio je četiri rada u tehnici akrila na papiru, a Josip Škerlj četiri rada akrila na platnu. Na otvorenju izložbe govorio je prof. dr. sc. Antun Karaman, ujedno autor izložbe i teksta predgovora u katalogu.

SMOTRA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Dodjelom priznanja najuspješnijima završena je ovogodišnja, 24. po redu, Smotra Sveučilišta u Zagrebu održana pod geslom "Naša tradicija - vaša budućnost" i u okrilju obilježavanja 350. obljetnice Sveučilišta u Zagrebu, a na kojoj se predstavilo oko 80 sudionika. Uz 34 sastavnice Sveučilišta u Zagrebu, na ovogodišnjoj smotri u Studentskome centru predstavila su se mnogobrojna veleučilišta, visoke škole te ostali sudionici iz cijele Hrvatske, a najuspješnijima su u izložbenome šatoru priznanja dodijelili rektor Sveučilišta u Zagrebu Damir Boras i prorektor za poslovanje prof. Tonči Lazibat, uz nazočne prorektore, dekane, prodekane, profesore i studente.

EURO 2020 - HRVATSKA PROTIV ENGLJSKE I ČEŠKE, MOŽDA I SRBIJE

Hrvatska nogometna reprezentacija osigurala je 16. studenoga nastup na Euru 2020 pobjeđivši u odlučujućem dvoboju svoje kvalifikacijske skupine u Rijeci Slovačku s 3-1, golovima Nikole Vlašića, Brune Petkovića i Ivana Perišića. Na ždrijebu koji je održan u Bukureštu 30. studenoga odlučeno je da će Hrvatska na Europskom prvenstvu 2020. godine igrati u skupini D zajedno s reprezentacijama Engleske i Češke te pobjednikom play-offa između Škotske, Izraela, Norveške i Srbije. Hrvatska će prvu utakmicu igrati 14. lipnja protiv Engleske na Wembleyu, u drugom kolu ćemo 19. lipnja igrati protiv Češke u Glasgowu, a u trećem kolu 23. lipnja ponovno u Glasgowu protiv pobjednika spomenutoga play-offa. Bit će to šesto europsko prvenstvo za hrvatsku vrstu, pri čemu peto u nizu. Na europskim prvenstvima Hrvatska nema niti jedan plasman bolji od četvrtfinala.

I MARIN MOGIĆ PLIVAT ĆE 1.500 METARA NA OI

"Jedva čekam nastup na Olimpijskim igrama u Tokiju i spreman sam izboriti olimpijsko finale", rekao je na konferenciji za novinare u Zagrebu Splićanin Marin Mogić, koji će uz klupskog kolegu i sugrađanina Franka Grgića predstavljati hrvatsko plivanje na OI. Dvadesetogodišnji Mogić ispunio je olimpijsku normu na 1.500 metara slobodno, a kao i Grgić član je Plivačkoga kluba Jadran, dok je njihov trener Mate Ružić. "Cilj je svakako Tokio, a generalna proba bit će Europsko prvenstvo u svibnju sljedeće godine, a na dugim prugama u pravilu vladaju Europljani, bit će to i pravi test mojih plivača", naglasio je Ružić. Hrvatski plivački savez uložio je veliki trud u svrhu promocije plivanja kao iznimno važnog i sve moćnijeg sporta, a tome u prilog ide i ostvarivanje olimpijske norme Grgića i Mogića. "Zahvaljujem Vladi RH i premijeru što su prepoznali naš trud te će proračunom osigurati sredstva za hrvatsko plivanje", rekao je predsjednik HPS-a Vladislav Veselica.

ZASLUŽENA POBJEDA ATALANTE I BLIJEĐA PARTIJA DINAMA

Na milanskome San Siru nogometaši Dinama izgubili su u 5. kolu skupine C Lige prvaka protiv Atalante s 0-2. Na startu Lige prvaka, prije nešto više od dva mjeseca, Dinamo je u Maksimiru uvjerljivo dobio Atalantu s 4-0, a u uzvratu u Milanu Dinamo je, unatoč potpori pet tisuća svojih navijača, pružio najlošiju ovosezonsku partiju u Ligi prvaka. Na ljestvici skupine C vodi Manchester City s 11 bodova te je osigurao prolaz u nokaut fazu Lige prvaka. Šahtar ima šest, Dinamo pet bodova, dok je Atalanta na začelju s četiri boda. Unatoč porazu, Dinamo može osigurati proljeće u Europi. U zadnjem kolu, 11. prosinca, Atalanta gostuje kod Šahtara, a Dinamo dočekuje Manchester City.

SKIJANJE: RODEŠ, KOLEGA I ZUBČIĆ U TOP 20

Norvežanin Henrik Kristoffersen pobjednik je prvog slaloma u novoj sezoni Svjetskog kupa u alpskom skijanju, a trojica hrvatskih reprezentativaca završili su među 20 najboljih: Istok Rodeš osvojio je 14. mjesto, Filip Zubčić bio je 16., a Elias Kolega 19. Od hrvatskih predstavnika nakon utrke najzadovoljniji može biti Filip Zubčić koji je do 16. mjesta stigao sa startnim brojem 70, nakon što je u prvoj vožnji ostvario 29. vrijeme, a u drugoj vožnji iskoristio to što je kao drugi izašao na stazu te ostvario treći rezultat, što mu je donijelo napredak od 13 pozicija. Natjecanja za Svjetski kup skijaša nastavljaju se na sjevernoameričkome kontinentu, u kanadskome Lake Louiseu i američkome Beaver Creeku.

HRVATSKI PARAATLETIČARI VRATILI SE KUĆI S ČETIRI MEDALJE

Nakon odličnih rezultata stolnotenisača i plivača i najbolji hrvatski atletičari s invaliditetom zabilježili su odlične rezultate na Svjetskom paraatletskom prvenstvu koje se od 7. do 15. studenoga održalo u Dubaiju. Na SP-u na kojem je nastupilo više od 1.600 atletičara iz 124 zemlje svijeta, hrvatski predstavnici osvojili su četiri medalje - srebro i tri bronce. Miljenko Vučić osvojio je srebro u bacanju kugle za slijepe, Ivan Katanušić u kategoriji bacača diska s podkoljeničnom amputacijom osvojio je bronzcu, a treće mjesto osvojili su i Matija Sloup u kategoriji bacača kugle niskim rastom te Mikela Ristoski u skoku u dalj u kategoriji sportaša s intelektualnim teškoćama.

SINKOVIĆI NAJBOLJA VESLAČKA POSADA

Svjetski prvaci u disciplini dvojac bez kormilara Martin i Valent Sinković izabrani su za najbolju mušku posadu 2019. godine u izboru Međunarodnoga veslačkog saveza (FISA). Braća Sinković ovo veliko priznanje primili su na svečanosti FISA-e u Londonu. Sinkovići su najboljom posadom proglašeni i 2016. godine, tada u dvojcu na pariće, a njihov trener Nikola Bralić izabran je za najboljega veslačkog trenera na svijetu 2015. godine. "Presretni smo zbog nagrade jer je ovo velika potvrda koliko vrijedimo u svijetu. Možda je najveća potvrda za to što smo prešli u novu disciplinu te smo i tu uspjeli obraniti svjetsku titulu", rekao je Valent Sinković. Sinkovići su ove godine u Luzernu osvojili europski naslov, a u Linzu su se okitili naslovom svjetskih prvaka.

ISTRAŽUJTE.
SANJAJTE.
OTKRIVAJTE.

ETOA

USTOA
United States Tour Operators Association

ACTA

NTA

RDA
International Recreation & Travel

ASTA

STAN

Krstarjenje Jadranom

KATARINA
line

ISPLANIRAJTE SVOJ IDEALNI ODMOR U

Hrvatskoj

BEST
CROATIAN TRAVEL
AGENCY DMC
AWARD
2019

voted
THE BEST
CROATIAN
DMC
2016

27
years
OF EXCELLENCE

katarina-line.com

cruises@katarina-line.hr

incomingcroatia.com

TEL +385 51 603 400